

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katolická charita v České republice po roce 1989

Catholic Charity in the Czech Republic after 1989

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Autor:

Doc. ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

Bc. Erik Trnčák

Praha 2016

PODĚKOVÁNÍ

Moc děkuji vedoucí mé práce, paní doc. ThDr. Kamile Veverkové, Th.D. za odborné rady a vřelou spolupráci při zpracovávání této práce. Dále paní Ursule Czerninové, dámě a špitálníci české odnože Suverénního řádu Maltézských rytířů, za poskytnutí věcných informací o současné činnosti řádu v České republice, a v neposlední řadě paní Mgr. Dítě Krtičkové, DiS., sekretářce ředitele Charita Česká republika, za poskytnutí výročních zpráv organizace, které mně umožnily zpracovat část práce, věnující se její novodobé historii.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Katolická charita v České republice po roce 1989“ vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Práci jsem konzultoval se svou vedoucí, paní docentkou ThDr. Kamilou Veverkovou, Th.D.

V Praze dne 9.5.2016

Bc. Erik Trnčák

ANOTACE

Má diplomová práce „*Katolická charita v České republice po roce 1989*“ stručně reflektuje vznik a vývoj charitativní péče. Pojednává o vzniku a činnosti některých řeholních řádů a organizace Česká katolická charita. Dále zmiňuje významné dokumenty II. vatikánského koncilu, především konstituci *Gaudium et spes*, a některé sociální encykliky. Jádrem práce se zaměřuje na stav a vývoj charitativní činnosti katolické církve na našem území po roce 1989. Práce detailně popisuje vývoj a činnost organizace Charita ČR a vybraných řeholních řádů a kongregací, působících v charitativní oblasti na území České republiky.

ABSTRACT

My diploma thesis „*Catholic Charity in the Czech Republic after 1989*“ succinctly reflects the origin and evolution of charity care within the Catholic Church. It discusses the establishment and activities of a number of religious orders and the organization Česká katolická charita. It also presents important documents of Vatican Council II., especially *Gaudium et spes*, and some other social encyclicals. The core part focuses on how charitable activities of the Catholic Church in the Czech Republic have developed after 1989. It subsequently describes the development and activities of the organization Caritas Czech republic and selected orders and congregations working in the area of charity in the Czech Republic.

KLÍČOVÁ SLOVA

Charita - charita - Katolická církev - sociální - Řád - řád - Kongregace - špitál - hospic - Česká republika

KEYWORDS

Charity - charity - Catholic Church - social - Order - order - Congregation - hospital - hospice - Czech republic

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	6
ÚVOD	7
1. POMÁHAJÍCÍ CÍRKEV	10
2. STAV PŘED ROKEM 1989	12
2.1. ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA	25
3. FUNDAMENTÁLNÍ VÝCHODISKO II. VATIKÁNSKÉHO KONCILU	31
4. STAV PO ROCE 1989	40
4.1. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR	43
4.2. ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA PO ROCE 1989	44
SDRUŽENÍ ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA (DNES CHARITA ČR) OD ROKU 2000 ..	54
CHARITA ČR	64
SOUČASNOST	74
4.3. VYBRANÁ ŘEHOLNÍ SPOLEČENSTVÍ A KONGREGACE, KTERÁ SE VĚNUJÍ CHARITATIVNÍ ČINNOSTI NA ÚZEMÍ ČR	78
4.3.1. MUŽSKÉ ŘÁDY	78
4.3.1.1. SUVERÉNNÍ VOJENSKÝ A ŠPITÁLNÍ ŘÁD SV. JANA JERUZALÉMSKÉHO Z RHODU A MALTY – MALTÉZŠTÍ RYTÍŘI (JOHANITÉ)	80
4.3.1.1.1. MALTÉZSKÁ POMOC, O.P.S.	81
4.3.1.2. ŘÁD NĚMECKÝCH RYTÍŘŮ (ŘÁD BRATŘÍ DOMU PANNY MARIE V JERUZALÉMĚ, NĚMEČTÍ RYTÍŘI)	83
4.3.1.3. VOJENSKÝ A ŠPITÁLNÍ ŘÁD RYTÍŘŮ SV. LAZARA JERUZALÉMSKÉHO .	85
4.3.1.3.1. LAZARIÁNSKÁ POMOCNÁ SLUŽBA	88
4.3.1.4. RYTÍŘSKÝ ŘÁD KŘÍŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU (KŘÍŽOVNÍCI) ..	89
4.3.2. ŽENSKÉ ŘÁDY	89
4.3.2.1. KONGREGACE SESTER SV. CYRILA A METODĚJE (CYRILKY)	91
4.3.2.2. KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER SV. KARLA BOROMEJSKÉHO (BOROMEJKY)	92
4.3.2.3. KONGREGACE MISIONÁŘEK LÁSKY (SESTRY MATKY TEREZY)	93
4.3.2.4. KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO VINCENCE DE PAUL (VINCENTKY)	94
ZÁVĚR:	96
SEZNAM POUŽITÉ ODBORNÉ LITERATURY A OSTATNÍCH ODBORNÝCH ZDROJŮ: ..	98
SUMMARY	111
SEZNAM PŘÍLOH:	113

SEZNAM ZKRATEK

Aj. - a jiné
Apod. - a podobně
Atd. - a tak dále
Bl. - blahoslavený(á)
Čbk - Česká biskupská konference
CIC - Kodex kanonického práva
ČKCH - Česká katolická charita
ČR - Česká republika
Dr. - doktor
Fr. - Frater (lat. bratr)
Jr. - Junior
Kč - korun českých
Mil - milion
M.j. - mimo jiné
Mons. - Monsignore
Např. - například
N.l. - našeho letopočtu
Popř. - popřípadě
R. - rok
SČKCH - Sdružení česká katolická charita
Str. - strana
Sv. - svatý
Tzv. - takzvané
Vč. - včetně
MČ - městská část
Msgre - Monsignore
FCH, OCH - farní, oblastní charita
DCH, ACH - diecézních a arcidiecézních charita
CHDŘ, CHDD - Charitní domovy pro duchovní a řeholnice

ÚVOD

Pro svou diplomovou práci jsem si vybral téma „Katolická charita v České republice po roce 1989.“ Námět práce jsem si zvolil s cílem rozšířit své dosavadní znalosti a získat základní přehled o současném charitativním působení katolické církve na našem území.

Slovo charita má několik možných významů. Má práce pojednává konkrétně o charitě jako pomoci bližnímu, založené na křesťanské lásce,¹ a o Charitě jako organizační formě (Charita Česká republika, původně Česká katolická charita).

Americký historik a spisovatel Thomas E. Woods uvádí ve své knize *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*, že by vylíčení celé historie katolické charitativní práce obnášelo několik svazkové dílo.²

V českém jazyce existuje celá řada odborných knih, které se nějak týkají tématu mé práce. Neexistuje však zatím žádná kniha ani publikace, která by se přímo týkala charitativního působení katolické církve na našem území.

Při zpracovávání práce jsem tedy musel čerpat z četné řady pramenů a literatury. Hlavními zdroji, jež mi posloužily k vytvoření základu mé práce, jsou knihy *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, od D. Duky a M. Badala, *Dějiny křesťanské charity*, od B. Vaška, *Řeholní život v českých zemích: řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice*, od D. Kopecké a P. Mareše, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*,

---

¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*, str. 73.

² WOODS, Thomas E., *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*, str. 136.

I. díl od M. Bubena, *Konfesní právo* od J. R. Tretery a Z. Horáka a publikace *Katolická církev v České republice*, kterou vydalo Karmelitánské nakladatelství pro Českou biskupskou konferenci v roce 2012. Dále jsem pro svou práci použil informace z různých encyklopedických souhrnů, publikací, aj.

První část mé práce stručně reflektuje obecný vývoj charitativní činnosti církve od jejích raných počátků až do roku 1989. Nejprve v obecném měřítku, a dále s důrazem na vývoj na našem území zmiňuje důležité historické události a fakta. Pojednává o vzniku a činnosti některých řeholních řádů, organizace České katolické charity (dnes Charita ČR) a jejich charitativním působení do roku 1989.

Další, teologická část mé práce, se zabývá východisky II. vatikánského koncilu. Uvádí, jak tento koncil ovlivnil vztah církve a charity, a zároveň církve a společnosti. Dále pojednává o významných dokumentech a encyklikách, z nichž klíčovou je konstituce *Gaudium et spes* - Radost a naděje, o církvi v dnešním světě.

Poslední, zároveň stěžejní část práce se zaměřuje na stav a vývoj charitativní činnosti u nás od roku 1989. Podává stručný popis právního zakotvení církví a náboženských společností v ČR, a následně organizační struktury katolické církve v ČR. Detailně popisuje současnou charitativní činnost katolické církve. Ta je především specifickým úkolem Charity ČR jako účelového zařízení katolické církve v České republice, a dále mužských a ženských řeholních řádů a kongregací, které se věnují charitativní činnosti.

Pro část věnující se Charitě, mně posloužila celá řada materiálů. Nejvíce informací jsem našel na jejích webových stránkách. Dále, na vyžádání mně byl poskytnut interní dokument *Deset let práce a směřování České katolické charity*

v kontextu společenského vývoje České republiky, sepsaný J. Kopřivou, Z. Havrdovou a D. Horákovou, který reflektuje dějiny organizace do roku 2000. Žádný další souhrnný dokument, zabývající se novodobou historií zatím neexistuje.

Rovněž na vyžádání mně byly poskytnuty k nahlédnutí výroční zprávy Charity (1999-2006), které nejsou zveřejněny na webových stránkách. Novodobou historii jsem sepsal na základě informací, získaných z výročních zpráv za celých 14 let působení této organizace.

Později jsem na internetu našel dokument z přednášky Charity ČR s názvem *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"*, a prezentaci *Charita ČR „Pomáháme srdcem v srdci Evropy“*, které byly sepsány roku 2010 bývalým ředitelem Charity ČR, Ing. Mgr. Oldřichem Haičmanem. Pomohly mi práci doplnit o další důležité údaje, týkající se vývoje do roku 2010.

1. POMÁHAJÍCÍ CÍRKEV

„Jednou z hlavních oblastí činnosti církve, spolu s udělováním svátostí a zvěstováním slova, je uplatňování lásky (caritas).“³

Slovo charita je v současné době vnímáno jako: *„Křesťanská láska k bližnímu projevující se pomocí poskytovanou lidem v nouzi.“⁴* Starší definicí charity je dobročinnost z křesťanské lásky prokazovaná trpícím s cílem dovést je ke stavu schopnosti samostatného obstarávání si svých potřeb. Pojem je však možné vnímat několika smyslně. A to jako ctnost a vnitřní smýšlení lásky k Bohu a k bližnímu pro Boha, jako projevy lásky k bližnímu svému, jako organizovanou dobročinnost z křesťanské lásky prokazované trpícím a jako organizační formu (Charita ČR).⁵

Jedním ze způsobů, jak se projevuje Boží láska k člověku, je milosrdenství.⁶ Stejně tak i my bychom měli být milosrdní k Bohu, ale i ke svým bližním. Motivy milosrdné lásky se objevují v různých částech Bible⁷ a provází lidstvo od nepaměti.

Podle Starého zákona (Ex 20,1) předal Bůh na hoře Sinaj Mojžíšovi dvě desky s celkem deseti příkázáními. Již ve dvou z těchto příkázání se objevují prvky úcty a respektu k bližnímu. Na mnoha dalších místech vybízí k lásce k trpícím bližním a péči o chudé, utiskované, staré, nemocné a poutníky.

---

³ *Deus caritas est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI, doslov. cit., str. 31.*

⁴ MATOUŠEK, Oldřich, *Slovník sociální práce*, doslov. cit., str. 73.

⁵ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 6.

⁶ DOUGLAS, J. D., *Nový biblický slovník*, str. 617.

⁷ *Tamtéž*, str. 616.

Pomoc bližním v nouzi je jedním ze základních pilířů církve od jejích raných počátků.⁸ Spolu se solidaritou tvoří podstatnou součást církevního života.⁹ Katolická církev pomáhá v oblasti sociální péče. Zřizuje mnoho sociálních a zdravotnických zařízení, mezi něž patří např. azylové domy a stacionáře, domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou atd.

V současné době je v České republice pomoc potřebným specifickým úkolem Charity ČR (dříve Česká katolická charita), které se detailněji věnuje část mé diplomové práce.

Prostřednictvím Charity ČR a občanských sdružení založených na křesťanských principech provozuje katolická církev celkem čtrnáct lůžkových hospiců.¹⁰ Konkrétně prostřednictvím Charity ČR provozuje v současné době minimálně 1208 služeb.¹¹ Katoličtí duchovní jsou dále přítomni v armádě, policii a ve věznicích. Snaží se být potřebným nablízku ve všech životních situacích.

Nesmírný význam na poli katolické charity celkově mají také katolické řády a kongregace. Právě díky jejich činnosti zřídila katolická církev tři nemocnice a další zdravotnická zařízení.¹²

---

⁸ ČBK, *Charitativní služba církve*, 2005, str. 3. Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/ContentItems/297_00297/29-charita-a-knezi.pdf, [online 23.4.2016].

⁹ ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 30.

¹⁰ Tamtéž, str. 31.

¹¹ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2014*, titulní str.

¹² ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 31.

2. STAV PŘED ROKEM 1989

Počátky opravdové lásky k bližnímu, a tudíž i počátky charity, jsou spojeny především s působením Ježíše Krista. Lásky k bližnímu svému byla jedním z jeho klíčových motivů. Soucítil se všemi trpícími, pomáhal jim a konal skutky milosrdenství. Řekl: „*Budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec*“ (Lk 6,36).

Skutky milosrdenství jsou konkrétní činy, kterými můžeme napodobovat Boží lásku k lidem. Od nepaměti se o ně pokoušeli křesťané, kteří je rovněž sepsali do sedmi bodů - skutků tělesného a duchovního milosrdenství. Mezi skutky tělesného milosrdenství patří: sytit hladové, dávat pít žíznivým, oblékat nahé, ujímat se lidí bez domova, navštěvovat nemocné, navštěvovat vězněné a pohřbívat zemřelé. Skutky duchovního milosrdenství jsou: radit pochybujícím, poučovat neznalé, napomínat hříšníky, těšit zarmoucené, odpouštět urážky, trpělivě snášet obtížné lidi a modlit se za živé i zemřelé.¹³

Důležitá zvěstování Kristovy nauky a Kristovy lásky zdůrazňuje nauka jeho nástupců - apoštolů. Zdůrazňuje několik zásad, a to např.: Bez lásky nejsem před Bohem nic; Lásky k bližnímu ať se projevuje skutky; Lásky ať je dobře spořádaná - pomáhat těm, kteří to opravdu potřebují.¹⁴

Lásky k bližnímu coby mohutné mravní a sociální hnutí pronikla do celé křesťanské společnosti. O neukojitelné touze po konání skutků milosrdenství v období roku 96 n. l. se zmiňuje sv. Kliment ve svém listu Korintánům, a dále např. sv. Justin.¹⁵

---

¹³ http://brno.biskupstvi.cz/kc/Milosrdenstvi/Skutky_milosrdenstvi.pdf, [online 15.4.2016].

¹⁴ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 21.

¹⁵ Tamtéž, str. 23.

V nejstarších křesťanských dobách existovaly dva typy dobročinnosti. Soukromá dobročinnost vykonávaná jednotlivci a dobročinnost veřejná, vykonávaná církví jako takovou. Již v této době měla církev v programu rovněž péči o chudé a potřebné. Věřící přinášeli věcné i peněžité oběti - dary představeným církví, kteří je dále přerozdělovali.¹⁶

Za tuto práci byl zodpovědný biskup daného města. Jejich významnými pomocníky byli jáhnové, kteří sepisovali seznamy všech chudých ve svém obvodu, spravedlivě přidělovali milodary a organizovali další pomoc. Dále pomáhaly vybrané vdovy, a to v činnostech, pro něž byly vhodnější ženy.

Počet potřebných byl nemalý. Charitativní pomoc byla orientována především na péči o sirotky a vdovy, nemocné, chudé a práce neschopné, pcectné a cizince a křesťanské vězně. V dobách morových nákaz pomáhali nakaženým duchovní, i za cenu svých životů. Dohlíželo se též na to, aby byli všichni mrtví pochováni.¹⁷

Křesťané byli v počátcích svého působení pronásledováni Židy, a následně Římany. Náboženská svoboda jim byla zaručena Konstantinem Velikým, respektive jím vydaným Ediktem milánským roku 313. Od té doby se konečně mohli hlásit ke své víře veřejně, bez obav, že budou pronásledováni. A zároveň svobodně a o to intenzivněji působit na poli charitativní činnosti.¹⁸

Křesťanství pronikalo hlouběji do duší společnosti, postupně se začaly měnit zaběhlé zvyklosti a vznikat reformy státních, hospodářských, sociálních a jiných systémů. Na otroky začalo být postupně nahlíženo jako na rovnocenné bližní a mnohým z nich se dostalo svobody, pokud se jejich pán stal křesťanem.

---

¹⁶ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 23-24.

¹⁷ Tamtéž, str. 25 - 26.

¹⁸ Tamtéž, str. 29.

Objevují se rovněž zmínky o charitativní pomoci mezi vzdálenými městy, konkrétně posíláním darů, a dokonce i zmínky o prvních sbírkách sloužících k vykoupení křesťanských zajatců z rukou barbarů.¹⁹ Od dob Konstantinových a Justiniánových pronikaly principy křesťanské lásky i do zákonodárství a začaly se objevovat různé zákazy či výjimky ohledně mučení dlužníků a bránění jejich pohřbu, věznění matek atd.²⁰

S přibývajícím počtem potřebných začala vznikat první organizovaná dobročinná zařízení - ústavy starokřesťanské církve. Byla zakládána xenodochia pro cizince a pocestné, nosokomia pro nemocné, brefotrofia pro nejmenší dítky, orfanotrofia pro sirotky, gerontotrofia pro staré a ptochotrofia pro chudé a žebráky.²¹

Zásahem církve bylo konečně omezeno gladiátorství a výrazně se zlepšilo postavení otroků. Pán musel o svého otroka pečovat, a dokonce jim bylo umožněno uzavírat manželství. Církev jim navíc zaručovala možnost asyly.

V této době však docházelo též k lichvě a úplatkářství na poli soudnictví. Jedinými zastánci chudých a slabých byli biskupové, kteří měli právo se obracet se stížnostmi na praktiky soudních a správních úředníků přímo na císaře. Velkou péčí též věnovali vykupování zajatců.²²

V 6. a 7. století ve venkovských oblastech Gallie, dnešní Francie, vyvstala z důvodu obtížného styku s biskupským sídlem, potřeba decentralizace. Zasluhou tamních biskupů se tam začaly zakládat první farnosti jako samostatné správní jednotky, zodpovídající se biskupovi.²³

Ve středověku, v období po stěhování národů, byl svět pustošen válkami a často se vyskytující morové nákazy

---

¹⁹ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 28.

²⁰ Tamtéž, str. 30.

²¹ Tamtéž, str. 32.

²² Tamtéž, str. 34.

²³ Tamtéž, str. 35-36.

ochuzovaly a vyliďňovaly celé kraje.²⁴ Zdravotnická a sociální zařízení, jaké máme dnes, v té době samozřejmě neexistovala a o navrátilce z válek, staré a nemocné bylo pečováno především v jejich rodinách.

Na poli chudinské péče byla monopolem církev. Ve věřících pěstovala charitativní smyšlení a vybírala od nich prostřednictvím kněží, z nařízení církevního sněmu v Cáchách z roku 810 n. l., almužny.²⁵ Dalším jejím příjmem byly odpustky²⁶, desátky, milodary a případné dary.

V období raného středověku začaly na našem území působit mnišské řády, které jsou nejstarším druhem řeholních řádů.²⁷

Útočištěm chudiny byly kláštery. Denně sytily tisíce chudých a některé z nich jim poskytovaly i ošacení.²⁸ Povinnost pečovat o chudé, postižené a nemocné uložil klášterům již papež Řehoř Veliký (asi 540 - 604 n. l.²⁹). Od té doby se začaly formovat různé řády a kongregace s ošetrovatelským zaměřením.³⁰ Vzniklo tzv. klášterní lékařství, jehož první středisko založil roku 529 n. l. Benedikt z Nursie v klášteře Monte Casino.³¹

Především při klášterech, ale také u sídel biskupů a kapitul, začaly být dále zřizovány špitály,³² které se staly stěžejními církevními dobročinnými organizacemi. Na západě šlo původně o jakési ubytovny, zařízení hospicového typu, bez stálé lékařské péče.³³ Po vzoru byzantských xenodochií poskytovaly pomoc poutníkům.

---

²⁴ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 53.

²⁵ Tamtéž, str. 54.

²⁶ Tamtéž, str. 73.

²⁷ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 386.

²⁸ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 55.

²⁹ <http://catholica.cz/?id=4324>, [online 16.4.2016].

³⁰ http://www.wikiskripta.eu/index.php/Řádové_ošetřovatelství, [online 16.4.2016].

³¹ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 59.

³² SVOBODNÝ, Petr a Ludmila HLAVÁČKOVÁ, *Pražské špitály a nemocnice*, str. 7.

³³ PORTER, Roy, *Dějiny medicíny: od starověku po současnost*, str. 136.

Za vlády knížete a později krále Vladislava II. ve 12. století byly do Čech uvedeny řády rytířské³⁴, jež představovaly mimořádný příklad evropského univerzalizmu.³⁵ Prvním z nich se stal řád Johanitů.³⁶ Johanité byli po benediktinech, premonstrátech a cisterciácích čtvrtým církevním řádem, působícím na našem území.³⁷

Prosazování rytířských řádů u nás probíhalo zhruba od 80. let 12. století. V prostředí rytířů se uplatňovali pokročilejší znalosti a zkušenosti a byla pro ně přízračná vazba na dálkový obchod. Často získávaly fary ve městech či na vesnicích, působily ve společnosti a spravovaly špitály.³⁸

Špitálnictví se významně věnovaly johanité, v nynější terminologii maltézští rytíři,³⁹ a dále Řád sv. Ducha. Pro Johanity byla přízračná profesionalita, perfektní organizace a striktní řád. Nemocný byl dvakrát denně navštíven lékaři, vykoupán, a dvakrát denně mu bylo poskytnuto jídlo.⁴⁰ Stanovy johanitského řádu se dokonce staly směrodatnými i pro jiné hospitální řády.⁴¹ V Praze byl největším hospitém špitál Řádu křížovníků s červenou hvězdou, a dále špitál sv. Lazara.⁴²

Vzhledem k velmi častému výskytu malomocenství vznikaly před hradbami každého většího středověkého města tzv. leprosária.⁴³ Jedním z nejstarších řádů, pomáhajících malomocným je Vojenský a špitální řád sv. Lazara Jeruzalémského. Z českých leprosárií stojí za zmínku špitál sv.

---

³⁴ BLÁHOVÁ, Marie, FROLÍK Jan, PROFANTOVÁ, Naďa, *Velké dějiny země Koruny české*, str. 632.

³⁵ VANÍČEK, Vratislav, *Velké dějiny země Koruny české*, Sv. 2, str. 304.

³⁶ BLÁHOVÁ, Marie, FROLÍK Jan, PROFANTOVÁ, Naďa, *Velké dějiny země Koruny české*, str. 632.

³⁷ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, I. díl, str. 43.

³⁸ VANÍČEK, Vratislav, *Velké dějiny země Koruny české*, Sv. 2, str. 304.

³⁹ SVOBODNÝ, Petr a Ludmila HLAVÁČKOVÁ, *Pražské špitály a nemocnice*, str. 7.

⁴⁰ WOODS, Thomas E., *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*, str. 143.

⁴¹ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 62.

⁴² Tamtéž, str. 56.

⁴³ SVOBODNÝ, Petr a Ludmila HLAVÁČKOVÁ, *Pražské špitály a nemocnice*, str. 8.

Joba a Lazara, který se nacházel na tzv. Litovelském předměstí v Olomouci.⁴⁴

Od 11. století dochází rovněž k zakládání prvních ústavů pro slepé a ústavy pro choromyslné.⁴⁵

Asi žádný jiný řeholní řád nezasáhl do dějin lidstva tak jako hnutí františkánů.⁴⁶ Členové a členky františkánských řeholí významně působili na poli charity. Charitativní činnost konaly jako ošetřovatelky v nemocnicích, vychovatelé a vychovatelky v sirotčincích, učitelé a učitelky na školách a podporováním chudých.

Kolem sv. Františka se vytvořilo malé společenství bratří,⁴⁷ ze kterého roku 1209 vznikl řád minoritů. Za vlády Přemysla Otakara I., konkrétně roku 1225 přišel řád do Prahy.⁴⁸

Během 13. století vzniklo několik řádů i na našem území. Roku 1227 vznikl ženský řád Strážkyň sv. Hrobu. Zanedlouho česká světice Anežka Přemyslovna (1211 - 1282) založila roku 1233 u kostela sv. Haštala v Praze laické špitální bratrstvo,⁴⁹ které se staralo o nemocné, chudé i poutníky. Z tohoto bratrstva posléze vznikl Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou.⁵⁰

Charita je těsně spjata s kulturními, hospodářskými a sociálními poměry, a zpravidla také s vývojem církevního života. Reformace a francouzská revoluce vyvolaly období náboženských, myšlenkových, hospodářských a dalších změn, které vedly k celkovému úpadku charity. Církevní majetek přešel do rukou světských panovníků a šlechty, kteří z něj těžili pouze pro svůj prospěch. Jmění nadací a ústavů přešlo do jednoho

---

⁴⁴ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 66.

⁴⁵ Tamtéž, str. 67.

⁴⁶ Tamtéž, str. 83.

⁴⁷ <http://www.minorite.cz/rad-minoritu/dejiny-radu/>, [online 20.4.2016].

⁴⁸ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 80.

⁴⁹ BUBEN, Milan, *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*, str. 55.

⁵⁰ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 133.

společného fondu. Pomoc konáním skutků milosrdenství byla téměř vymýcena. V nemocnicích působili laici, kteří ne vždy pomáhali s láskou a obětavostí. Reformace přispěly ke vzrůstu chudoby, zvýšil se počet strádajících, svět byl pustošen válkami a morovými nákazy.⁵¹

V období poreformačním byla založena řada řeholních řádů, zaměřujících se na péči o nemocné a ošetřovatelství. Na našem území začal působit Hospitálský řád svatého Jana z Boha - Milosrdní bratři.⁵² Sv. Jan z Boha (1491) byl spolu se sv. Kamilem de Lellis (1550) a sv. Vincencem de Paul (1576), uznán církví jako významný reformátor péče o nemocné.⁵³

Na naše území řád pronikl na popud knížete Karla I. z Lichtensteina, který roku 1605 přivedl Milosrdné bratry do nově zřízeného konventu sv. Augustina ve Valticích na Moravě. Od roku 1620 působil řád rovněž v Praze, kde založil konvent Na Františku, a postupně rozšiřoval síť svých dalších působišť na našem území.⁵⁴

Ze ženských řeholních řádů začal v této době na našem území působit např. Řád svaté Voršily. Sestry Voršilkyně byly do Čech přivedeny hraběnkou Sybyllou Lamboiovou a od roku 1655 působily v Praze. Věnovaly se vzdělávání dívek a zakládaly jak mateřské, tak obecné a měšťanské školy.⁵⁵

Od dob osvícenství a francouzské revoluce se posvětštění dobročinnosti dále zintenzivňovalo.⁵⁶ Za vlády Habsburků v 18. století bylo zrušeno velké množství klášterů a špitálů. Josef II. usiloval o centralizaci chudinské péče do tzv. zemských chudinských fondů, a odstranění žebroty. Vznikaly farní chudinské ústavy, kam lidé přinášeli almužny, které byly dále

---

⁵¹ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 101.

⁵² KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 52.

⁵³ CHADIMA, Martin, *Charitativní péče - dějiny a současnost: pracovní texty pro studenty katedry náboženské výchovy a charitativní práce*, str. 33.

⁵⁴ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 52.

⁵⁵ Tamtéž, str. 338-339.

⁵⁶ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 142.

tamními faráři přerозdělovány podle aktuálních místních poměrů a potřeb jednotlivých chudých.⁵⁷ Během panování Josefa II. byla např. v Praze zřízena zemská nemocnice, obecný chorobinec, porodnice a jiné ústavy.⁵⁸

Od roku 1747 působily v Praze na Malé Straně sestry Institutu blahoslavené Panny Marie - Anglické panny, které se rovněž zaměřovaly na vzdělávání a výchovu dívek.⁵⁹

K výraznému rozvoji charity došlo v 19. stol. Její specifičností byla především univerzálnost.⁶⁰ Především z důvodu chabé řeholní kázně v klášterech, a též velmi slabého zastoupení českých duchovních ve vnitřním klášterním životě, vyvstala potřeba reformy duchovních řádů. Později, v období českého národního obrození vstoupilo do klášterů mnoho mladých českých řeholníků, kteří se stali jeho přímou součástí. Zabývali se výzkumnou činností, psaním českých knih a vzdělávací a výchovnou činností na školách.⁶¹

V Čechách a na Moravě hromadně vznikaly ústavy pro hluchoněmé (do roku 1926 byly všechny tyto ústavy církevními), pro slepé a pro postižené. Objevila se též ústavní péče o slabomyslné, když byl roku 1871 založen první ústav, zaměřující se na péči o mentálně retardované.⁶²

Došlo k mimořádnému rozvoji řeholních řádů a kongregací.⁶³ Roku 1898 započali v Praze výchovnou činnost Školští bratři a o dva roky později začali působit v jimi zřízeném internátu pro studenty v Litoměřicích.⁶⁴

Ve druhé polovině 19. století na poli charity významně působily především řeholní řády ženské. Konkrétně působily

---

⁵⁷ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 142.

⁵⁸ Tamtéž, str. 143.

⁵⁹ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 197.

⁶⁰ VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 148.

⁶¹ NĚMEC, Jaroslav, *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, str. 52.

⁶² VAŠEK, Bedřich, *Dějiny křesťanské charity*, str. 155-156.

⁶³ KADLEC, Jaroslav, *Dějiny katolické církve III.*, str. 454.

⁶⁴ NĚMEC, Jaroslav, *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, str. 55.

v nemocnicích, ozdravovnách, sirotčincích, starobincích, dětských útulcích, v ústavech pro tělesně či duševně postižené, domácím ošetřování, ale i na základních a středních školách, v polepšovnách, pensionátech a věznicích.

Ze ženských kongregací zahraničního původu se jednalo především o Sestry sv. Karla Boromejského, Chudé školské sestry Naší Paní (de Notre Dame), Sestry terciářky sv. Františka, Sestry křesťanské lásky řádu Německých rytířů, Milosrdné sestry sv. Alžběty, Karmelitky Božského Srdce Ježíšova a Chudé sestry sv. Františka.

Do první světové války vzniklo na našem území deset ženských kongregací. Nejvíce sester se věnovalo pomoci tělesně a duševně postiženým, a dále vychovatelské a učitelské činnosti. Byly to: Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka opavské, Sestry Neposkvrněného Početí III. řádu sv. Františka přerovské, Šedé sestry pražské, Sestry Kongregace Nejsv. Svátosti (Petrinky), Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka pod ochranou Sv. Rodiny; brněnské, Školské sestry III. řádu sv. Františka, Kongregace dominikánek blah. Zdislavy, Premostrátky III. řádu sv. Norberta, Družina sester sv. Rafaela archanděla (Rafaelky) a Těšitelky Božského Srdce Ježíšova.⁶⁵

Na sklonku první světové války vyvrcholilo revoluční hnutí jednotlivých potlačovaných národů a došlo k rozpadu Rakousko-uherské monarchie. Postupně vzniklo několik drobných národních států. 28. října 1918 došlo k vyhlášení samostatného Československého státu. Následně první zasedání tehdejšího Národního shromáždění prohlásilo 14. listopadu 1918 stát republikou a zvolilo T. G. Masaryka prvním prezidentem ČSR.⁶⁶

V období první republiky byla ústavou Československé republiky zaručena svoboda vyznání. Počet řeholních řádů a kongregací zůstal víceméně stejný jako v období před první

---

⁶⁵ NĚMEC, Jaroslav, *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, str. 56-61.

⁶⁶ *Československá vlastivěda*, Díl II., svazek 2, str. 399-400.

světovou válkou a podle úředních dokumentů z roku 1925 bylo v českých zemích 1 363 řeholníků v 222 domech a 7 273 řeholnic ve 423 domech.⁶⁷ Z toho bylo celkem 26 mužských řeholních řádů a kongregací⁶⁸ a 34 ženských řeholních řádů a kongregací.⁶⁹ Všechny řeholní řády se v této době aktivně podílely na výchově mládeže.⁷⁰

Jedním z nejaktivnějších byl řád Salesiánů, který začal na našem území působit roku 1927. Zaměřuje se na výchovu dětí a mládeže s důrazem na ohrožené či znevýhodněné děti.⁷¹

Za nejvýznamnějšího organizátora charity v Čechách a na Moravě je považován arcibiskup dr. Stojan. Především z jeho podnětu došlo k vytvoření ústřední organizace České katolické charity (dnes Charita ČR). Nejprve na Moravě, a následně po celém bývalém Československu.⁷² O historii organizace Charita detailněji pojednává následující část mé práce Česká katolická charita.

V období druhé světové války se římskokatolická církev, resp. velká část jejího duchovenstva zapojila do hnutí odporu proti nacistické okupaci. Stovky duchovních byli vězněni, část popravena a mnoho dalších zahynulo v koncentračních táborech. Díky svému postoji získala po druhé světové válce značný společenský kredit.

Ihned po válce zahájila katolická církev obnovu svých struktur, duchovních aktivit a jiných činností. Podle statistických údajů státních institucí působilo po roce 1945 v českých zemích na 4 000 duchovních. Přibližně v 670 řeholních domech tehdy žilo kolem 1 500 řeholníků a 7 700 řeholnic.

---

⁶⁷ NĚMEC, Jaroslav, *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, str. 64.

⁶⁸ Tamtéž, str. 65.

⁶⁹ Tamtéž, str. 66.

⁷⁰ Tamtéž, str. 68.

⁷¹ KOURA, Petr a Vladimíra VANÍČKOVÁ, *Diktatura versus naděje*, str. 16.

⁷² VAŠEK, Bedřich. *Dějiny křesťanské charity*, str. 155.

Období mezi dvěma totalitami bylo typické obnovováním a rozvíjením činností katolické církve. Ústředními představiteli duchovní obrody byly především početné řeholní komunity. Byla obnovena činnost teologických fakult v Praze a v Olomouci, vznikly diecézní a řádová učiliště a existovalo více, jak 130 církevních škol. Rozvinula se poválečná charitativní činnost, zaměřující se zejména na zmírnění důsledků války. Pomáháno a pečováno bylo o válečné uprchlíky, navrátilce z nacistických lágrů a sirotky. Dále se pořádaly různé ozdravné pobyty pro děti a mládež apod.⁷³

Mezi významné katolické řády, které se v té době věnovaly charitativní činnosti, patří např. Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského. Sestry boromejky započaly svou činnost v Praze již roku 1837. Od svého založení v Praze byly samostatnou větví⁷⁴ a staraly se o slepé v ústavu Na Klárově. Později, pod strahovskou zahradou, položily základy nemocnice a mateřského domu řádu s kostelem sv. Karla Boromejského.

Ve druhé polovině 20. století již řád působil na 120 místech. Převážně v nemocničních a školských zařízeních, v různých sociálních ústavech a jimi provozované ošetřovatelské škole Pod Petřínem.⁷⁵ Pečovaly zejména o staré, sirotky, děti a mládež, postižené, slepé a hluchoněmé, slabomyslné a působily také např. v nápravných zařízeních či ve vězeních. Věnovaly se katechezi a provozovaly podomní pečovatelskou službu, pečovaly o kněze a ve válečných letech o raněné vojáky v lazaretech.⁷⁶ Krátce po komunistickém převratu v roce 1948 byl veškerý jejich majetek zestátněn a činnost velmi omezena. Většinou pracovaly

---

⁷³ KOURA, Petr a Vladimíra VANÍČKOVÁ, *Diktatura versus naděje*, str. 13.

⁷⁴ <http://www.boromejky.cz/12.htm>, [online 11.4.2016].

⁷⁵ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 227 - 228.

⁷⁶ <http://www.boromejky.cz/12.htm>, [online 11.4.2016].

v domovech pro seniory a ústavech pro postižené v pohraničních a málo osídlených oblastech.⁷⁷

V 50. letech 20. století byla římskokatolická církev největší církví v českých zemích. Hlásilo se k ní 6,8 milionů obyvatel.⁷⁸

Těžkým zásahem (nejen) pro katolickou charitu se stal komunistický převrat v únoru 1948. Komunistický režim byl velmi nepřátelský vůči církvím a jakékoliv jejich činnosti. Katolická církev jakožto velká organizace, vymykající se ze struktury socialistického státu, mající papeže jako hlavu v zahraničí, byla vnímána jako podezřelá a těžko ovladatelná⁷⁹ a stala největším trnem v oku komunistické moci.

Docházelo k izolování biskupů nucenou internací či jejich vězněním, a bylo jim odepřeno nadále řídit jim svěřené diecéze.

V roce 1948 působilo v českých zemích na 1 700 řeholníků, seskupených do 26 řeholních řádů a kongregací při 151 kláštorech.⁸⁰

V dubnu 1950 došlo při tzv. akci „K“ k hromadnému zabránění klášterů a násilnému rozpuštění mužských řeholních řádů a kongregací.⁸¹ Do řad řeholníků byli nasazováni Státní bezpečnostní agenti, kteří dohlíželi na to, zda nedochází k protistátní činnosti. Jakékoliv pokusy o jejich obnovu byly rovněž přísně trestány. Ženské řehole dostaly, vyjma internace, mimořádně možnost působit v ústavech pro duševně nemocné, v zemědělství či v pohraničních továrnách.

Na školách bylo bráněno náboženské výchově a přihlášení se k víře dokonce znamenalo nemožnost studia na

---

⁷⁷ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 228.

⁷⁸ KOURA, Petr a Vladimíra VANÍČKOVÁ, *Diktatura versus naděje*, str. 13.

⁷⁹ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 13.

⁸⁰ KOURA, Petr a Vladimíra VANÍČKOVÁ, *Diktatura versus naděje*, str. 43.

⁸¹ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945 - 1989*, str. 158.

vyšších odborných a vysokých školách. Věřícím bylo též znemožněno jakéhokoliv působení ve sdělovacích prostředcích. Fungovalo jediné Ústřední církevní nakladatelství, které ročně, v omezeném nákladu vydávalo několik knih a pod přísným dohledem tzv. Katolické noviny. Komunisté věřili v sílu vědeckého ateismu a doufali, že víra „vymře“ spolu se starší generací věřících. Na posty kněží byli po důkladném zvážení vybráni a dosazeni duchovní, kteří pocházeli většinou z dělnických rodin a byli ochotni dělat pouze to, co jim strana dovolí. Veškerá činnost církve na venek spočívala v tzv. „uspokojování náboženských potřeb věřících“ - v ideálním případě pouze ve sloužení mši a pohřbívání, výjimečně křtění a na svatbách. Objevila se též snaha nahradit či alespoň podmínit církevní obřady světskými alternativami. Křest byl víceméně nahrazen vítáním nových občánků na národních výborech, na pohřbu měl vždy poslední slovo tzv. občanský řečník, a co se týče svatby v kostele, snoubenci museli nejprve podstoupit občanský obřad na národním výboru.

V posledních letech režimu se objevují snahy o řízené rozšíření prostoru svobody pro církev a projevílo se i celkové oslabení skutečně zapálených komunistů padesátých let. Přibližně od roku 1985 začíná církev pomalu získávat zpět svou moc a postavení ve společnosti. Lidé do ní vkládali naděje, začali se hlásit k víře, chodit do kostela apod. To však mnohdy bylo spíše jen jakousi demonstrací odporu proti stávajícímu režimu.⁸²

Již relativně veřejně probíhalo tzv. Desetiletí duchovní obnovy. Církevní představitelé začali vystupovat z prokomunistických organizací a v návaznosti na hnutí Charta 77, Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných a dalších, se rovněž rozrostla činnost katolických laiků. Na podzim roku

---

⁸² DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 14-16.

1989 se někteří členi českých církví a náboženských společenství účastnili svatořečení Anežky České v Římě. Vědomí sounáležitosti církve a národa vyvrcholilo ve dnech sametové revoluce účastí některých církevních představitelů.⁸³

Na přelomu 19. a 20. století se začaly ve světě hromadně vytvářet různé národní charitní organizace.

2.1. ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA

Charitativní činnost je podstatnou součástí života církve od jejích raných počátků. Z křesťanských základů vyrostla také po první světové válce Česká katolická charita (dnes Charita ČR), sdružující a zastřešující množství dobročinných ústavů.⁸⁴

Vznik České katolické charity je spojen s rokem 1918, kdy byl v Praze založen spolek za účelem lidumilství Svaz katolické charity. V následujících letech se začala formovat Charita v Olomouci, Brně a dalších diecézích.⁸⁵

S formováním raných počátků České katolické charity je nutně spojeno jméno kaplana Ludvíka Antonína Bláhy, který od roku 1919 působil na Svatém Kopečku u Olomouce. Kaplan Bláha začal organizovat Charitu rozesíláním dotazníků do všech řeholních domů v ČSR s cílem získat přehled o jejich humanitní a osvětové činnosti. Rozvinul rozsáhlou korespondenci se všemi katolickými - především Moravskými - ústavami, přednášel, psal, sledoval odborné časopisy domácí i zahraniční a konal studijní cesty do ciziny.

---

⁸³ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 16-17.

⁸⁴ <http://www.cirkev.cz/cs/charita>, [online 10.4.2016].

⁸⁵ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

Nedlouho poté, co se o jeho činnosti dozvěděl arcibiskup Stojan, byla charitativní činnost zařazena do veřejného působení církve jako jedna z jeho nejdůležitějších složek.

Roku 1921 byl kaplan L. A. Bláha na základě své činnosti jmenován arcibiskupem Stojanem do funkce prvního ředitele Charity pro olomouckou arcidiecézi. V Brně se sešli zástupci katolických spolků a založili Ústředí křesťanské charity, které připravilo půdu k utvoření diecézního Svazu charity, který vznikl 14. března 1922 v Olomouci. Charitu následně začala organizovat i brněnská diecéze.⁸⁶

Roku 1928 bylo v Praze vytvořeno Říšské ústředí svazů charity, sdružením zemských svazů charit (Čechy, Morava a Slezsko a Slovensko).⁸⁷ Jejich členy tvořily vedle řeholních ústavů a dobročinných ústavů ve správě také další spolky, které byly založené za účelem charitativního poslání.⁸⁸

Proběhla centralizace řízení České katolické charity a jejím vrcholným orgánem se stalo Ústředí svazů katolických charit v ČSR. Následně byla uskutečněna organizace propojení církevní a veřejnoprávní územní správy, která měla zajistit jednotně řízenou charitní práci - žádný ústav či spolek nemohl stát mimo jednotnou organizační strukturu Charity.⁸⁹

Charita se věnovala především chudinské péči, zastřešovala sirotčince a podobné ústavy různých řeholí.⁹⁰ Na farnostech fungovaly chudinské ústavy a nadace, které podporovaly chudé,

---

⁸⁶ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>, [online 10.4.2016].

⁸⁷ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

⁸⁸ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

⁸⁹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

⁹⁰ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>, [online 10.4.2016].

staré, sirotky atd.⁹¹ Některé z nich zakládaly a provozovaly i ústavy.⁹² Působily zde také farní odbory charity, tzv. „Ludmily,“ ve kterých se sdružovaly charitativní katolické spolky a jednotlivci za účelem uskutečňování křesťanské dobročinnosti.⁹³

Ve třicátých letech došlo k rozšíření činnosti Charity o podpůrné sociální akce - o práci s dětmi a mládeží, zdravotní a ošetrovatelskou službu v rodinách.⁹⁴ Stala se tak mohutnou organizací, jež v tehdejší Československu sdružovala několik set významných sociálně-zdravotních ústavů, jež pečovaly o mládež i o dospělé, o zdravé i o duševně nebo tělesně postižené.⁹⁵ Po dvaceti letech od založení Svazu katolické charity v Praze, bylo v roce 1938 v rámci Charity provozováno 338 sociálních charitních ústavů.⁹⁶

V každém okrese i v každé farnosti organizovala bezplatnou ošetrovatelskou a zdravotní službu v rodinách chudých. Ošetrovatelský personál školila v soukromých dvouletých řádových ošetrovatelských školách, určených i pro veřejnost.⁹⁷

V období druhé světové války byla činnost Charity omezena pouze na provoz ústavů. Díky velkému počtu dobrovolníků však také pomáhala i lidem působícím v odboji, jejich rodinám a pozůstalým po obětech nacismu.⁹⁸

---

⁹¹ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

⁹² <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>, [online 10.4.2016].

⁹³ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

⁹⁴ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

⁹⁵ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>, [online 10.4.2016].

⁹⁶ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

⁹⁷ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>, [online 10.4.2016].

⁹⁸ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

Následně, od května 1945⁹⁹, významně pečovala o navrátilce z koncentračních táborů a reemigranty.¹⁰⁰ Okresní a obvodní charitní ošetřovatelské stanice se, se svými diplomovanými a dobrovolnými sestrami, staly velmi vyhledávaným útočištěm všech nemocných a trpících.¹⁰¹

Činnost České katolické charity byla obnovena v celé své šíři a sítí jejích charitních stanic prošlo přes půl milionu lidí. Spravovala v té době již 379 ústavů různého typu s kapacitou 15 tisíc lůžek a 125 stanic ošetřovatelské a zdravotní služby v rodinách.¹⁰² V olomoucké arcidiecézi měla v roce 1948 nejvíce charitních sociálně-zdravotních ústavů - dětské domovy a sirotčince, zotavovny pro mládež a dospělé, studentské domovy, internáty, svobodárny, domovy pro pracující dorost, domovy pro zestárlé a práce neschopné, ústavy pro tělesně či duševně choré, řádové ústavy pro výchovu řeholního dorostu, řádové nemocnice s právem veřejnosti a ošetřovatelské školy s právem veřejnosti.¹⁰³

Po únorovém komunistickém převratu v roce 1948 však byla její činnost opět značně omezena.¹⁰⁴ Došlo ke zrušení zemských svazů a od roku 1950 byla Česká katolická charita pod správou národních výborů - konkrétně Státního úřadu pro věci církevní, na jehož rozhodování byla zcela závislá. Její vztah ke katolické církvi se stal jen formálním.¹⁰⁵

---

⁹⁹ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

¹⁰⁰ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

¹⁰¹ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>, [online 10.4.2016].

¹⁰² <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

¹⁰³ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>, [online 10.4.2016].

¹⁰⁴ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

¹⁰⁵ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

Byla jí odepřena jakákoliv činnost s dětmi a mládeží a její stanice ošetřovatelské a zdravotní služby byly převedeny pod Československý červený kříž. Podpůrná sociální péče o civilní osoby, na kterou bylo ještě v roce 1949 rozděleno 12 milionů korun, byla úplně zrušena.¹⁰⁶

Ponecháno jí bylo pouze 6 ústavů¹⁰⁷, sloužících k ústavní péči o přestárlé duchovní, řádové sestry a farní hospodyně.¹⁰⁸ K jejímu úplnému podřízení komunistickému státu došlo roku 1951, kdy byli do zbylých ústavů dosazeni státní správci - členové Komunistické strany Československa.¹⁰⁹

Zanedlouho byla Výnosem Ministerstva Vnitra ČSR č. j. II/2-260.1.10 Česká katolická charita (ČKCH) uznána jako dobrovolná organizace. Na základě usnesení vlády na počátku roku 1960 přešlo 105 sociálních ústavů provozovaných Českou katolickou charitou do správ národních výborů.

Z nařízení vlády schválilo Ministerstvo školství ČSR, ve shodě s Ministerstvem financí ČSR nové stanovy České katolické charity.¹¹⁰ Tyto stanovy jednak určily způsob a řízení organizace, a dále vymezily její činnost na oblast tzv. sociální charity a Chrámové služby. Sociální charita spočívala v poskytování sociální péče starým duchovním, řádovým sestrám a vedoucím farních domácností¹¹¹ v Charitních domovech řeholnic a duchovních. Chrámová služba poté spočívala především

---

¹⁰⁶ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

¹⁰⁷ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>, [online 10.4.2016].

¹⁰⁸ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

¹⁰⁹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

¹¹⁰ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>, [online 10.4.2016].

¹¹¹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

v opravování a distribucí devocionálií a výrobě a distribuci náboženské literatury pro římskokatolickou církev.¹¹²

Během 60. let došlo k rozšíření ústavní sociální péče České katolické charity. Koncem roku 1968 provozovala 22 charitních domovů o celkové kapacitě 2880 lůžek, dvě rekreační a jedno ubytovací středisko. V tomto roce se rovněž objevily pokusy o obnovu diecézních charit a poprvé došlo k navázání mezinárodních kontaktů.¹¹³

Na konci roku 1986 již měla Charita k dispozici 31 charitních domů o celkové kapacitě 2 394 lůžek.¹¹⁴

---

¹¹² <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>, [online 10.4.2016].

¹¹³ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

¹¹⁴ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

3. FUNDAMENTÁLNÍ VÝCHODISKO II. VATIKÁNSKÉHO KONCILU

Velmi významným se nejen pro římskokatolickou církev stalo východisko II. vatikánského koncilu. Během jeho konání v letech 1962 - 1965 se římskokatolická církev zabývala otázkami moderního světa a mj. se též např. přiznala k tomu, že nese odpovědnost za dějiny světa, církve i víry.¹¹⁵ Koncil se zabýval nejen vnitřními záležitostmi církve, ale směřoval též k okolnímu, nekatolickému světu.¹¹⁶

Myšlenka uspořádání II. vatikánského koncilu vzešla ze starostlivé a láskyplné péče papeže Jana XXIII. o svět.¹¹⁷ Při svém rozhovoru s kardinálem Dominikem Tardiniem v lednu roku 1959 dostal spontánní nutkání - reagovat na potřeby doby uskutečněním dalšího církevního sněmu.¹¹⁸ Cílem bylo především posílení víry, nauky, církevní kázně a náboženského života.¹¹⁹ Měl se stát koncilem pastoračním - o praktickém životě církve a zaměřovat se především na svědectví církve v moderním světě.¹²⁰ Významnými iniciátory koncilu, majícími největší vliv na jeho obsah i průběh, byli kardinálové L. J. Suenens a G. B. Montini (Pavel VI.).¹²¹ Arcibiskup z Malines a Bruselu, kardinál Suenens dokonale vystihl úmysly papeže Jana XXIII., ohledně koncilu v pastýřském listě, jež roku 1962 adresoval své diecézi. Zanedlouho na to byl samotným papežem požádán o vypracování návrhu organizace a cílů koncilních prací.¹²² Jeho myšlenky vystihl papež při svém veřejném projevu - rozhlasovém poselství o koncilu, měsíc před jeho zahájením. Jeho větší část

---

¹¹⁵ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 83.

¹¹⁶ SMOLÍK, Josef, Odilo Ivan ŠTAMPACH, Pavel FILIPI, et. la, *Ve znamení naděje: proměny teologie a církve po II. vatikánském koncilu*, str. 5.

¹¹⁷ SKALICKÝ, Karel, *Radost a naděje: církve v dnešním světě*, str. 50.

¹¹⁸ Tamtéž, str. 49.

¹¹⁹ Tamtéž, str. 51.

¹²⁰ PESCH, Otto Hermann, *Druhý vatikánský koncil: 1962-1965: příprava, průběh, odkaz*, str. 52.

¹²¹ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 82.

¹²² SKALICKÝ, Karel, *Radost a naděje: církve v dnešním světě*, str. 52.

se věnovala vztahu církve s okolním světem. Jan XXIII. při ní zmínil všechny nejzávažnější problémy, se kterými se společnost potýkala.¹²³ II. vatikánský koncil se začal zabývat problémy, týkajícími se poslání církve v dnešním světě, zejména díky úsilí kardinála Suenense, který tak svým způsobem přispěl i ke vzniku pozdější pastorální konstituce *Gaudium et spes*.¹²⁴

Bylo to poprvé, kdy se náboženský koncil zabýval také dějinami a hodnocením jiných náboženství. Po více jak čtyři sta letech od reformace bylo v jeho teologii poprvé pozitivně pojednáváno o úloze a poslání laiků v církvi.¹²⁵ Koncil prolomil vžité stereotypy a uznal legitimnost teologické plurality. Církev se snažila o obrodu své působnosti a pokoušela se pozitivněji nahlížet na vnější ne-římskokatolický svět.¹²⁶ Dala podnět k modernizujícímu rozmachu církve a otevření jejího dialogu s dnešním světem - tzv. *aggiornamentu*.¹²⁷

Podstatou sociálního učení katolické církve a jejím prvobytným tématem je důstojnost lidské osoby.¹²⁸ Základní dokumenty její sociální nauky tvoří především papežské sociální encykliky. Přestože obsahují mnoho základních morálních zásad trvalé platnosti, je důležité je vnímat v kontextu doby, ve které byly sepsány.¹²⁹

Úplně první sociální encyklika *Rerum novarum*, byla sepsána roku 1891 papežem Lvem XIII. Jejím ústředním tématem je dělnická otázka¹³⁰ a nutnost sjednocujícího se lidstva.¹³¹ Lev XIII. v ní vysvětluje příčinu vzniku dělnické otázky

---

¹²³ SKALICKÝ, Karel, *Radost a naděje: církev v dnešním světě*, str. 52.

¹²⁴ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 83.

¹²⁵ SMOLÍK, Josef, Odilo Ivan ŠTAMPACH, Pavel FILIPI, et. la, *Ve znamení naděje: proměny teologie a církve po II. vatikánském koncilu*, str. 5.

¹²⁶ Tamtéž, str. 6.

¹²⁷ ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*, str. 154.

¹²⁸ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 145.

¹²⁹ PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LEV a Ludmila MARTINKOVÁ, *Sociální encykliky (1891-1991)*, str. 7.

¹³⁰ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 66.

¹³¹ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 288.

i důvody, proč se o ni musí církev zajímat.¹³² Encyklika zásadně ovlivnila další vývoj sociální nauky katolické církve.¹³³ Vedla ke vzniku řady dalších encyklik, které ji dále rozvinuly či doplnily.¹³⁴ Též, ve shodě s papežovou výzvou, začala hromadně vznikat různá dobročinná a charitativní zařízení.¹³⁵ Následně druhá encyklika *Quadragesimo anno*, vydaná roku 1931 papežem Piem VI., se jako jediná encyklika pokusila navrhnout nový společenský řád.¹³⁶ Obsahovala mnoho nových podnětů a rysů a systematicky, v globálním měřítku pojednávala o ekonomických otázkách.¹³⁷ Vyzvala sociální hnutí k větší aktivitě a upozornila na důležitost odborů.¹³⁸ Rovněž jasně stanovila a zpřesnila některé zásady sociálního učení církve, čímž předešla rozkolu sociálního katolicismu.¹³⁹

Po vydání dvou encyklik papeže Jana XIII., nedlouho před II. vatikánským koncilem, se ukázaly sociálnímu učení katolické církve nové cesty. Na rozdíl od předchozích encyklik v nich promlouvá přímo k lidem.¹⁴⁰ Po dlouhých třiceti letech od vydání *Quadragesimo anno*, sepsal Jan XIII. roku 1961 encykliku *Mater et magistra*, ve které prezentuje katolické sociální učení jako „integrální součást křesťanské nauky o člověku.“¹⁴¹ Věnuje se hospodářsko-etickým otázkám světa,¹⁴² vyjadřuje se k situaci v rozvojových zemích, a též vyzdvihuje významnost úlohy laiků v utváření sociálního učení církve.¹⁴³ Naopak je kritický k ideologiím, které se snaží získat masy, ale neubírají se

---

¹³² MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 66.

¹³³ PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LEV a Ludmila MARTINKOVÁ, *Sociální encykliky (1891-1991)*, str. 21.

¹³⁴ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 70.

¹³⁵ PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LEV a Ludmila MARTINKOVÁ, *Sociální encykliky (1891-1991)*, str. 69.

¹³⁶ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 72.

¹³⁷ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 288.

¹³⁸ PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LEV a Ludmila MARTINKOVÁ, *Sociální encykliky (1891-1991)*, str. 60.

¹³⁹ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 75.

¹⁴⁰ Tamtéž, str. 78.

¹⁴¹ Tamtéž, str. 145.

¹⁴² ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*, str. 151.

¹⁴³ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 79.

k jedinci.¹⁴⁴ Druhá encyklika *Pacem in terris* (1963) se věnuje především tématům politické etiky.¹⁴⁵

II. vatikánský koncil vydal rovněž několik významných dokumentů, z nichž asi nejstěžejnějším je konstituce *Gaudium et spes*, *Radost a naděje - O církvi v dnešním světě*, z roku 1965.¹⁴⁶ Je revolučním dokumentem, který nemá svou povahou obdoby v žádné z konstitucí, vydaných předchozími koncily, počínaje I. nikájským koncilem, roku 325.¹⁴⁷

*„...obsahuje tolik závažných příspěvků k sociálnímu učení, že nesmí chybět v řadě dokumentů vztahujících se k sociálnímu učení církve, i když ve vlastním slova smyslu není dokumentem sociálního učení.“*¹⁴⁸

Katolická sociální nauka byla původně vnímána především jako filosofická a sociálně-vědecká disciplína, založená na novoscholastických úvahách. Konstituce *Gaudium et spes* oproti tomu vnímá sociální nauku na základě teologické antropologie a sociální dimenze zjevení.¹⁴⁹ Spolu s akcenty obou encyklik papeže Jana XXIII., uvádí tradiční sociální učení církve jako rozvinutou teologickou a sociálně-etickou syntézu.¹⁵⁰

Gaudium et spes rozšířila prostor a vytvořila spojnici mezi církví a vnějším světem. Snaží se zmírnit jejich vzájemnou cizotu.¹⁵¹ Církevní pojetí světa, její postavení vůči němu a podíl křesťanů na jeho dotváření jsou klíčovými pro celou oblast sociálního učení katolické církve.¹⁵² Katolická sociální nauka vstoupila do dialogu s dnešním světem a způsobila

---

¹⁴⁴ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 80.

¹⁴⁵ ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*, str. 151.

¹⁴⁶ SKALICKÝ, Karel, *Radost a naděje: církve v dnešním světě*, str. 83.

¹⁴⁷ Tamtéž, str. 17.

¹⁴⁸ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, doslov. cit., str. 83.

¹⁴⁹ ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*, str. 153.

¹⁵⁰ Tamtéž, str. 152.

¹⁵¹ SMOLÍK, Josef, Odilo Ivan ŠTAMPACH, Pavel FILIPI, et. la, *Ve znamení naděje: proměny teologie a církve po II. vatikánském koncilu*, str. 45.

¹⁵² Tamtéž, str. 47.

teologický obrat, který trvale ovlivnil sociální učení a bádání v sociální etice.¹⁵³

II. vatikánský koncil dal podnět ke zmíněnému aggiornamentu, což v po-koncilní době přispělo k obnově teologie, zvěstování a liturgie a vytvoření intenzivního ekumenického dialogu s vnějším světem.¹⁵⁴ Dialog a solidarita tvoří současně centrální osu konstituce *Gaudium et spes*.¹⁵⁵

Církev v ní upomenula, ale i nově ukázala důležitost pozitivního přístupu ke světu, možnost i nutnost politické odpovědnosti a angažovanosti. Rovněž se v nepoznané míře, v pozitivním smyslu, vyjádřila k problematice politiky. Přestože v tomto ohledu nepřispěla ničím opravdu výjimečným, uznala důležitost politické dimenze lidské společnosti a plně akceptovala demokratický politický systém.¹⁵⁶

Kořenem sociální nauky církve je láska.¹⁵⁷ *Gaudium et spes* je konstitucí pastorální, přičemž slovo pastorální má stejný význam jako slovo pastýřský, a znamená to samé co láska, péče, starost a práce.¹⁵⁸ Konstituce se zabývá velkým množstvím témat, námětů a problémů, a za každým z nich stojí člověk.¹⁵⁹

V předmluvě konstituce je nejprve vymezeno, že se dokument skládá ze dvou částí, které však spolu tvoří jeden celek. A dále shrnuto, čím se jednotlivé části zabývají. V první části je ze strany církve rozvíjena nauka o člověku a o světě, v němž je zařazen a vymezeno její postavení vůči oběma z nich.¹⁶⁰ Následně ve druhé části podrobněji uvažuje o různých stránkách

---

¹⁵³ ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*, str. 153.

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 154.

¹⁵⁵ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 50.

¹⁵⁶ SMOLÍK, Josef, Odilo Ivan ŠTAMPACH, Pavel FILIPI, et. la, *Ve znamení naděje: proměny teologie a církve po II. vatikánském koncilu*, str. 56.

¹⁵⁷ Caritas in veritate, str. 9.

¹⁵⁸ Česká katolická charita, *Stopami koncilu*, str. 81.

¹⁵⁹ Tamtéž, str. 82.

¹⁶⁰ *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes*. Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html, [online 30.4.2016].

„dnešního“ života a lidské společnosti, o zvláště naléhavých otázkách a problémech doby.¹⁶¹ Věnuje se především tématům manželství a rodiny, kultury, hospodářsko-společenského života, života politického společenství, a též např. otázkou míru.¹⁶² V kapitole zaměřující se na hospodářsko-společenský život se objevují takřka všechna klíčová témata, kterými byla následně rozvíjena sociálním učením církve.¹⁶³ Např. zdůrazňuje, že je život politických společenství utvářen aktivní účastí všech občanů na veřejných záležitostech, což bylo později následně rozvíjeno v dalších církevních dokumentech.¹⁶⁴

Hned první věta konstituce prezentuje zájem církve o vnější svět. V určitém smyslu rovněž zmiňuje solidaritu a odhodlanost církve k pastýřské činnosti.¹⁶⁵

*„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“*¹⁶⁶

Z *Gaudium et Spes* vyplývá, že dějiny církve nelze oddělovat od dějin světa.¹⁶⁷ Změny způsobené II. vatikánským koncilem jistě svět zasáhly. V naší zemi, vzhledem k tehdejší komunistické nadvládě, však pronikly spíše okrajově, bez hlubší reflexe.¹⁶⁸ Dosavadní ohlas konstituce *Gaudium et spes* v české církvi je velmi malý.¹⁶⁹ Dosud je široké veřejnosti, a dokonce i mnohým českým katolíkům tato konstituce

---

¹⁶¹ *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes.* Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html, [online 30.4.2016].

¹⁶² MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 85.

¹⁶³ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 287.

¹⁶⁴ Tamtéž, str. 323.

¹⁶⁵ Česká katolická charita, *Stopami koncilu*, str. 84.

¹⁶⁶ *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes.* Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html, [cit. 30.4.2016].

¹⁶⁷ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 208.

¹⁶⁸ Tamtéž, str. 280.

¹⁶⁹ Tamtéž, str. 282.

stále neznámá. Většina českých duchovních byla zastánci II. vatikánského koncilu. Přesto, konstitucí *Gaudium et spes* se však zabývali spíše selektivně.¹⁷⁰ Je však třeba zmínit, že určité změny v životě české katolické církve byly či mohly být touto konstitucí inspirovány.¹⁷¹ Např. rozvoj charitativní a pastorační činnosti jak církve, tak obecně, po roce 1989, kdy u nás začaly hromadně vznikat různé občanské společnosti, neziskové organizace, nadace apod.¹⁷² Římskokatolická církev také zanedlouho obnovila činnost organizace Česká katolická charita (nyní Charita ČR), která je ústředním poskytovatelem charitativních služeb v České republice.

Jak již bylo zmíněno, konstituce *Gaudium et spes* uvádí v první větě slova radost a naděje, smutek a úzkost. Je třeba říci, že současný stav světa přitom vystihují spíše poslední dvě slova - smutek a úzkost. Dokument *Gaudium et spes* po třiceti letech zmiňuje stíny (či znaky) moderní doby. Doplňuje konstituci *Gaudium et spes* konstatováním stavu moderní společnosti a zmiňuje jak negativní, tak pozitivní znaky naší doby. Zabývá se otázkami ateismu, narcismu, šíření sekt, uvolnění mravů a nesnášenlivosti v politice a náboženství.¹⁷³

Společnost se naplno ubírá konzumním stylem života, s cílem zisku často nerespektuje etické normy. Vytrácí se solidarita a znaky doby se staly individualismus a náboženská lhostejnost. Ve světě se vyskytuje mnoho sekt, které ještě v 60. letech minulého století byly společnosti téměř neznámé. Zejména v muslimských zemích se rozmáhá náboženský extrémismus. Rovněž se vytrácí ztráta smyslu pro mravnost, objevuje se náboženská nesnášenlivost a tendence odsunout náboženství do soukromé sféry. Na druhou stranu je třeba říci, že v moderní, ateistické společnosti zároveň dochází k oživení religiozity

---

¹⁷⁰ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 268.

¹⁷¹ Tamtéž, str. 207.

¹⁷² Tamtéž, str. 270.

¹⁷³ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 87-88.

a probuzení duchovních potřeb. Především modlitby, i když jsou dnes často prosté. Většinová společnost si přeje žít v prostředí spravedlnosti, míru a solidarity. Od dob II. vatikánského koncilu se významně rozvinula ekologie, která svědčí o zlepšení vztahu společnosti vůči matičce zemi.¹⁷⁴

Spolu s církví projevuje zájem o smutky a úzkosti lidí bezpochyby také sociální práce. A to jak pastorační sociální práce, tak sociální práce vykonávaná laiky. Nejen kvůli diakonickému úkolu církve, pomoci a službě potřebným, ale též vzhledem k této skutečnosti je tedy naprosto nutné, aby byla sociální práce teologicky reflektována. Projevováním zájmu a starosti o svět tvoří paralelu ke konstituci *Gaudium et spes*.¹⁷⁵ Rozhodně tedy nelze pochybovat o vztahu a propojenosti teologie a sociální práce. Detailním odborným teologickým rozbořením sociální práce se zabývá např. M. Opatrný ve své knize *Sociální práce a teologie*.

Bezprostředně po skončení II. vatikánského koncilu byla vydána papežem Pavlem VI., za jehož apoštolské nunciatury byl koncil dokončen, encyklika *Populorum progressio*.¹⁷⁶ Zatímco Lev XIII. se zaměřoval na nerovnosti mezi třídami ve společnosti, Pavel VI. vztahuje tyto nerovnosti na konflikt mezi chudými a bohatými národy.¹⁷⁷ Zmiňuje nárůst uprchlíků, kteří jsou z různých, závažných důvodů nuceni opustit své domovy¹⁷⁸ a bohatým zemím připomíná povinnost solidarity, sociální spravedlnosti a lásky vůči všem.¹⁷⁹ Celá církev usiluje o integrální rozvoj člověka - rozvoj, týkající se všech dimenzí lidské osobnosti.¹⁸⁰ Sociální učení Pavla VI. zdůrazňuje

---

¹⁷⁴ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 87-90.

¹⁷⁵ OPATRŇÝ, Michal. *Sociální práce a teologie: inspirace a podněty sociální práce pro teologii*, str. 262.

¹⁷⁶ BENEDIKT XVI, *Caritas in veritate*, str. 17.

¹⁷⁷ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 91.

¹⁷⁸ Tamtéž, str. 103.

¹⁷⁹ PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LEV a Ludmila MARTINKOVÁ, *Sociální encykliky (1891-1991)*, str. 225

¹⁸⁰ BENEDIKT XVI, *Caritas in veritate*, str. 18.

nenahraditelnost evangelia při budování společnosti, inspirovaného láskou.¹⁸¹ Klíčové téma lidského rozvoje bylo následně rozvinuto encyklikou *Sollicitudo rei socialis*, Jana Pavla II., a poté encyklikou *Caritas in veritate*, Benedikta XVI.¹⁸²

Encyklika *Sollicitudo rei socialis* Jana Pavla II., z roku 1987, odráží svou podstatou péči církve o sociální otázky konce osmdesátých let minulého století. Pojednává o vzrůstu zadluženosti rozvojových zemí a zmiňuje přetrvávající velké rozdíly mezi chudými a bohatými. Vybízí k reformě státních i mezinárodních finančních a obchodních systému, ke změně ne-demokratických politických režimů a k pomoci chudým a potřebným.¹⁸³ Rovněž zmiňuje, že sociální učení v žádném případě nespadá do oblasti ideologie, nýbrž teologie.¹⁸⁴

První encyklika papeže Benedikta XVI. *Deus caritas est*, z roku 2006, konečně po dlouhých letech popsala praktickou pomoc a podporu církve společnosti, kterou předpokládala již konstituce *Gaudium et spes*.¹⁸⁵ Lásku k bližnímu, zakořeněnou v lásce k Bohu, podává Benedikt XVI. nejen jako úlohu jednotlivých věřících, ale i celé církevní komunity.¹⁸⁶

Spolu s udělováním svátostí a zvěstováním evangelia, je uplatňování lásky (*caritas*) jednou z hlavních oblastí činnosti církve.¹⁸⁷

---

¹⁸¹ BENEDIKT XVI, *Caritas in veritate*, str. 20.

¹⁸² ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 288.

¹⁸³ PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LÉV a Ludmila MARTINKOVÁ, *Sociální encykliky (1891-1991)*, str. 353.

¹⁸⁴ MARTINEK, Cyril, *Cesta k solidaritě*, str. 146.

¹⁸⁵ ŠLAJER, Jindřich, *Gaudium et spes padesát let poté*, str. 237.

¹⁸⁶ *Deus caritas est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI*, str. 30.

¹⁸⁷ Tamtéž, str. 31.

4. STAV PO ROCE 1989

Po pádu komunismu v roce 1989 se začal v tehdejší Československu pozvolna rozvíjet demokratický právní řád¹⁸⁸ a objevila se nutnost transformace všech systémů - právního, ekonomického, sociálního, zdravotnického apod.¹⁸⁹

V rámci změn došlo rovněž k úpravě konfesněprávního systému, který se týká mj. postavení náboženských společenství. Stát se řídil podle základního principu tzv. nekonfesního státu. Byl neutrální (nezaujatý) vůči jakémukoliv náboženství ani ideologii a usiloval o stálost a vzájemnou rovnost náboženských společenství. Spolupráce státu a náboženských společností se uskutečňovala pouze v rovině nějakého společného zájmu, především obecného prospěchu.¹⁹⁰

Každý stát má své vlastní konfesní právo. Dělí se na vnitrostátní konfesní právo - stát vydává své vlastní předpisy, týkající se mj. záležitostí náboženských společenství - a mezinárodní konfesní právo - je vázán různými mezinárodními právními předpisy.¹⁹¹

Rovněž uzavírá vnitrostátní a mezinárodní smlouvy a doplňuje tak právní řád. Tzv. konkordátní - mezinárodní - smlouvy mají ve střední Evropě dlouhou tradici. Příkladem je konkordátní smlouva České republiky s ústředím katolické církve, Apoštolským stolcem.¹⁹²

Vůbec prvními porevolučními předpisy českého konfesního práva se staly zákony č. 163/1990 Sb., o bohosloveckých

---

¹⁸⁸ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 105.

¹⁸⁹ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 12.4.2016].

¹⁹⁰ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 105.

¹⁹¹ Tamtéž, str. 34.

¹⁹² Tamtéž, str. 105 - 106.

fakultách a č. 298/1990 Sb., o úpravě majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací... a Arcibiskupství olomouckého.¹⁹³

Nejvýznamnějším se však stalo přijetí Listiny základní práv a svobod a její následné začlenění do ústavního zákona č. 23/1991 Sb. Stalo se tak na základě usnesení tehdejšího Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky ze dne 9. ledna 1991 s nabitím účinnosti od 4. února 1991.¹⁹⁴ Ústavní předpisy Listiny základních práv a svobod na základě usnesení ze 4. července dále rozvinul zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.

Přijetím Listiny základních práv a svobod a zákona č. 308/1991 bylo konečně s obecně závaznou platností zajištěno náboženské svody a autonomie církví.

Po letech nadvlády, utlačování a nesvobody došlo 1. ledna roku 1993 ke vzniku samostatného, jednotného, svrchovaného a demokraticky právního státu¹⁹⁵ a nabyla na účinnosti také Ústava České republiky.¹⁹⁶ Ústava České republiky a další mezinárodní smlouvy, ke kterým se Česká republika v následujících letech zavázala, položily základy současného konfesního práva - oboru právní vědy, zabývajícího se právními normami, které zajišťují náboženskou svobodu jednotlivce i náboženských společenství.¹⁹⁷

Mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy, ke kterým se ČR zavazuje, patří např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod či Úmluva o právech dítěte.¹⁹⁸

---

¹⁹³ TRETERA, Rajmund Jiří, *Stát a církve v České republice*, str. 85.

¹⁹⁴ Tamtéž, str. 61.

¹⁹⁵ Ústava České republiky, Hlava první, článek 1. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, [online 12.4.2016].

¹⁹⁶ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 75.

¹⁹⁷ Tamtéž, str. 19.

¹⁹⁸ Tamtéž, str. 77.

Náboženské společenství či také konfese, vyznání anebo tzv. denominace v případě suverénních náboženských společenství¹⁹⁹ označují vrcholnou formu organizace příslušníků jediného náboženského vyznání. V České republice jsou označovány jako církve a náboženské společnosti.²⁰⁰

V roce 2002 proběhla novelizace zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Od 1. ledna je v účinnosti zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).²⁰¹ V příloze zákona se nachází Seznam registrovaných církví a náboženských společností v České republice, podle kterého je na území České republiky registrováno celkem 21 církví a náboženských společenství.²⁰²

Církve a náboženská společenství jsou autonomní a mohou samostatně vytvářet vlastní právní předpisy či nařízení. Stát a ostatní světské právní subjekty zasahují pouze do jejich vnějších záležitostí.²⁰³

Mezi nimi a příslušnými orgány státu však dochází k určitým smluvním vztahům, jejichž výsledkem jsou tzv. vnitrostátní dohody. Zejména ohledně zajištění duchovní a pastorační péče ve zdravotnictví a sociálních službách, ve sféře ozbrojených sil a vězeňství a práce s imigranty a azylanty.²⁰⁴ Konkrétně např. s Českou biskupskou konferencí ohledně Charity ČR.²⁰⁵

---

¹⁹⁹ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 24.

²⁰⁰ Tamtéž, str. 20.

²⁰¹ Tamtéž, str. 75.

²⁰² Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>, [online 12.4.2016].

²⁰³ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 20.

²⁰⁴ Tamtéž, str. 94.

²⁰⁵ Tamtéž, str. 20.

Vnitrostátní dohody jsou v České republice používány od roku 1994. Činnost náboženských subjektů je v současnosti detailně vymezena a zajištěna pro oblast ozbrojených sil, vězeňství, policie, hasičského záchranného sboru a pro činnost Českého rozhlasu. Nedostačující je smluvní vymezení činnosti ve zdravotnických a sociálních zařízeních.²⁰⁶

V České republice se hlásí nejvíce věřících ke katolické církvi.²⁰⁷ Tu podle předpisů katolického (kanonického) církevního práva tvoří křesťané, setrvávající v jednotě s papežem a dalšími biskupy.²⁰⁸

4.1. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR

Katolická církev se mockrát bránila tomu, aby byla v České republice vnímána jako jedna z mnoha společenství. Přesto po politickém zvratu v roce 1989 nezbylo, než přikročit k určité institucionalizaci své činnosti.²⁰⁹

Je složena z jednotlivých arcidiecézí a diecézí římskokatolické církve a řeckokatolického exarchátu.

Českou církevní provincii tvoří: Arcibiskupství Pražské, Biskupství Litoměřické, Biskupství Královéhradecké, Biskupství Českobudějovické a Biskupství Plzeňské.

Moravskou církevní provincii tvoří: Arcibiskupství Olomoucké, Biskupství Brněnské a Biskupství Ostravsko-Opavské.

Třetím subjektem je Apoštolský exarchát.²¹⁰

---

²⁰⁶ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 112.

²⁰⁷ <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=382>, [online 8.4.2016].

²⁰⁸ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 134.

²⁰⁹ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 18.

²¹⁰ Převzato z: <http://www.cirkev.cz/cs/dieceze>, [online 4.4.2016].

Podle Katechismu katolické církve, čl. 833, se diecézí rozumí místní církvev či společenství věřících křesťanů, kteří jsou ve společenství víry a svátostí s jejich biskupem.

Řeckokatolický exarchát byl vyhlášen bulou papeže Jana Pavla II. dne 15. 3. 1996. Je předstupněm diecéze, ve které se začínají vytvářet základy farností a pastoračních středisek pro řeckokatolické věřící na území ČR.²¹¹

Sídelní a všichni ostatní biskupové se sdružují v biskupských konferencích. Naši katoličtí biskupové jsou konkrétně sdruženi v České biskupské konferenci (ČBK). Společně vykonávají některé pastorační úkoly ve prospěch křesťanů na území své (arci)diecéze. Česká biskupská konference je na základě práva zakotveného v kán. 449, §2 CIC právníkou osobou, se sídlem v Praze.²¹²

4.2. ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA PO ROCE 1989

Po pádu komunismu roku 1989 se v naší společnosti otevřel nevidaný prostor pro nové činnosti a Česká katolická charita mohla začít znovu plně naplňovat své původní poslání. Pozvolna se začal rozvíjet demokratický právní řád²¹³ a probíhala transformace státních systémů - právního, ekonomického, sociálního, zdravotnického aj.²¹⁴

V této době vznikl značný počet různých nadací, občanských sdružení a církevních organizací, zaměřujících se na péči o dosud zanedbávané skupiny - zejména na seniory, lidi s nejružnějšími druhy tělesného a mentálního postižení.

---

²¹¹ ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 18.

²¹² Tamtéž, str. 20.

²¹³ TRETERA, Rajmund, Jiří a Záboj, HORÁK, *Konfesní právo*, str. 105.

²¹⁴ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 12.4.2016].

Ve společnosti se objevily nové, dosud nepoznané jevy. Především nezaměstnanost, bezdomovectví a kriminalita či problematika drog, které do té doby nebyli významným fenoménem.²¹⁵

V prvních letech obnovené činnosti České katolické charity byl citelný všudypřítomný porevoluční elán a nadšení. V tomto období se však musela vyrovnat se svými organizačními nedostatky. Spolu s dalšími občanskými iniciativami byla odkázána převážně na zahraniční pomoc. Zejména z hlediska inspirace a získávání nových poznatků pro svou práci, ale i z hlediska finančních zdrojů. Významnou oporou pro obnovenou Charitu se stala existující síť evropských charitních organizací. K rychlému rozkvětu její činnosti přispěla především pomoc od sesterských charit ze sousedního Německa a Rakouska.²¹⁶

Heslem porevoluční doby byly principy participace a subsidiarity. Do řad pracovníků ústředí Charity přišlo mnoho nových lidí a její činnost byla v té době postavena především na dobrovolných pracovnících.²¹⁷

V lednu 1990 vznikla, následkem velké amnestie presidenta republiky, potřeba pohotově reagovat na šířící se problémy s propuštěnými vězni.²¹⁸ Pomoc přišla právě ze strany dobrovolníků Charity, kteří na nastalou situaci pohotově zareagovali vytvářením nejrůznějších typů pomoci. Od poskytování přístřeší a poradenství po poskytování stravy, šatstva i kupónů na železnici. Vznikly první charitní šatníky,

---

²¹⁵ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²¹⁶ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 7.4.2016].

²¹⁷ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²¹⁸ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 7.4.2016].

které se později staly běžnou součástí služeb pro běžence, bezdomovce a sociálně ohrožené rodiny v mnoha farních charitách.²¹⁹

Začátkem roku 1990 došlo na popud biskupa Antonína Lišky ke změně vedení v Praze a následně k setkání budoucích diecézních pracovníků Charity, kteří měli za úkol povzbudit zrod a rozvoj farních a oblastních charit (FCH a OCH).²²⁰

Byl schválen nový statut Charity, odstraněn dozor státu a Česká katolická charita přešla zpět do pravomoci katolické církve, konkrétně České biskupské konference. V regiorech byly v té době hlavními iniciátory činností tzv. Výbory křesťanské pomoci, které ovšem ještě téhož roku splynuly s Českou katolickou charitou.²²¹

V roce 1991 došlo k oficiálnímu ustanovení diecézních a arcidiecézních Charit (DCH a ACH) s vlastními stanovami a s právní subjektivitou podle zákona 308/91 Sb.²²²

Vývoj Charity v následujících deseti letech významně ovlivnila většina ředitelů jejích diecézních charit. Jednotlivé diecéze postupně zakládaly další farní a oblastní charity.²²³

Jedna z prvních významných oblastí nových služeb - charitní ošetrovatelská péče (CHOS), se stala její stěžejní celorepublikovou činností. Iniciovala vznik domácí péče v České republice a vytvořila charitní síť ošetrovatelské

---

²¹⁹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²²⁰ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-3-cast/>, [online 7.4.2016].

²²¹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²²² <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-3-cast/>, [online 7.4.2016].

²²³ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 7.4.2016].

a pečovatelské služby. Navázala tím na své původní ošetrovatelské a zdravotní služby v rodinách, které patřily k jejím nejvýraznějším sociálním službám do roku 1948.

Od roku 1990 se začalo s přípravami pomoci do zahraničí – konkrétně Jugoslávii, Rumunsku a Ukrajině. V září roku 1991 vyzvali čeští a moravští biskupové naše věřící k pomoci strádajícím. Pracovníci Charity a dobrovolníci s velkým nasazením zařizovali lékařskou péči raněným z války, vypravovali pomoc dětem v Bosně a zapojili se do mnohostranné pomoci uprchlíkům. Od roku 1992 byla soustavně, v rámci možností s ohledem na komplikovanou přístupnost zasílána pomoc také na Ukrajinu.²²⁴

Vznikla nová charitní sociální zařízení, např. první azylové domy pro lidi bez přístřeší, domovy pokojného stáří, domovy a stacionáře pro zdravotně postižené děti i dospělé.²²⁵

Vzhledem k rostoucí komplexnosti činnosti bylo nutné zapracovat na manažerské úrovni charitních pracovníků. Objevily se např. problémy legislativní a finanční povahy, ale i nejasnosti ve vymezení kompetencí mezi diecézními charitami a ústředím. To bylo upraveno vydáním nových stanov v roce 1993.²²⁶

1. prosince 1993 vstoupily v platnost nové stanovy, které vymezily Českou katolickou charitu účelovým zařízením římskokatolické církve, a zároveň sdružením diecézních

---

²²⁴ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²²⁵ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 7.4.2016].

²²⁶ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

a arcidiecézních charit v České republice.²²⁷

Krom vymezení České katolické charity (ČKCH) jako účelového zařízení římskokatolické církve, stanovy zároveň stvrdily vyčlenění slovenské odnože Charity v důsledku rozdělení republiky na dva státy.²²⁸

V návaznosti na nové stanovy byla zřízena Rada ČKCH, kterou tvořili prezidenti (zástupci církve) a ředitelé jednotlivých diecézních či arcidiecézních charit. V místě centrály Charity v Praze vznikl Sekretariát ČKCH, který byl pověřen především koordinační funkcí a servisem pro diecéze.²²⁹

Znak (logo) České katolické charity vyjadřuje zaměření a smysl její činnosti. Představuje jej kříž, ze kterého vychází dvanáct plamenů. Kříž je nejstarším a mezinárodně uznávaným symbolem utrpení a rovněž mezilidské pomoci a plameny vyjadřují pohotovost pomocných aktivit v celé jejich šíři a pestrosti.²³⁰

ČKCH se zapojila do významné spolupráce s dalšími nestátními organizacemi působícími v sociální oblasti. Roku 1993 byla založena Česká rada pro humanitární organizace, jejímiž členy jsou kromě ČKCH dále například Ekumenická diakonie, Český červený kříž či Sbor zástupců zdravotně postižených.²³¹

Z hlediska odborného růstu převládalo učení se konáním. Profesionální i dobrovolní pracovníci Charit se i přes jazykové bariéry seznamují se zkušenostmi ze zahraničí, zejména

---

²²⁷ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-3-cast/>, [online 7.4.2016].

²²⁸ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²²⁹ <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 7.4.2016].

²³⁰ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2004*, str. 2.

²³¹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

v souvislosti se vznikajícími projekty. Charita udržuje kontakty s Charitami v Německu, Rakousku, Švýcarsku, Holandsku a Francii. Jedním z hlavních důvodů učení je zjištění know-how jak získávat finance podle nových pravidel soutěže u vznikajících českých i zahraničních nadací a ministerstev.²³²

V roce 1993 založila Arcidiecézní charita Praha významný projekt Adopce na dálku²³³, prostřednictvím něhož čeští adoptivní rodiče pravidelně finančně přispívají dětem v Indii na školné a další potřeby.²³⁴

Charita se stala vůbec první organizací v České republice, která se zaměřila na pomoc chudým dětem v zahraničí s cílem zajistit jim vzdělávání. A to formou adresné finanční pomoci, která v té době víceméně ještě neexistovala. Veškerá dosavadní pomoc nejchudším zemím spočívala zejména v pomoci materiální.²³⁵

Jakékoliv změny společenského klimatu mají zásadní vliv na spektrum služeb, poskytovaných Českou katolickou charitou. Ta musí spolu s dalšími nestátními organizacemi, působícími v sociální oblasti, vždy pohotově reagovat na nově vznikající potřeby ve společnosti.²³⁶

Roku 1994 vznikl vládní program sociální prevence, a následně rovněž programy prevence kriminality a drog. Česká katolická charita si byla důležitosti prevence vědoma a v následující době se významně zasloužila o vznik mnoha nových sociálních služeb a zařízení sociální prevence. Přispěla

---

²³² <http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 7.4.2016].

²³³ <http://www.gymjs.cz/kdo-jsme/adopce-na-dalku/>, [online 28.4.2016].

²³⁴ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²³⁵ <http://praha.charita.cz/zahranici/kde-pomahame/indie1/>, [online 28.4.2016].

²³⁶ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

ke vzniku komunitních služeb pro seniory a postižené (různých stacionářů, chráněných dílen a středisek respitní péče), kontaktních a denních center pro drogově závislé, různých intervenčních center a služeb (poradny pro ženy, bezdomovce a uprchlíky, kluby pro mládež, programy protidrogové prevence na školách) a k rozšíření služeb krizové pomoci (zakládáním linek důvěry, nových azylových domů a nocleháren pro bezdomovce a azylových domů pro matky s dětmi v tísní). Rovněž v tomto roce začala vytvářet základy pro práci s žadateli o azyl a migranty a s podporou organizace Raphaelswerk vytvořila síť diecézních migračních koordinátorů.

Česká katolická charita vybudovala několik vzorových zařízení. Za zmínku stojí především první hospic na území České republiky v Červeném Kostelci, a dále např. Škola Přemysla Pittra pro romské děti v Ostravě či romské centrum pro předškolní děti Khamoro v Olomouci. Činnost v těchto zařízeních se stala příkladem úspěšné praxe jak pro další práci s dětmi romského etnika, tak pro hospicovou péči.

Od roku 1994 se věnuje Česká katolická charita pomoci cizincům v nouzi na území ČR,²³⁷ kteří ze závažných důvodů byli nuceni opustit svoji rodnou vlast.²³⁸ S cílem zajistit profesionalitu a odbornost svých pracovníků dále založila v roce 1994 Ústav sociálních studií v Hradci Králové, a později roku 1996 Vyšší odbornou školu Caritas v Olomouci.

Dále se rozvíjela pomoc do zahraničí, a to především do států bývalé Jugoslávie. Od roku 1995 je Charita ČR rovnoprávným členem mezinárodní sítě charit Caritas Europa a Caritas Internationalis²³⁹ a oficiálně se věnuje humanitární

---

²³⁷ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2006*, str. 27.

²³⁸ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2007*, str. 28.

²³⁹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

pomoci do zahraničí.²⁴⁰ Roku 1996 byly překonány problémy s dostupností na Ukrajinu a pomoc této zemi byla velmi zintenzivněna.

V této době se Česká katolická charita stala také součástí Stálé komise oborové konference nestátních organizací působících v sociální a sociálně zdravotní oblasti (SKOK). Společně s dalšími zainteresovanými subjekty (např. Ekumenická diakonie, Sdružení zdravotně postižených, Občanské sdružení FOKUS, Život 90 aj.) vyvinula úsilí k docílení potřebných změn v legislativě. A to především ke vzniku zákona o sociální pomoci, k rovnému postavení nevládního sektoru a legislativnímu zakotvení nadací, občanských sdružení a obecně prospěšných společností v zákoně a k dosažení průhlednosti systému dotací.²⁴¹

Charita organizuje různé sbírky pro lidi u nás i v zahraničí, kteří jsou postiženi válečnými konflikty, přírodními katastrofami apod.²⁴² Od července 1997 pomáhala ve spolupráci se státními orgány v rozlehlejších částech Moravy a části východních Čech tisícům potřebných, zasažených povodněmi. Na pomoc obětem povodní zorganizovala sbírku, prostřednictvím které bylo vybráno 300 milionů Kč. O rok později rovněž pomáhala při povodních ve východních Čechách.²⁴³

Na konci roku 1999 došlo v České katolické charitě k organizačním změnám. Na základě nových stanov organizace, schválených Českou biskupskou konferencí v listopadu 1999, bylo vytvořeno Sdružení Česká katolická charita (SČKCH), jako svazek

---

²⁴⁰ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/nasi_partneri/charita_ceska_republika.html, [online 6.4.2016].

²⁴¹ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahošlava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²⁴² ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 30.

²⁴³ HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“* Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

devíti subjektů - šesti diecézních a dvou arcidiecézních charit a České katolické charity - Domovů duchovních a řeholnic.²⁴⁴

Domovy duchovních a řeholnic (římskokatolické církve) tvoří zpravidla uzavřené řeholní komunity. Dříve se řády o své členy staraly samy.²⁴⁵ Během komunismu nemohly řády přijímat nové členy, a v současnosti jsou tak odkázáni na pomoc Charity. V období roku 1999 bylo pečováno o 1200 řeholních sester a duchovních.²⁴⁶

Již v té době bylo Sdružení Česká katolická charita největší nestátní neziskovou organizací, poskytující všechny typy sociálních služeb - jak služby sociální péče, tak i prevence. Realizovala přibližně 300 sociálních projektů, z nichž 260 jich bylo dotovaných Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. To představovalo celou ¼ všech státem dotovaných projektů. Rovněž se stalo součástí Rady pro rozvoj sociální práce, zastřešující organizací mnoha dalších poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb - především křesťanských poskytovatelů, občanských sdružení a profesních asociací.

Nedílnou součástí její činnosti byla samozřejmě humanitární pomoc. V období roku 1999 pořádala náročné charitní mise při válečném konfliktu v Kosovu a v Čečensku, čímž si vydobyla velký respekt v povědomí příslušných orgánů našeho státu. Na území Kosova zřizovala humanitární středisko pro 300 kosovských uprchlíků.

Ve stejném období započalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, za pomoci nevládních organizací (včetně SČKCH), připravovat reformu zákona o sociálních službách. Zabývaly se mj. standardizací sociálních služeb či financováním sociální pomoci jako takové. Již v této době se vědělo

---

²⁴⁴ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 1999*, str. 1.

²⁴⁵ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2001*, str. 15.

²⁴⁶ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 1999*, str. 3.

např. o budoucí existenci místních sítí poskytovatelů sociálních služeb a důležitosti poskytování kvalitních služeb. Sdružení České katolické charity se tak zaměřilo na zvyšování kvalifikace pracovníků v charitních sociálních službách a na jejich vzájemnou podporu uvnitř Charity.

Rovněž došlo ke sdružení jednotlivých typů sociálních služeb do sítí a současně vznikla jejich tzv. kolegia, prostřednictvím nichž dochází k výměně zkušeností, společnému plánování vzdělávacích akcí, zpracovávání metodických materiálů, vytváření univerzálního postupu zkvalitňování a profesionalizace konkrétních služeb aj.²⁴⁷ Do každého z kolegií je ředitelem příslušné (arci)diecéze vybrán odborník pro danou oblast. Kolegium si volí svého předsedu a schází se nejméně dvakrát do roka.²⁴⁸

Sdružení Česká katolická charita hledalo nové formy získávání finančních prostředků a rovněž posilovalo vztahy s ostatními nevládními organizacemi ohledně jednotného postupu při spolupráci se státními orgány. Především v oblasti sociálních služeb, migrace a humanitární pomoci. Soustředilo se také na zmírnění rozdílů mezi regionálními Charitami a usiluje o jejich rovnost.

Z humanitární pomoci do zahraničí se stala nejvýznamnější pomoc běžencům na území bývalé Jugoslávie, zejména pomoc do Kosova.²⁴⁹

Za podpory německého svazu charit vznikl v roce 1999 Vzdělávací institut SČKCH. Pořádá odborné přednášky a semináře pro charitní zaměstnance a rovněž jim nabízí prostor pro jejich vlastní aktivity, školení a vzdělávání.²⁵⁰

---

²⁴⁷ KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ, *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*, nestránkováno.

²⁴⁸ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, str. 3.

²⁴⁹ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2002*, str. 2.

SDRUŽENÍ ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA (DNES CHARITA ČR) OD ROKU 2000

V roce 2000 spravovalo Sdružení Česká katolická charita celkem 301 středisek a pečovalo o 55 425 klientů.²⁵¹

Je třeba zmínit, že střediska neprovozuje centrálně Charita, nýbrž vždy příslušné diecézní, městské, oblastní a farní Charity.²⁵²

Práce Charity má tři aspekty, kterými jsou: přímá sociální práce, působení na veřejnost výchovou a vzděláváním pro sociální činnost či sociální citění a působení na vládu, politiky a příslušné státní orgány či samosprávy s cílem zajistit jejich podporu sociálních služeb.²⁵³

SČKCH poskytuje všechny typy zdravotních a sociálních služeb, a to jak v oblasti péče, tak i prevence.²⁵⁴ Pomoc v této době byla zaměřena především na matky s dětmi v tísní, lidi bez přístřeší, osoby se zdravotním a mentálním postižením, sociálně slabé rodiny, drogově závislé, opuštěné seniory, osoby v krizi, migranty, uprchlíky, vězně a osoby vracející se z výkonu trestu. Důležitou součástí charitní práce byla pomoc rodinám při povodních a humanitární pomoc do zahraničí.²⁵⁵

Přestože v tomto období došlo k určitým strukturálním změnám, a též se objevily problémy s financováním projektů, podařilo se rozšířit již tak bohaté spektrum poskytovaných služeb o nové formy.

---

²⁵⁰ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2004*, str. 6.

²⁵¹ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000*, str. 4.

²⁵² Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2011*, str. 8.

²⁵³ HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"* Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc [online 30.4.2016].

²⁵⁴ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000*, str. 10.

²⁵⁵ Tamtéž, str. 4.

V souvislosti s novými stanovami došlo ke změnám v organizační struktuře Sekretariátu SČKCH. Sekretariát je národní centrálou, sídlem statutárních zástupců organizace - generálního sekretáře a prezidenta SČKCH. Zastřešuje všechny subjekty Charity v České republice a zprostředkovává jim servis v oblasti sociální pomoci a zdravotnictví, kde např. zajišťuje pomoc při práci s ministerstvy ohledně oponování a vytváření návrhů návrhu sociálních služeb. Zabývá se také fundraisingem organizace. Pomáhá s přípravami a vyhodnocením celostátních charitních akcí, především Tříkrálové sbírky a spravuje centrální charitní Konto svaté Anežky.²⁵⁶ Dále se např. podílí na tvorbě legislativy a práci v komisích na Ministerstvu zdravotnictví ČR a Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Je partnerem pro sesterské charity v zahraničí. Jeho pracovníci v této době spolupracovali s komisemi bruselské Caritas Europa na projektu strukturálního rozvoje českých západních diecézí.²⁵⁷

Od 1. listopadu 2000²⁵⁸ je zodpovědný za koordinaci služeb v oblasti humanitární pomoci do zahraničí, prostřednictvím samostatného oddělení humanitární a rozvojové pomoci.²⁵⁹

Co se týče sociálních služeb, tak v roce 2000 vzniklo několik nových forem. Byl založen první Domov na půl cesty pro 18 klientů,²⁶⁰ a dále nové středisko Respitní péče pro seniory trpící Alzheimerovou chorobou, služba Modelové bydlení, Azylový byt, Resocializační zařízení pro drogově závislé ženy a dívky, Poradna pro ženy a dívky, na kterých je páčáno násilí a dvě nové občanské poradny. Rovněž započaly přípravy druhého Dětského domova rodinného typu.²⁶¹

---

²⁵⁶ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2001*, str. 8.

²⁵⁷ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000*, str. 8.

²⁵⁸ Tamtéž, str. 8.

²⁵⁹ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2001*, str. 8.

²⁶⁰ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000*, str. 12.

²⁶¹ Tamtéž, str. 10.

Roku 2000 došlo k oddělení humanitární a rozvojové pomoci.²⁶² Rozvíjelo se mnoho sociálních projektů jako např. humanitární sklady a střediska, pomoc vězňům, zařízení pro onkologicky nemocné aj.

V rámci velmi významného projektu Adopce na dálku bylo k roku 2000 „adoptováno“ již přes 3 000 dětí. Pomoc byla rozšířena na několik míst v Indii, a bylo též pomáháno v Litvě. V Indii se pomoc zaměřuje přímo na „adoptované děti“ a v Litvě na podporu chudých rodin, v nichž dítě vyrůstá.²⁶³

V rámci pomoci cizincům v nouzi na našem území zahájila Arcidiecézní charita Praha činnost v Přijímacím středisku Letiště Praha-Ruzyně. Krom poskytování právního, sociálního a jiného poradenství také zajišťuje materiální pomoc a volnočasové aktivity pro žadatele o přiznání mezinárodní ochrany.²⁶⁴

Jednotlivé složky SČKCH v této době hospodařily s finančními prostředky v celkové výši přes 2,5 miliardy Kč. Jednu třetinu tvořily státní dotace, další třetina pocházela z místních samospráv - z krajů a obcí, a poslední třetinu tvořily vlastní zdroje, mezi které patří např. příjmy od uživatelů, sponzorů, a dalších. Z fundraisingových aktivit se jednou ročně koná církevní sbírka ve všech kostelích v ČR, během kterých se vybralo kolem 17 milionů korun.²⁶⁵

Nejvýznamnější událostí v tomto roce se stala Tříkrálová sbírka, pořádaná Arcidiecézní charitou Olomouc v lednu 2000. Skupiny dětských koledníků, převlečených za tři krále, vybíraly

---

²⁶² http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/nasi_partneri/charita_ceska_republika.html, [online 6.4.2016].

²⁶³ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000*, str. 23.

²⁶⁴ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2008, Pomoc cizincům v nouzi na území ČR*, str. 4.

²⁶⁵ HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"* Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc, [online 30.4.2016].

do zapečetěných pokladniček peníze, jejichž výtěžek byl poté použit na přímou pomoc rodinám a lidem v nouzi, seniorům, bezdomovcům, matkám v tísní a mnoha dalším.²⁶⁶

Sbírka se stala natolik úspěšnou, že je od ledna 2001 pořádaná v celonárodním měřítku. Zapojilo se do ní na 6 000 tříkrálových skupin a bylo vybráno přes 31 milionů Kč. Rovněž od roku 2001, putuje část z jejího výtěžku také na humanitární pomoc do zahraničí, v té době konkrétně do Indie a Čečenska.²⁶⁷

Činnost Charity přináší prospěch celé společnosti. Nadále vznikají nové projekty a střediska. Podstatně se opět rozrostla Adopce na dálku v Indii, pomoc Čečensku a dalším zahraničním státům.²⁶⁸ Konkrétně v roce 2001 pomáhala celkem v 16 zemích světa.²⁶⁹

Vzniklo opět několik nových forem sociálních služeb jako např. Resocializační zařízení pro drogově závislé děti a mládež²⁷⁰ - Domov Agapé v Opavě.²⁷¹ Dále zmíním zařízení pro přechodný i trvalý pobyt lidí s roztroušenou sklerózou²⁷² a onkologicky nemocné - Domov sv. Josefa v Žírči u Dvora Králové, který byl v té době jediným zařízením svého druhu v ČR.²⁷³

Činnost Sekretariátu SČKCH byla opět rozšířena a od 1. ledna 2001 spadá do jeho kompetence také koordinace pomoci cizincům v nouzi na našem území.²⁷⁴ Konkrétně tzv. národní migrační koordinátor metodicky dohlíží na aktivity v jednotlivých diecézích, poskytuje jim informační servis

---

²⁶⁶ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000*, str. 9.

²⁶⁷ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2001*, str. 9.

²⁶⁸ Tamtéž, str. 3.

²⁶⁹ Tamtéž, str. 21.

²⁷⁰ Tamtéž, str. 10.

²⁷¹ Tamtéž, str. 15.

²⁷² Tamtéž, str. 10.

²⁷³ Tamtéž, str. 15.

²⁷⁴ Tamtéž, str. 8.

a odborné poradenství. Spolupracuje se státními institucemi a orgány a dalšími domácími a zahraničními organizacemi aj.²⁷⁵

Pomoc cizincům byla již v předchozích letech realizována pomocí humanitárních skladů, šatníků při azylových domech, zřizováním ubytoven pro cizince se statutem strpění a poraden. Zejména plzeňská a brněnská diecéze se angažuje v záchytných zařízeních pro cizince.²⁷⁶

Na jaře roku 2002 práci SČKCH značně zkomplikovaly změny v legislativě. I přes nesouhlas církví, Senátu a tehdejšího prezidenta Václava Havla byl Poslaneckou sněmovnou přijat zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. Ten např. přikazoval organizacím typu Charity, zřizovanými církvemi, aby se zaregistrovaly jako občanské společnosti apod. V určitém smyslu tak zeslabil jejich vazbu na církve a způsobil vznik obtíží s organizací. Některá jeho ustanovení byla dokonce v rozporu s Listinou základních práv a svobod a byla k 27. listopadu zrušena Ústavním soudem. Církve mohou nadále svobodně zřizovat své organizace, přičemž státu přísluší je jen evidovat. Ve výroční zprávě 2002 SČKCH se objevuje zmínka o tom, že i přes výrok Ústavního soudu odmítalo Ministerstvo kultury ČR v této době evidovat nově vzniklé Charity a dopouštělo se tak protiprávní činnosti.²⁷⁷

Do dějin České republiky se navždy zapsaly rozsáhlé povodně, které v létě 2002 větší či menší mírou postihly celé naše území. Do pomocných akcí lidem postižených povodněmi se zapojily všechny subjekty Charity, od farních charitních skupin až po samotný Sekretariát SČKCH.²⁷⁸ Charita začala okamžitě

---

²⁷⁵ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2006*, str. 31.

²⁷⁶ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2001*, str. 22-23.

²⁷⁷ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2002*, str. 6-7.

²⁷⁸ Tamtéž, str. 1.

organizovat sbírku na pomoc obětem povodní.²⁷⁹ Prvotní pomoc spočívala v okamžité pomoci, poskytnutím potravin, ošacení a pomůcek pro úklid.²⁸⁰ Později, v říjnu 2002 bylo na Sekretariátu ustaveno nové oddělení, zaměřující se na pomoc obětem povodní.²⁸¹

Přestože nebyl rok 2002 pro pracovníky a dobrovolníky zrovna jednoduchý vzhledem k výše zmíněným důvodům, přesto bylo v každé z osmi diecézí otevřeno nové zařízení a rozrostla se i síť farních, městských a oblastních Charit.²⁸²

Za zmínku stojí především vznik ojedinělého projektu svého druhu - Vesničky soužití v Ostravě - Muglinově, jehož hlavním cílem bylo vytvoření pozitivního příkladu dobrovolného soužití zástupců majoritního a romského etnika.²⁸³

Pomoc obětem povodní pokračovala až do konce roku 2003. SČKCH zřizovalo bezplatnou krizovou Linku důvěry povodeň. Materiálně a finančně pomáhalo jednotlivým zasaženým domácnostem, a to jak s vyklizením přes rekonstrukcí až po pomoc se zajištěním vybavení. Poskytovalo také poradenskou činnost.²⁸⁴ Pomohla obcím a ostatním neziskovým organizacím např. se zřízením objektů sloužících obětem povodní, s rekonstrukcí škol, kostelů apod., a zároveň také s výstavbou nových bytů a sociálního bydlení.²⁸⁵

Při přípravě a uskutečňování zahraničních projektů spolupracuje SČKCH v zahraničí s Caritas Europa a Caritas Internationalis, ale i s dalšími subjekty. Zejména s jednotlivými národními Charitami a světovými humanitárními organizacemi jako např. UNICEF. Od roku 2003 také s ECHO

---

²⁷⁹ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2002*, str. 9.

²⁸⁰ Tamtéž, str. 20.

²⁸¹ Tamtéž, str. 6.

²⁸² Tamtéž, str. 1.

²⁸³ Tamtéž, str. 18.

²⁸⁴ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2003*, str. 20.

²⁸⁵ Tamtéž, str. 22.

(Evropská kancelář pro krizovou a humanitární pomoc), která financuje 30% veškeré pomoci po katastrofách ve světě, a dalšími organizacemi. Na území České republiky také s místními humanitárními organizacemi a s Ministerstvem vnitra a zahraničí, resp. obrany ČR.²⁸⁶

Z nových služeb vznikla především Poradna pro oběti domácího násilí, obchodování s lidmi a nucené prostituce. Snad poprvé u tohoto typu služby se název neomezoval jen na oběti - ženy.

Většina projektů v tomto roce vznikla díky finanční podpoře ministerstev, dalších příslušných orgánů a samospráv, sponzorů a dárců. To, že státní správa i samospráva považuje aktivity Charity za důležité, svědčí o velké prestiži organizace.

V projektu *Adopce na dálku* bylo za jeho dosavadní desetileté existence podpořeno na tisíce dětí zejména v Indii, Litvě, Ugandě,²⁸⁷ a Ukrajině.²⁸⁸ V projektu se začala angažovat např. diecézní Charita v Plzni, zaměřující se na pomoc dětem v Bolívii²⁸⁹ a diecézní Charita v Hradci Králové, podporující děti v Severní Karnatake. V Hradci Králové rovněž vznikl doprovodný projekt *Domky pro chudé*, který má za cíl pomoci nejchudším rodinám bez přístřeší.²⁹⁰

SČKCH nabídla několik alternativ pomoci drogově závislým a ve spolupráci s jinými složkami napomohla k odstranění neblahých důsledků obchodování s lidmi.²⁹¹ Ve výroční zprávě z roku 2003 se objevuje zmínka o projektu *Magdala*²⁹², prostřednictvím něhož SČKCH zajišťuje krizovou a následnou péči

---

²⁸⁶ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2003*, str. 28.

²⁸⁷ Tamtéž, str. 33.

²⁸⁸ Tamtéž, str. 35.

²⁸⁹ Tamtéž, str. 29.

²⁹⁰ Tamtéž, str. 31.

²⁹¹ Tamtéž, str. 2.

²⁹² Tamtéž, str. 7.

obětí domácího násilí a obětí obchodování s lidmi na celém území ČR. Cílem je jak ochrana obecného zdraví, tak přispět k odhalování a trestání viníků, poskytnutí účinné podpory obětí a jejich dětem a rovněž vytvoření podmínek k podpoře ke změně dosavadního stylu života.²⁹³ Projekt Magdala je zaštitěn Evropskou komisí spolu s Caritas Europa.

Sdružení Česká katolická charita zastupuje ČR v projektech Coatnet (katolické organizace proti obchodování s lidmi) a CAT (křesťanské organizace v boji proti obchodování s lidmi), umožňující snadnější a rychlejší komunikaci se sítí zahraničních organizací.²⁹⁴

Přidruženými členy arcidiecézních a diecézních Charit se mohou stát i další právnické a fyzické osoby, jejichž činnost vychází z křesťanských principů.²⁹⁵ Jejich příkladem jsou především dobrovolné Charity, které pracují jako kontaktní místa, poskytující základní sociální poradenství, a dále např. drobnou pečovatelskou službu nemocným a postiženým či charitní šatníky. Někteří z řad jejich členů navštěvují osamělé a nemocné, jiní pořádají různé sbírky finanční i materiální povahy. Obzvláště významnou je pomoc s organizací místních Tříkrálových sbírek, a též jejich nasazení a pomoc při mimořádných událostech.²⁹⁶

V roce 2004 byly zkolaudovány a uvedeny další objekty náhradního bydlení pro oběti rozsáhlých povodní z roku 2002.²⁹⁷

V rámci pomoci cizincům v nouzi na území ČR vzniklo díky diecézní Charitě v Českých Budějovicích další Multikulturní centrum²⁹⁸, jehož cílem je zejména přispívat k rozvoji

---

²⁹³ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2004*, str. 6.

²⁹⁴ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2003*, str. 8.

²⁹⁵ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 1999*, str. 1.

²⁹⁶ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2003*, str. 12.

²⁹⁷ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2004*, str. 24.

²⁹⁸ Tamtéž, str. 29.

multikulturní společnosti a podporování integrace cizinců do české společnosti. Realizuje též různé projekty prevence xenofobie a rasismu.²⁹⁹

Rozvíjel se dále projekt Magdala. Zahrnoval již mnoho typů pomoci - street-work, linku pomoci, podporované bydlení s utajením, komplexní psychosociální služby a především při azylových domech také poradny. Od září 2004 probíhal na SOU, SOŠ a VŠ na Znojemsku a v Praze preventivní program pro studenty.³⁰⁰

Ohromným množstvím nových středisek byly rozšířeny téměř všechny služby a o tři nová zařízení se rozrostla také dobrovolnická činnost organizace.³⁰¹

Následně, ve výroční zprávě z roku 2005 se poprvé objevuje zmínka o tom, že SČKCH nabízí všechny druhy i formy sociálních služeb - sociální poradenství, služby sociální péče a sociální prevence, a to jak v pobytové, ambulantní tak terénní formě. Neznamená to však, že by se v každé z diecézí nacházela střediska všech sociálních služeb. To platilo pouze v případě sociálního poradenství³⁰² a služby osobní asistence.³⁰³

Některé (arci)diecéze realizují samostatné projekty, z nichž nejčastěji se jedná o již zmíněný projekt Adopce na dálku. V roce 2005 do něj byly zapojeny již obě arcidiecéze, a kromě diecézní Charity Hradec Králové, také Plzeňská, Českobudějovická a Ostravsko-opavská diecéze.³⁰⁴

---

²⁹⁹ <http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/projekty-v-ceskobudejovicke-diecezi/ostatni/multikulturni-centrum/>, [online 30.4.2016].

³⁰⁰ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2004*, str. 7.

³⁰¹ Tamtéž, str. 21.

³⁰² Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2005*, str. 10.

³⁰³ Tamtéž, str. 11.

³⁰⁴ Tamtéž, str. 27.

Další projekty se zaměřují na finanční i hmotnou podporu vybraných komunitám a rodinám ve vybraném území, na rozvojové projekty a humanitární pomoc při katastrofách.³⁰⁵

Na sklonku roku 2004 postihlo oblast Jihovýchodní Asie zemětřesení, které způsobilo ničivé vlny tsunami. SČKCH se rozhodlo pomáhat přímo v postižených oblastech. Rozšířilo tak zároveň působnost o část světa, v nichž nebyla dosud aktivní. SČKCH pomáhalo při přírodních katastrofách v Indii, Pákistánu, Bulharsku, Rumunsku, Srbsku a Severní Koreji.³⁰⁶

V souvislosti s tím v roce 2005 výrazně vzrostl podíl poskytované zahraniční pomoci. SČKCH realizovalo sbírku na pomoc obětem tsunami, a na pomoc vybralo celkem 64 mil. Kč (2,1 mil. EUR). Pomoc směřovala do nejvíce postižených států, především do Indie, Indonésie a na Srí Lanku.³⁰⁷

Rovněž pokračovala pomoc a práce v Čečensku a Ingušsku, Ukrajině, Moldávii a Gruzii.

Rozsáhlé projekty pomoci zemím Jihovýchodní Asie pokračovaly i v průběhu roku 2006. Krom tradičního působiště Charity na severním Kavkaze, byla dále rozšířena rozvojová spolupráce v zemích východní Evropy. Prostřednictvím (arci)diecézních Charit byla poskytnuta pomoc např. Indii, Haiti, Bělorusku, Ugandě, Zimbabwe, Bolívii a řadě dalších.³⁰⁸

Z poskytovaných služeb stojí za zmínku tehdy jediný Domov se zvláštním režimem, zřizovaný Charitou v Ostravsko-opavské diecézi.³⁰⁹

---

³⁰⁵ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2005*, str. 26.

³⁰⁶ Tamtéž, str. 20.

³⁰⁷ HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“*
Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

³⁰⁸ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2006*, str. 16.

³⁰⁹ Tamtéž, str. 10.

Nadále se rozrůstala také pomoc cizincům. Při DCH Brno vzniklo další multikulturní centrum.³¹⁰ Řada diecézí v této době realizovala různé projekty, zaměřené na integraci cizinců jak v oblasti bydlení, tak zaměstnání.³¹¹

CHARITA ČR

V roce 2007 došlo ke změně názvu Sdružení České katolické charity. Od 1. ledna nese organizace svůj současný název Charita České republiky.

Organizační struktura zůstala zachována. Zřizovatelem Charity ČR je Česká biskupská konference.³¹² Svou strukturou kopíruje Charita ČR územní členění římskokatolické církve v České republice.³¹³ Základ sítě Charity ČR tedy tvoří tři sta padesát farních, oblastních, městských a diecézních Charit, jejichž hlavní náplní je poskytování sociálních a zdravotních služeb.³¹⁴ Delegování pravomocí a způsob řízení oblastních a farních Charit v (arci)diecézích je víceméně individuální. Ve větších městech jsou oblastní Charity reprezentovány městskými Charitami.³¹⁵

Podle stanov organizace patří mezi orgány Charity ČR rada ředitelů Charity, ředitel Charity, prezident Charity, rada prezidentů Charity, výkonný ředitel Sekretariátu Charity

---

³¹⁰ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2006*, str. 29.

³¹¹ Tamtéž, str. 30.

³¹² <http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>, [online 8.4.2016].

³¹³ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2007*, str. 4.

³¹⁴ <http://www.cirkev.cz/cs/charita>, [online 6.4.2016].

³¹⁵ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2007*, str. 4.

a revizní komise.³¹⁶ Nejvyšším z těchto orgánů je Rada ředitelů a statutárním orgánem je ředitelem Charity ČR.³¹⁷ Tím je vždy jeden z ředitelů (arci)diecézních Charit a je volen na čtyři roky. Je obdobou struktury České biskupské konference (ČBK), jejímž předsedou je vždy jeden z (arci)diecézních biskupů.³¹⁸

Oblastní, městské a farní Charity tvoří základ sítě Charity ČR a jejich hlavní náplní je poskytování sociálních a zdravotních služeb. Diecézní Charity koordinují činnost dalších (zpravidla městských a farních) Charit na území své diecéze (biskupství), popř. sami poskytují nějakou činnost.

Národní centrálou sítě Charit v České republice je Sekretariát Charity ČR, který všem Charitám a charitním zařízením poskytuje informační servis v oblasti sociálních a zdravotních služeb, koordinuje projekty humanitární pomoci a rozvojové spolupráce a pomoc cizincům v nouzi na území České republiky. Zajišťuje spolupráci s vládou a státní správou a spravuje centrální sbírková konta - Konto svaté Anežky a Tříkrálovou sbírku. Dále se podílí na přípravě, vyhodnocení a propagaci celostátních Charitních akcí a kampaní. Je také partnerem národním Charitám v zahraničí a spolupracuje s centrálou Caritas Europa v Bruselu a Caritas Internationalis v Římě.³¹⁹

Posláním Charity ČR je pomoci všem, kdo pomoc potřebují, a to bez ohledu na barvu pleti, národnost nebo náboženství.³²⁰

---

³¹⁶ Stanovy Charita Česká republika, str. 3. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/archive/014/001598.pdf?seek=1359990827>, [online 30.4.2016].

³¹⁷ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2013*, str. 30.

³¹⁸ HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"* Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc [online 30.4.2016].

³¹⁹ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2007*, str. 8.

³²⁰ Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2006*, úvodní strana.

„Charitní služba je založena na respektování, ochraně a rozvíjení přirozených práv každého člověka a na křesťanském pojetí etických hodnot, zakotvených v Písmu svatém a v dokumentech sociálního učení katolické církve.“³²¹

„Charitní služba je poskytována lidem v ohrožení nebo nouzi bez ohledu na jejich věk, pohlaví, politické smýšlení, rodinné uspořádání, zdravotní stav, sexuální orientaci, sociální a ekonomickou situaci a postavení, jejich příslušnost k etnické nebo národnostní menšině, víře, náboženství a kultuře. Charitní služba v zahraničí je vykonávána s respektem vůči domácím kulturám a náboženským vyznáním.“³²²

Charita ČR pokračuje ve svých projektech humanitární pomoci do zahraničí a pomáhá v rozlehlých částech světa.³²³ V roce 2007 se Charita ČR zapojila do strategického plánu Caritas Internationalis 2007 - 2011, který byl připraven v reakci na mimořádné události ve světě a zaměřoval se především na integrální rozvoj lidské bytosti, vytváření trvalého míru a adaptaci struktur, postupů a financování.³²⁴

1. ledna 2007 nabyl účinnosti také zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Charita ČR nabízí víceméně všechny druhy i formy sociálních služeb, které jsou tímto zákonem a dalšími přidruženými předpisy vymezeny. A navíc i ostatní služby sociálního a zdravotního charakteru, které zákonem vymezené nejsou - především hospice,³²⁵ a dále např. charitní šatníky, půjčovny pomůcek či dobrovolnická a rodinná centra.³²⁶

---

³²¹ Kodex Charity Česká republika, článek 1.7., str. 3. Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/archive/020/002269.pdf?seek=1454943713>, [cit. 30.4.2016].

³²² Tamtéž, článek 1.8., str. 3, [cit. 30.4.2016].

³²³ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2007*, str. 19.

³²⁴ HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“* Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

³²⁵ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2008*, str. 6.

³²⁶ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2011*, str. 4.

Tudíž zabezpečuje téměř všechny sociální služby, poskytované na území ČR, a to od raného do seniorského věku.³²⁷

Roku 2008 byla k Charitě ČR přidružena také Řeckokatolická charita, která vznikla 19. března 2008³²⁸ a spolu s Českou katolickou Charitou - Domovy duchovních a řeholnic - je samostatným subjektem.³²⁹

Podle výroční zprávy Charity ČR za rok 2008 se v této době stala Česká republika azylem pro řadu imigrantů, kteří svou rodnou zemi opustili zejména z ekonomických důvodů. Charita ČR na nastalou situaci reagovala zřízením přímé pomoci v zemích, odkud tito imigranti přicházeli.³³⁰

V oblasti migrace a integrace cizinců do české společnosti spolupracuje Charita ČR se státními orgány, nevládními a mezinárodními organizacemi, školami a školskými zařízeními a s ostatními národními Charitami prostřednictvím členství v Caritas Europa a Caritas Internationalis.³³¹

V této době také vznikl, díky Arcidiecézní charitě Praha, projekt, zaměřený na oběti obchodování s lidmi - cizince na našem území. Zanedlouho byla rozšířena cílová skupina i o muže a výrazně tak vzrostl počet klientů. Klienti pocházeli nejméně ze 43 zemí světa.³³² V souvislosti s migrací pořádala Charita ČR dále např. přednášky na školách a snaží se pozitivně ovlivnit veřejné mínění ve prospěch cizinecké problematiky.³³³

---

³²⁷ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2008*, Sociální a zdravotní služby, str. 2.

³²⁸ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2008*, str. 3.

³²⁹ <http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>, [online 8.4.2016].

³³⁰ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2008, Pomoc cizincům v nouzi na území ČR*, str. 6.

³³¹ Tamtéž, str. 8.

³³² Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2009, Pomoc cizincům v nouzi na území ČR*, str. 9.

³³³ Tamtéž, str. 10.

Na jaře a v létě 2010 zasáhly Českou republiku opět povodně.³³⁴ Jednotlivé Charity pomáhaly poskytováním finanční i materiální pomoci a byla zajištěna psychosociální pomoc. Charita ČR rovněž významně pomáhala při povodních v roce 2006,³³⁵ 2009.³³⁶

Organizace začala být podporována Nadací České spořitelny, která organizaci věnovala významnou částku na podporu propagačních aktivit, a rovněž podpořila záměry jednotlivých (arci)diecézních Charit.³³⁷

Charita ČR rozšiřuje každoročně svou činnost o nová střediska a projekty, a rovněž se rozrůstá pomoc do zahraničí.

Roku 2010 došlo k oddělení pomoci do zahraničí na humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci. Charita ČR jednak pokračovala v práci na dlouhodobých projektech rozvojové spolupráce, ale také rozvíjela pomoc v nových oblastech. Identifikovala nové potřeby a okamžitě reagovala při různých událostech, živelných pohromách atd.³³⁸

Konkrétně v roce 2010 pomáhala Charita ČR na Severním Kavkazu, v zemích východní Evropy (Ukrajina, Moldávie, Gruzie, Ukrajina, Rumunsko, Bulharsko), na Balkáně (Srbsko, Kosovo), v Jihovýchodní Asii (Srí Lanka, Indonésie), Asii (Mongolsko) a v Africe (Súdán, Senegal).

Za 17 let od založení projektu Adopce na dálku byly jeho prostřednictvím „adoptovány“ děti z Indie, Litvy, Čečenska, Kazachstánu, Běloruska, Ukrajiny, Lotyšska, Haiti, Ugandy,

---

³³⁴ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2010*, str. 10.

³³⁵ HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“*
Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

³³⁶ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2009*, str. 7.

³³⁷ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2010*, str. 11.

³³⁸ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2010, Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce*, str. 2.

Thajska, Paraguaye a Bolívie.³³⁹ Charita měla v této době (2010) 20 000 českých adoptivních rodin a v počtu adoptivních rodičů zaujímala v Evropě 1. místo. Částka na jedno dítě na rok byla v té době mezi 3 000 - 5 000 Kč.

V letech 2010 a 2011 se velmi zvýšil výskyt zemětřesení ve světě. Řada mohutných zemětřesení měla za následek nespočet lidských životů.

Charita ČR se zapojila do celosvětové pomoci obětem na Haiti. Od roku 2010 usilovně pomáhala jak přímo na Haiti, tak tradičně uspořádáním sbírky obětem této katastrofy. Její výnos byl 62 mil. Kč (2,5 mil. EUR).³⁴⁰

V roce 2011 bylo zaznamenáno dalšího ničivého zemětřesení a Charita pomáhala i v Japonsku. A též v oblasti Afrického roku, která byla postižena suchem a následným hladomorem.³⁴¹

Činnost Charity se pozitivně rozvíjela i na domácí půdě. Pomáhá všude, kde je zapotřebí. Charitních služeb využilo roku 2011 široké spektrum klientů, zahrnujících seniory, osoby se zdravotním a mentálním postižením a s chronickým duševním onemocněním, nevléčitelně nemocné, lidi bez domova, děti a mládež, rodiny s dětmi a matky, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi a další trestné činnosti, pachatele trestné činnosti a lidi z rizikového prostředí, závislé na návykových látkách, nezaměstnané a znevýhodněné na trhu práce, ohrožené sociálním vyloučením a etnické menšiny.³⁴²

---

³³⁹ HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“* Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

³⁴⁰ HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"* Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc [online 30.4.2016].

³⁴¹ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2011*, str. 4.

³⁴² Tamtéž, str. 8.

Na své zkušenosti ze zahraničí navázala v oblasti rozvojového vzdělávání projektem, zaměřujícím se na učitele druhého stupně a víceletých gymnázií v ČR.³⁴³

V roce 2012 provozovala celkem 1209 sociálních a zdravotních služeb. Působila ve 14 zemích a prostřednictvím diecézních Charit v dalších 13 zemí.³⁴⁴ Dále se např. zapojila při akcích Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity.³⁴⁵

O rok později (roku 2013) provozovala o 11 služeb méně - celkem 1198 služeb. Podstatně však vzrostl objem pomoci do zahraničí, kdy Charita ČR ve spolupráci s (arci)diecézními či oblastními Charitami pomáhala ve 29 zemích světa. Např. materiálně a finančně podpořila humanitární pomoc 390 syrským rodinám, které byly kvůli dlouhotrvajícímu konfliktu nuceny opustit svou zem.³⁴⁶

Prostřednictvím humanitárního programu evakuací MEDEVAC poskytují pracovníci Charity osobní asistenci především vážně nemocným dětem, kterým není možné zajistit léčbu v místních podmínkách, zpravidla z válečných důvodů.³⁴⁷

Původní Vzdělávací institut SČKCH (následně Vzdělávací institut Charity ČR) byl přejmenován na Školící středisko Marianum³⁴⁸, které nabízí vedle kurzů pro charitní pracovníky i konferenční prostory a ubytování pro širokou veřejnost.

V budově národní centrály Charity ČR na Praze 1 dále provozuje Infocentrum, poskytující základní informace o její činnosti, službách apod.³⁴⁹

---

³⁴³ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2011*, str. 4.

³⁴⁴ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2012*, str. 2.

³⁴⁵ Tamtéž, str. 27.

³⁴⁶ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2013*, str. 2.

³⁴⁷ Tamtéž, str. 6.

³⁴⁸ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2012*, str. 22.

³⁴⁹ <http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>, [online 8.4.2016].

Pomoc cizincům v nouzi, pobývajícím na našem území, na kterou se Charita ČR dlouhodobě zaměřuje, je zastoupena osmi (arci)diecézními poradnami a zřízenou asistenční infolinkou. Další podporu zajišťuje i Řeckokatolická charita a některé oblastní a farní Charity. Pracovníci Charity pomáhají v azylových domech a zařízeních pro zajištění cizinců. Významnou součástí pomoci představují asistenční služby - např. doprovod na úřad, tlumočení a překlady na schůzkách, návštěvě lékaře aj.

Charita ČR se rovněž věnuje podpoře uprchlíků, migrantům, žadatelům o mezinárodní ochranu a osobám s udělenou mezinárodní ochranou. Pomáhá jim se začleněním do české společnosti a poskytuje jim právní a sociální poradenství, zdravotní asistenci, psychickou a duchovní oporu, různorodou pomoc spojenou s hledáním zaměstnání aj. Pracovníci pravidelně navštěvují množství zařízení pro uprchlíky. Od roku 2013 jsou realizovány např. integrační kurzy českého jazyka, a to konkrétně ve 14 městech. Charitních služeb využilo celkem 662 uprchlíků (2013).³⁵⁰

Charita pořádá různé multikulturní akce a nadále se snaží pozitivně ovlivnit veřejné mínění ve prospěch dobrého soužití menšin a majoritní společnosti.

Kromě velmi úspěšného projektu Adopce na dálku, prostřednictvím něhož bylo finančně dotováno tisíce dětí, je Charita pomocí svých štědrých dárců, schopna dokonce zřizovat v rozvojových zemích základní a střední školy.³⁵¹ Pomáhá dětem s postižením v Kambodži a Čečně zajistit lékařské vyšetření a následné dodání příslušných kompenzačních pomůcek. Současně se zaměřila na edukaci učitelů ohledně specifických

---

³⁵⁰ Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2013*, str. 6.

³⁵¹ Tamtéž, str. 7.

potřeb těchto studentů. Přispěla ke zkvalitnění výuky na základních a středních školách v Jižním Súdánu a na Haiti.³⁵²

Nezisková organizace Charita Česká republika se svými více jak sedmi tisíci³⁵³ zaměstnanci a několikanásobkem dobrovolníků zaujímá dominantní postavení mezi ostatními organizacemi svého druhu, poskytujících sociální a zdravotní služby v České republice.³⁵⁴ Přestože je její hlavní činností pomoc potřebným na území ČR, rok od roku se stále větší měrou se podílí také na humanitární pomoci a rozvojové spolupráci do zahraničí.³⁵⁵

Podle zatím poslední vydané výroční zprávy Charity ČR za rok 2014, provozuje Charita celkem 1208³⁵⁶ služeb. Eviduje přes 104 569 klientů sociálních služeb, a dalším tisícům pomáhá anonymně.³⁵⁷ Realizuje vzdělávací projekt Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce na školách, jehož se dosud účastnilo přes 900 studentů. Provozuje celkem 9 poraden pro cizince v nouzi na našem území, které se nacházejí v Blansku, Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Litoměřicích, Oseku, Plzni a Praze. Spolu s (arci)diecézními Charitami pomáhá v 29 zemích světa, kde se zaměřuje především na pomoc v oblasti zdravotnictví, sociální péče a vzdělávání. Dále přispívá ke zlepšení příjmů chudých rodin, podpoře zemědělství, lidských práv a fungování občanské společnosti.³⁵⁸

Díky svým dlouhodobým zkušenostem a šíří své působnosti spolupracuje Charita ČR na situačním a legislativním nastavení

---

³⁵² Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2013*, str. 10.

³⁵³ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, titulní str.

³⁵⁴ DUKA, Dominik a Milan BADAL, *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009*, str. 55.

³⁵⁵ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/nasi_partneri/charita_ceska_republika.html, [online 6.4.2016].

³⁵⁶ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, titulní str.

³⁵⁷ <http://www.cirkev.cz/cs/charita>, [online 6.4.2016].

³⁵⁸ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, titulní str.

sociálních služeb České republiky. Někteří ředitelé a další zaměstnanci též působí v různých pracovních skupinách.³⁵⁹

Charita ČR aktivně pomáhá všude, kde je to zapotřebí a organizuje jak stálé, tak nárazové sbírky pro lidi u nás i v zahraničí.

Charita ČR by nemohla pracovat bez dobrovolníků, kterých si velmi váží a cíleně s nimi pracuje. V řadě diecézních, oblastních i farních Charit existují také různá dobrovolnická centra.³⁶⁰ Podle výroční zprávy Charity ČR za rok 2014, evidovaly její Charity v tomto roce celkem 49 402 dobrovolníků.³⁶¹ To znamená, že jejich počet tvořil téměř sedminásobek ve srovnání se 7 377 jejími zaměstnanci ze všech 321 českých Charit.

Zejména prostřednictvím dobrovolníků je pravidelně v celonárodním měřítku realizována Tříkrálová sbírka, která je největší dobrovolnickou akcí svého druhu v ČR. V roce 2014 se do ní zapojilo přes 50 000 dobrovolníků – koledníků, které tvoří zejména děti a mládež.³⁶² Hlavně díky jejich práci, ale samozřejmě také díky sociálního citění české společnosti, se prostřednictvím této sbírky vybere rok od roku stále více peněz a je možné tak ještě více zintenzivnit podporu již existujícím formám poskytované pomoci, ale zároveň i rozšířit objem poskytované pomoci, a to jak u nás, tak v zahraničí.

Výnos první celonárodní sbírky v roce 2001 činil 31 milionů Kč, a poté např. v roce 2010 67 milionů Kč.³⁶³ V roce

---

³⁵⁹ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, str. 2.

³⁶⁰ Tamtéž, str. 17.

³⁶¹ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, titulní str.

³⁶² Tamtéž, str. 12.

³⁶³ HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"* Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc [online 30.4.2016].

2014 byl celkový výtěžek Tříkrálové sbírky již téměř 84 milionů Kč.³⁶⁴

V naší zemi skutečně neexistuje žádná jiná sbírka obdobného typu, která by byla měla takový úspěch.

V roce 2014 poskytovala Charita ČR na území České republiky celkem 815 služeb, registrovaných dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.³⁶⁵ Odborné sociální poradenství bylo v celonárodním měřítku zastoupeno 69 odbornými poradnami a bylo poskytováno 385 služeb sociální péče a 361 služeb sociální prevence. Dále 85 zdravotních služeb a 308 dalších charitních služeb, které tento zákon nereguluje.³⁶⁶

V roce 2014 hospodařily jednotlivé složky Charity ČR s finančními prostředky v celkové výši 3 miliardy Kč.³⁶⁷ Při porovnání s rokem 2010 tak zjistíme, že za čtyři roky rozpočet vrostl o neuvěřitelných 0,5 miliardy Kč.

SOUČASNOST

V současné době základ Charity tvoří 348 farních, městských a oblastních Charit, které provozují jednotlivé služby a zařízení. Velikost těchto Charit se výrazně liší, a to zejména počtem zaměstnanců. Na regionální úrovni se tyto místní subjekty sdružují do dvou arcidiecézních a šesti diecézních Charit, které působí na území daného (arci)biskupství a mají

---

³⁶⁴ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, titulní str.

³⁶⁵ Tamtéž, str. 3.

³⁶⁶ Tamtéž, str. 2.

³⁶⁷ Tamtéž, titulní str.

vlastní právní subjektivitu.³⁶⁸ Dalšími dvěma subjekty, doplňujícími základní Charitní síť, jsou Česká katolická Charita - Domovy duchovních a řeholnic a Řeckokatolická charita.

Charita ČR je členem konfederace 162 národních charit sdružených do Caritas Internationalis, koordinující humanitární a rozvojovou činnost Charit celého světa v oblastech krizí či katastrof.³⁶⁹ Rovněž je členem konfederace Caritas Europa,³⁷⁰ a dále, na mezinárodní úrovni, je partnerem OSN, Generálního ředitelství ECHO při Evropské unii a dalších mezinárodních neziskových organizací. Na evropské úrovni dále spolupracuje např. s občanským sdružením EAPN ČR (European Anti Poverty Network), zaměřujícím se na boj proti chudobě.

V českém prostředí spolupracuje Charita ČR především s ostatními neziskovými organizacemi, je členem Českého fóra pro rozvojovou spolupráci, Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR a mnoha dalších.³⁷¹

V loňském roce (2015) si Charita ČR připomněla dvacet dva let od zahájení humanitární pomoci do zahraničí. Zpravidla formou rozvojové pomoci, se zaměřením na sociální péči, zdravotnictví, podnikání, vzdělávání a životní prostředí, pomáhá v různých částech světa.³⁷²

V rámci humanitární a rozvojové pomoci realizuje v současnosti na 60 projektů³⁷³ a pomáhá v 29 zemích světa. Konkrétně pomáhá v Evropě a zemích bývalého SSSR (Moldavsko, Gruzie, Kosovo, Ukrajina), v Asii (Mongolsko, Kambodža, Filipíny, Nepál), v Africe (Jižní Súdán, Zambie, Etiopie) a na

---

³⁶⁸ <http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>, [online 8.4.2016].

³⁶⁹ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/nasi_partneri/charita_ceska_republika.html, [online 6.4.2016].

³⁷⁰ <http://www.cirkev.cz/cs/charita>, [online 6.4.2016].

³⁷¹ <http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>, [online 8.4.2016].

³⁷² <http://www.cirkev.cz/cs/charita>, [online 6.4.2016].

³⁷³ ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 30.

Blízkém východě (Sýrie, Jordánsko, Palestina, Irák). Prostřednictvím jednotlivých (arci)diecézních charit dále působí např. na Haiti, v Indii, Rumunsku, Bolívii a mnoha dalších místech.³⁷⁴

V Moldavsku a Gruzii realizuje s podporou Ministerstva zahraničí ČR projekty, zaměřené na podporu občanské participace, posílení místních samospráv a jejich spolupráci s občanskou společností.³⁷⁵

Podle OSN žije ve světě současnosti přes 50 milionů uprchlíků, tedy nejvíce od období druhé světové války.³⁷⁶ Miliony lidí byly přinuceny opustit své domovy. Nejčastěji z důvodu občanské války a náboženského extrémismu v jejich zemi.

Charita ČR dlouhodobě působí na poli pomoci cizincům na našem území, kteří se ocitli v nouzi. Služby pro migranty a uprchlíky poskytuje již od roku 1992. Provozuje odbornou sociální a právní poradenskou činnost v osmi migračních poradnách a telefonickou infolinku v mongolském a anglickém jazyce. Dále cizincům pomáhá např. v záležitostech spojených s povolením k pobytu, sociálním zabezpečením, zdravotní péčí, ale i s hledáním ubytování, zaměstnání apod.

V roce 2014 využilo služeb odborného sociálního a právního poradenství celkem 6 229 klientům z různých zemí.³⁷⁷

Od roku 2015 pomáhá Charita uprchlíkům pomocí sbírek na pomoc migrantům v ČR a pomoc migrantům v zahraničí. Rovněž zřizuje webové stránky www.pomocuprchlikum.charita.cz, kde je prostřednictvím formuláře možno se zaevidovat a nabídnout pomoc

---

³⁷⁴ <http://svet.charita.cz/kde-pusobime>, [online 6.4.2016].

³⁷⁵ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/nasi_partneri/charita_ceska_republika.html, [online 6.4.2016].

³⁷⁶ http://zpravy.idnes.cz/ve-svete-zije-pres-50-milionu-uprchliku-nejvice-od-2-svetove-valky-px8-/zahranicni.aspx?c=A140620_092607_zahranicni_ert, [online 28.4.2016].

³⁷⁷ <http://www.charita.cz/jak-pomahame/pomoc-cizincum-v-cr/#>, [online 28.4.2016].

pro uprchlíky - např. volné ubytovací kapacity, materiální pomoc, dobrovolnou výpomoc či službu, výuku jazyka aj.³⁷⁸

V říjnu 2015 byl spuštěn projekt *dm pomáhá dětem*, zaměřený na pomoc rodinám s malými dětmi. Do projektu se již zapojilo 97 Charitních zařízení a služeb a ke konci ledna 2016 bylo potřebným dosud vydáno přes 100 000 pln.³⁷⁹

Pro rok 2016 byla Charita Česká republika, spolu s dalšími neziskovými organizacemi, pověřena Ministerstvem vnitra³⁸⁰ zajištěním integrace azylantů v rámci Státního integračního programu (SIP).³⁸¹

V lednu 2016 se již po šestnácté konala v celostátním měřítku Tříkrálová sbírka.

Podle svátku sv. Vincence z Pauly, který je považován za zakladatele organizované a moderní charity,³⁸² je 27. září mezinárodním „Dnem Charity.“ Cílem je seznámit širokou veřejnost s činností a posláním Charity a zajímavou formou představit zájemcům jednotlivá pracoviště a charitní zařízení.³⁸³ V tento den se pravidelně konají různé výstavy, koncerty, divadelní představení pro děti apod.³⁸⁴ Sv. Vincenc z Pauly je spolu sv. Anežkou Českou a dalšími světci patronem Charity ČR.

---

³⁷⁸ <http://www.charita.cz/jak-pomahame/pomoc-cizincum-v-cr/formular-pro-pomoc-uprchlikum/>, [online 28.4.2016].

³⁷⁹ <http://www.charita.cz/aktualni-projekty/dm-pomaha-detem/>, [online 28.4.2016].

³⁸⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>, [online 28.4.2016].

³⁸¹ <http://migrace.charita.cz/CR/>, [online 28.4.2016].

³⁸² HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“* Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

³⁸³ <http://www.charita.cz/o-charite/den-charity/>, [30.4.2016].

³⁸⁴ Charita ČR, *Výroční zpráva za rok 2014*, str. 13.

4.3. VYBRANÁ ŘEHOLNÍ SPOLEČENSTVÍ A KONGREGACE, KTERÁ SE VĚNUJÍ CHARITATIVNÍ ČINNOSTI NA ÚZEMÍ ČR

V 19. a 20. století významně přispěly některé řády a kongregace ke zmírnění závažnosti problematiky školství, zdravotnictví a sociálních problémů. Ze ženských řádů stojí za zmínku např. řád boromejek, dominikánek, františkánek, premonstrátek, sester svatého Kříže a dalších. Z mužských řeholí a kongregací zmíním např. salesiány či redemptoristy.³⁸⁵

V současné době na území České republiky působí 33 mužských³⁸⁶ a 69 ženských řádů³⁸⁷ a kongregací. Vyšší představení mužských řeholních společenství a společenství apoštolského života na území České republiky se sdružují v Konferenci vyšších představených mužských rolí.³⁸⁸ Vyšší představené ženských řeholních společenství jsou sdruženy v Konferenci vyšších představených ženských rolí.³⁸⁹

Pro svou práci jsem si zvolil pro podrobný popis a analýzu řády, které považuji na poli české katolické charity za nejdůležitější.

4.3.1. MUŽSKÉ ŘÁDY

Z mužských řeholních řádů a kongregací se ve své práci zaměřuji na řády rytířské. A to z důvodu, že většina těchto řádů vznikla již ve Svaté zemi v období křížových výprav a významnou měrou se podílela na světové charitativní činnosti.

---

³⁸⁵ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 11.

³⁸⁶ *Katolická církev v České republice*, str. 59.

³⁸⁷ Tamtéž, str. 61-63.

³⁸⁸ Tamtéž, str. 58.

³⁸⁹ Tamtéž, str. 60.

Práce pojednává konkrétně o Suverénním řádu Maltézských rytířů, Řádu německých rytířů, Rytířském řádu křížovníků s červenou hvězdou a Vojenském a špitálním řádu sv. Lazara Jeruzalemského. Stručně popisuje historii těchto řádů a prezentuje jejich charitativní činnost v minulosti a dnes na našem území.

V současné době působí na území České republiky ještě další rytířské řády, které jsem do své práce nezahrnul. Především z důvodu, že některé z nich nejsou integrovány v katolické církvi, přestože jsou zcela legitimní (např. řád sv. Stanislava), anebo rytířskými řády ve skutečnosti vůbec nejsou (např. řád sv. Václava, řád sv. Vojtěcha).³⁹⁰

Kromě řádů rytířských samozřejmě existují i další mužské řeholní řády a kongregace. Většina mužských řádů je činná zejména v duchovní správě. Některé však působí jak v charitativní sféře, tak ve zdravotnictví a někdy i ve školství, kde působí zejména jako profesori na univerzitách a vysokých školách. Část z nich se věnuje také vydavatelské činnosti, např. Řád bratří kazatelů – Dominikáni³⁹¹ a řád Karmelitánů.

Jedním z nejvýznamnějších řádů u nás, působících na poli charity, je řád Salesiánů. Ti se již s dlouhodobou tradicí zaměřují na práci s dětmi a mládeží. Na území Prahy 8 – Kobylisy poskytují volnočasové aktivity ve své oratoři v Salesiánském středisku. V oblasti zdravotnictví dominuje řád Milosrdných bratří, který v České republice zřizuje několik nemocnic a provozuje lékárny v Brně a v Letovicích.³⁹²

---

³⁹⁰ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 153.

³⁹¹ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 72.

³⁹² <http://lekarna.milosrdni.cz/#>, [online 29.4.2016].

4.3.1.1. SUVERÉNNÍ VOJENSKÝ A ŠPITÁLNÍ ŘÁD SV. JANA JERUZALÉMSKÉHO Z RHODU A MALTY – MALTÉZŠTÍ RYTÍŘI (JOHANITÉ)

Suverénní vojenský a špitální řád sv. Jana Jeruzalémského z Rhodu a Malty (SMOM) je nejstarším ze všech rytířských řádů a zároveň je jediným z vojenských řádů, jehož historická kontinuita nebyla nikdy přerušena.³⁹³

Počátky řádu sahají do první poloviny 11. století a za jeho zakladatele je považován bl. fra Gerard. Řád se původně věnoval péči o nemocné, trpící a opuštěné. Rovněž měl povinnost ozbrojené ochrany špitálů a poutníků na cestě do Svaté země.³⁹⁴ Obecně se v současné době věnuje výhradně špitální a ošetrovatelské službě, a dále organizování a provozu zdravotnických a sociálních zařízení. Zprostředkovává dovoz zahraničních léků, sanitních vozů, má několik center pro výzkum rakoviny, centra pro léčbu lepry a mnoho dalších.³⁹⁵

Příchod řádu do Čech je spojován se jménem krále Vladislava. Záhy po jeho návratu z druhé křížové výpravy, vznikla v Praze na Malé Straně první a nejstarší komenda řádu v Čechách a na Moravě. Postupně zakládali školy a budovali další komendy.³⁹⁶ Jádrem jejich činnosti na území Čech a Moravy byla především charitativní činnost. Později, na přelomu 19. a 20. století zřizoval řád zvláštní sanitní jednotku, jež působila v lazaretních vlacích a podílela se na různých záchranných pracích. V období první světové války řád vlastnil osm lazaretních vlaků a několik vojenských nemocnic. Činnost řádu na našem území byla několikrát přerušena. Řád byl rozehán a jeho majetek zkonfiskován. Většina členů tedy

---

³⁹³ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 29.

³⁹⁴ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 17.

³⁹⁵ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 23.

³⁹⁶ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 17-18.

působila v zahraničí. V roce 1990 projevili představitelé Suverénního řádu maltézských rytířů zájem obnovit svou činnost na našem území a byly opět navázány zpřetrhané diplomatické vazby.³⁹⁷

V současné době na území České republiky řád zřizuje tři školská zařízení - Základní školu Maltézských rytířů v Kladně, Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů a Vyšší zdravotnická škola Maltézských rytířů v Ječné ulici v Praze.

V duchu řádových tradic spoluorganizuje poutě do Svaté země a na jiná poutní místa, při nichž dále zajišťuje zdravotnickou péči o nemocné, staré a tělesně postižené poutníky. Rytíři a dámy z Českého velkopřevorství Suverénního rytířského řádu sv. Jana Jeruzalemského z Rhodu a Malty, spolu se spřízněnými dobrovolníky každoročně organizují a realizují pouť na posvátné místo Lurdy. Jedná se zpravidla o padesát členů, kteří se starají o skupinu třiceti těžce nemocných poutníků, zejména vozíčkářů.³⁹⁸ Za tímto účelem rovněž zřizuje Nadační fond Suverénního řádu Maltézských rytířů - České velkopřevorství „LOURDES.“ V květnu 2016 se koná 57. pouť řádu Maltézských rytířů do Lurd.³⁹⁹

4.3.1.1.1. MALTÉZSKÁ POMOC, O.P.S.

9. května 2002 byla Suverénním řádem Maltézských rytířů založena charitativní a humanitární organizace Maltézská pomoc, o.p.s. Svou činnost zakládá na své 900 leté tradici pomoci trpícím. Pomocí této organizace pomáhá potřebným na území České republiky.

Maltézská pomoc, o.p.s. je nestátní neziskovou organizací, poskytující sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb.,

---

³⁹⁷ http://www.mzv.cz/vatican/cz/o_velvyslanectvi/o_s_r_m_r.html, [online 29.4.2016].

³⁹⁸ http://www.lurdy.eu/dokumenty/Lourdes_instrukce.pdf, [online 29.4.2016].

³⁹⁹ <http://www.lurdy.eu/>, [online 29.4.2016].

o sociálních službách. Dále realizuje dobrovolnické projekty, akreditované podle zákona 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a další aktivity humanitárního charakteru.

Na území České republiky má celkem 12 center: Praha, Brno, Olomouc, Mělník, Pardubice, Uherské Hradiště, Otrokovice, Žatec, Přerov, Šumperk, Jeseník a České Budějovice (Česká maltézska pomoc České Budějovice o.p.s.).

V současné době v centrech působí přes 350 zaměstnanců, stálých i smluvních dobrovolníků a externích spolupracovníků. Zaměřují a věnují se péči o rodiny s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí, opuštěné staré lidi a o staré lidi upoutané na lůžko, mládež, nemocné, vozíčkáře, děti z dětských domovů a kojeneckých ústavů, vězně, chudé rodiny, lidi starající se o příbuzné, o lidi postižené živelnými katastrofami, lidi bez domova a další potřebné.⁴⁰⁰

Hlavním pilířem činnosti jsou sociální služby. Především služby osobní asistence, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a sociálně aktivizační služby pro seniory a zdravotně postižené. Dále poskytuje průvodcovské a předčitatelské služby a různé terénní programy.⁴⁰¹

---

⁴⁰⁰ <http://www.maltezskapomoc.cz/co-delame#siteNav>, [online 6.4.2016].

⁴⁰¹ Maltézska pomoc, o.p.s., *Výroční zpráva 2014*. Dostupné z: <http://www.maltezskapomoc.cz/admin/files/ModuleText/20/vyrocnizprava2014web4.pdf>, [online 6.4.2016].

4.3.1.2. ŘÁD NĚMECKÝCH RYTÍŘŮ (ŘÁD BRATRÍ DOMU PANNY MARIE V JERUZALÉMĚ, NĚMEČTÍ RYTÍŘI)

Dalším z nejstarších rytířských řádů, které vznikly v období křížových válek a věnují se charitativní činnosti na území České republiky, je Řád německých rytířů.

Vznik řádu bývá nejčastěji spojován s obléháním přístavního města Akkon, ke kterému došlo roku 1190. Přestože je tento rok oficiálně uváděn jako datum založení řádu, jeho skutečné prvopočátky bychom našli pravděpodobně již o několik desítek let dříve v samotném Jeruzalémě.⁴⁰²

Řád se původně zaměřoval na péči o nemocné a strádající poutníky z německých zemí a od konce 12. století rovněž i na boj s nevěřícími. Od roku 1839 dále rozšiřoval svoji činnost ve zdravotnictví a rozvíjel válečné zdravotní služby v polních lazaretech. Jako rytířský řád hájil bezbranné, osamělé, slabé, utlačované a trpící.⁴⁰³

Do Čech pronikl řád někdy kolem roku 1200, což dosvědčuje listina papeže Innocence III. z roku 1204.⁴⁰⁴ Stal se druhým rytířským řádem (po johanitech), který se v Čechách usadil.⁴⁰⁵

Řád německých rytířů je v současné době rozdělen do pěti provincií - Italská, Rakouská, Německá, Jugoslávská a Česko-slovenská provincie.⁴⁰⁶ Hlavní činností těchto provincií je zdravotnická a nemocniční činnost a pomoc starým a handicapovaným lidem. Vlastní nemocnice, domovy pro seniory a centra pro rekonvalescenci. Mnoho řádových kněží, ve všech provinciích, zajišťuje činnost katechizace, jež je velmi ceněna.⁴⁰⁷

---

⁴⁰² ADAM, Petr, *Němečtí rytíři*, str. 9.

⁴⁰³ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 73.

⁴⁰⁴ Tamtéž str. 86.

⁴⁰⁵ Tamtéž, str. 87.

⁴⁰⁶ ADAM, Petr, *Řád německých rytířů a jeho působení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, str. 205.

⁴⁰⁷ BOGDAN, Henry, *Řád německých rytířů*, str. 246.

V České republice naplňuje své heslo „*Léčit a pomáhat.*“ Vytvoří činnost, úměrnou svým možnostem, která se odvíjí od historických regionů, ve kterých řád v minulosti působil. Hlavním sídlem Řádu německých rytířů je komenda v Opavě, která patří k nejstarším řádovým komendám v ČR.⁴⁰⁸

Prostřednictvím svých kněží zajišťuje duchovní péči na farnostech na Bruntálsku, Karlově Studánce, Sovinci, Opavsku a Bouzovsku. Práce se shoduje s potřebami věřících obyvatel daných oblastí. Řádoví kněží jsou neustále ve styku s potřebnými, jsou připraveni poskytnout duchovní útěchu, stejně jako přátelskou radu, a dále se podílí na aktivitách v nemocnicích a domovech pro seniory.

Hlavní aktivity řád směřuje do oblastí, ve kterých má mnohaleté zkušenosti - duchovní činnost, školské aktivity, sociální a zdravotní práce.⁴⁰⁹ V České republice provozuje či personálně zaštiťuje velké množství vzdělávacích a výchovných ústavů - mateřské školy, dívčí školy, Domácí hospodářskou školu pro dívky Dlouhá Loučka, Varhanickou školu v Opavě,⁴¹⁰ Církevní gymnázium Německého řádu, Dům dětí a mládeže Německého řádu, s.r.o. a mnoho dalších. Provozuje pečovatelskou službu v bývalém okrese Bruntál, která by měla do budoucna pokrýt tento region pro potřeby nemocných a starších lidí.

Dále v ČR např. pomáhal při povodních na Moravě v roce 1997, kdy pomáhal při záchraně a obnovy hradu Sovinec a zámku v Bruntále.⁴¹¹

---

⁴⁰⁸ <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/home/26-800-vyroci-pusobeni-radu-nemeckych-rytiru-v-ceskych-zemich?lang=>, [online 10.4.2016].

⁴⁰⁹ <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/soucasnost-radu-v-cr>, [online 10.4.2016].

⁴¹⁰ ADAM, Petr, *Řád německých rytířů a jeho působení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, str. 242.

⁴¹¹ <http://www.nemeckyrad.cz/index.php/aktivity-radu-v-cr>, [online 10.4.2016].

4.3.1.3. VOJENSKÝ A ŠPITÁLNÍ ŘÁD RYTÍŘŮ SV. LAZARA JERUZALÉMSKÉHO

Vojenský a špitální řád Svatého Lazara Jeruzalémského je mezinárodní křesťanský ekumenický rytířský řád. Vojenský humanitární a současně špitální řád s ekumenickou spiritualitou, který je zasvěcen péči a pomoci nemocným a chudým a obraně křesťanské víry a tradic a zásad křesťanské rytířskosti.⁴¹²

Řád nepochybně vznikl v období křížových výprav ve Svaté zemi, s cílem osvobodit Jeruzalém z rukou muslimů. Do Čech řád pronikl roku 1181.⁴¹³

Ve 20. století byla charitativní činnost řádových struktur zaměřena na pomoc nemocným v rozvojových zemích. Řádoví bratři a sestry založili nebo podpořili vznik a působení leprosárií, nemocnic, zdravotních středisek či sirotčinců, např. v Senegalu, Kamerunu, Sýrii, Egyptě, Thajsku a Nigerii.

Současným úhlavním nepřítelem Lazariánů je rakovina - onemocnění, které si celosvětově vyžádá každým rokem miliony lidských životů. Řádové aktivity jsou zaměřeny především na podporu hospicové péče a paliativní medicíny. Řád provozuje tři hospice - Hospic Štrasburk a Hospic Malovická v Praze a Hospic sv. Lazara v Plzni.

V současnosti má šest komend v Čechách - Pražská komenda, Komenda sv. Anežky České, Plzeňská komenda, Karlovarská komenda, Komenda svaté Zdislavy a Českobudějovická komenda (Jihočeská komenda) a tři na Moravě - Brněnská komenda, Olomoucká komenda a Prostějovská komenda. Každá z nich funguje samostatně a má své individuální sociální a charitativní zaměření.

---

⁴¹² <http://www.st-lazarus.cz/>, [online 6.4.2016].

⁴¹³ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 160-161.

Pražská komenda pomáhá se zajištěním poradenského servisu, finančně podporuje několik dětských domovů a hospiců (např. hospic pro nemocné roztroušenou sklerózou v Žírci)⁴¹⁴ a poskytuje finanční a materiální dary. Např. Salesiánům, sdružení hluchoslepých dětí, nadaci „Lidé bez přístřeší“,⁴¹⁵ ale též například na podporu rekonstrukce kostelů (např. kostela sv. Michala ve Stráži nad Ohří) či výstavby 10 studní a školy v pralese východního Konga a mnoho dalších.⁴¹⁶

Komenda sv. Anežky České vznikla v roce 2007 a stala se první českou komendou pojmenovanou po svatém patronovi, a nikoli podle místa či regionu působnosti, jak tomu bylo až doposud u všech českých komend zvykem. Většina členů komendy se významnou měrou podílí na činnosti občanského sdružení Hospice Štrasburk v Praze Bohnicích.⁴¹⁷ Komenda pořádá finanční sbírky a poskytuje individuální pomoc pacientům - se zajištěním odborné zdravotní péče, opravy vozíku apod.⁴¹⁸

Plzeňská komenda poskytuje pomocné věcné dary nemocnicím - léčebnám dlouhodobě nemocných a seniorů a dětským domovům (hračky, omalovánky, psací a kreslicí potřeby). Aktivně spolupracuje s Hospicem sv. Lazara v Plzni a s Českým červeným křížem. Organizuje kurzy první pomoci v rámci různých akcí a dále například sbírky šatstva pro ČČK, pro seniory a opuštěné děti.⁴¹⁹

Spadá pod ní rovněž Delegace Stříbro, která v rámci svých možností podporuje činnost Domova seniorů Jana Pavla II. a pomáhá zajistit asistenci vozíčkářům při exkurzích, výletech

---

⁴¹⁴ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2010, str. 1.

⁴¹⁵ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2008, str. 1.

⁴¹⁶ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2007, str. 1.

⁴¹⁷ Lazariánský reunion členů Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského v České republice 1/2008, str. 3.

⁴¹⁸ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2007, str. 1.

⁴¹⁹ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2012, str. 3.

apod. Věnuje se publikační činnosti a vytváří propagační materiály o řádu.

Karlovarská komenda byla oficiálně ustanovena roku 2006 a jejím hlavním posláním je charitativní činnost.⁴²⁰ V roce 2007 si vzala pod svůj patronát Hospic ve Verušičkách.⁴²¹

Komenda svaté Zdislavy pořádá Řádové dny v Jičíně a Horním Jelení a finančně podporuje sponzorování pravidelného plaveckého výcviku postižených dětí. Kromě jednorázových akcí, jako jsou řádové dny, bohoslužby a různá setkání, organizuje a uskutečňuje pravidelnou dlouholetou systematickou práci.⁴²²

Českobudějovická komenda realizuje několik dobročinných a charitativních projektů ve formě sbírek, především pro dětské domovy a SOS vesničky v západních Čechách a pro ČČK - sbírka hraček, knih a ošacení. Též pro lidi postižené přírodními živelnými katastrofami u nás i v zahraničí, jakož i pro země postižené válkami a konflikty. Pro veřejnost i organizace pořádá v rámci historických a jiných akcí přednášky na témata spojená s řádem a křesťanstvím, a seznamuje je s historií a současností řádu.⁴²³

Prostějovská komenda byla založena roku 2002 jako nejzákladnější organizační jednotka svatolazarského řádu.

Kromě zajišťování zdravotnického materiálu se dále věnuje kulturní činnosti pro potřeby široké veřejnosti, zaměřené na psychicko - sociální rehabilitaci.⁴²⁴

Olomoucká komenda měla svou slavnostní investituru 12. července 2009. V nejbližší době se chystá rozvinout svůj

---

⁴²⁰ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2006, str. 4.

⁴²¹ Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2007, str. 4.

⁴²² Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2011, str. 3.

⁴²³ Tamtéž, str. 4.

⁴²⁴ <http://www.msbailivlazarus.cz/prostejovska-komenda/>, [online 6.4.2016].

hlavní cíl - organizovat dobrovolnou a neziskovou charitativní činnost, zejména v sociální a kulturní oblasti.⁴²⁵

Brněnská komenda byla ustanovena roku 2010 a svou činností navázala na Moravskou komendu. Za cíl své služby považuje jeden z důležitých cílů řádu, a tím je smíření mezi lidmi a služba jednotě církve. V Kloboukách u Brna je ustavena skupina Lazariánské pomocné služby, která si ve spolupráci s podobně orientovanými institucemi klade za cíl organizování práce dobrovolníků, pedagogickou činnost a kulturní aktivity.⁴²⁶

4.3.1.3.1. LAZARIÁNSKÁ POMOCNÁ SLUŽBA

Lazariánská pomocná služba (LPS) je občanským sdružením, založeným roku 1993 z iniciativy a pod záštitou Českého velkopřevorství Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského. Řád dle svých možností podporuje její činnost. Má pobočku na území hlavního města Prahy, dále v Plzni a v rámci Moravskoslezského bailiviku také v Kloboukách u Brna.⁴²⁷

Posláním LPS je naplňovat v praxi humanitární poslání řádu sv. Lazara a provozuje řadu aktivit. Prostřednictvím činnosti dobrovolníků (převážně studentů, skautů atd.) pomáhá starým, nemocným lidem a rodinám s postiženými dětmi.

---

⁴²⁵ <http://www.msbaillivlazarus.cz/olomoucka-komenda/>, [online 6.4.2016].

⁴²⁶ <http://www.msbaillivlazarus.cz/brnenska-delegace/>, [online 6.4.2016].

⁴²⁷ *Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2011*, str. 1.

4.3.1.4. RYTÍŘSKÝ ŘÁD KŘÍŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU (KŘÍŽOVNÍCI)

Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou je jediný mužský řád, který má výhradně český původ a který měl vždy své hlavní sídlo v Praze.⁴²⁸ Nebyl však ve skutečnosti řádem ryze českým, jelikož v něm působili nejen Češi, Moravané a Slezané, ale i Lužici, Poláci, Jihoslované, Valoni a Němci.⁴²⁹

Zakladatelkou řádu je Sv. Anežka Přemyslovna, která je zároveň i jeho patronkou.⁴³⁰

Původně - ve středověku - se řád věnoval charitativně-špitální činnosti. Po Husitských válkách pak zaujala hlavní postavení v činnosti řádu pastorační.⁴³¹

Bohužel v současné době se Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou charitativní činnosti již téměř nevěnuje.

„Řád přispívá na různé programy a na provoz nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze.“⁴³²

O Rytířském řádu křižovníků s červenou hvězdou se zmiňují především proto, že je jediným rytířským řádem, který byl založen na území dnešní České republiky.

4.3.2. ŽENSKÉ ŘÁDY

Ženské řehole působí nejčastěji v oblasti charity a ve zdravotnictví. Některé z nich provozují dokonce vlastní nemocnice či jiná sociální zařízení. Část sester pracuje ve

---

⁴²⁸ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 137.

⁴²⁹ Tamtéž, str. 151.

⁴³⁰ <http://www.krizovnici.eu/cz/o-radu>, [online 6.4.2016].

⁴³¹ BUBEN, Milan, *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl*, str. 151.

⁴³² BUBEN, Milan, *Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou*, str. 55.

školství, zpravidla jako pedagožky na vysokých školách, a část působí v oblasti duchovního doprovázení a vydavatelské činnosti.⁴³³

Na území České republiky působí celkem 69 ženských řeholních řádů a kongregací.⁴³⁴ Pro bližší popis jsem si zvolil čtyři ženské kongregace, jejichž působení má na našem území dlouhou tradici (Boromejky) či na našem území přímo vznikly (Cyrilky). A dále dva řády, které působí podle vzoru významných světců (Sestry Matky Terezy a Kongregace milosrdných sester svatého Vincence de Paul).

Mezi další ženské řády, které u nás významně působí na poli charitativní činnosti patří zejména Alžbětinky (Domov pro seniory Domov sv. Alžběty v Jablunkově⁴³⁵), Dominikánky (Katolický domov studujících - domov mládeže a školní jídelna⁴³⁶), Kongregace sester svaté Hedviky (Zámek Břežany p.o., Domov pro seniory se zdravotním postižením⁴³⁷) a Premonstrátky (Charitní domov Svatý kopeček,⁴³⁸ pečovatelská služba Domov sv. Norberta,⁴³⁹ pečovatelská služba, vzdělávací centrum⁴⁴⁰).

V oblasti školství významně působí Římská unie řádu svaté Voršily - voršilky, a dále např. Kongregace sester Nejsvětější Svátosti⁴⁴¹ či Kongregace Milosrdných sester III. řádu svatého Františka z Assisi v Opavě.⁴⁴²

---

⁴³³ ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 60.

⁴³⁴ Tamtéž, str. 61-63.

⁴³⁵ <http://domovsvatealzbety.jablunkov.cz/>, [online 30.4.2016].

⁴³⁶ <http://www.dominikanky.cz/zarizeni-a-sluzby/>, [online 30.4.2016].

⁴³⁷ <http://www.zamekbrezany.cz/>, [online 30.4.2016].

⁴³⁸ http://www.premonstratky.cz/domov_sester.pdf, [online 30.4.2016].

⁴³⁹ http://www.premonstratky.cz/domov_sn.htm, [online 30.4.2016].

⁴⁴⁰ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 298.

⁴⁴¹ Tamtéž, str. 286.

⁴⁴² Tamtéž, str. 235.

4.3.2.1. KONGREGACE SESTER SV. CYRILA A METODĚJE (CYRILKY)

Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje má své kořeny ve Velehradě na Moravě. V místě, kde v 9. století působili slovanští apoštolové sv. Cyril a Metoděj. Byla založena v období po první světové válce sestrou Marií Růžnou Nesvadbovou, která se věnovala péči o děti s mentálním postižením a začala pro ně budovat ústavy a třídy pomocné školy. Činnost Kongregace se všestranně rozvíjela do převratu v roce 1948, kdy byla působnost sester omezena pouze na činnost v ústavech sociální péče, a byly pod přísným dohledem.⁴⁴³

Jedním ze současných hlavních působišť Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje je město Brno, kde zřizuje Cyrilometodějskou církevní základní školu a Cyrilometodějské gymnázium a střední odbornou školu pedagogickou.⁴⁴⁴ Sestry působí jako učitelky i vychovatelky ve školních družinách na všech svých školách⁴⁴⁵ a rovněž pro děti a studenty pořádají volnočasové aktivity – poutě, různé výlety apod.⁴⁴⁶

Dalším významným působištěm je Velehrad, kde provozují 2 zařízení – Charitní domov pro řeholnice, Chráněné bydlení sv. Cyrila a Metoděje – a vlastní poutní a exerciční dům Stojanov,⁴⁴⁷ kde sestry působí v katechezi a jako zdravotní sestry u lidí s mentálním postižením.⁴⁴⁸ Dále působí sestry ještě v Tetíně a v Olomouci.⁴⁴⁹

---

⁴⁴³ <http://www.cyrilky.cz/historie>, [online 11.4.2016].

⁴⁴⁴ <http://www.cyrilky.cz/cinnost-brno>, [online 11.4.2016].

⁴⁴⁵ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 261.

⁴⁴⁶ <http://www.cyrilky.cz/cinnost-brno>, [online 11.4.2016].

⁴⁴⁷ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 261.

⁴⁴⁸ <http://www.cyrilky.cz/cinnost-stojanov>, [online 11.4.2016].

⁴⁴⁹ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 261.

4.3.2.2. KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER SV. KARLA BOROMEJSKÉHO (BOROMEJKY)

Řád byl založen na počátku 17. století a má své kořeny ve francouzském městě Nancy. Vznikl v období po třicetileté válce na popud mladého advokáta Josefa Chauvenela, jež zasvětil část svého života obětavé pomoci lidem nakažených morem, který se i jemu samému stal nakonec osudným. Roku 1652 založil v Nancy jeho otec Emanuel „Dům milosrdenství“ a první z řad milosrdných sester nasadili své životy k pomoci a útěše trpícím a potřebným. Díky jejich milosrdné lásce a službě trpícím je lidé začali nazývat milosrdnými sestrami. Jejich srdce a činy byly od počátku utvářeny vzorem svatého Karla Bartolomějského, jehož jméno nese řád ve svém názvu.

Konečně, v listopadu roku 1989 mohly sestry boromejky opět vystoupit z ilegality a pokračovat v naplňování svého poslání. V roce 1990 obnovily svoji činnost v Nemocnici Pod Petřínem, konkrétně na lůžkovém oddělení interní kliniky.⁴⁵⁰

Během 90. let byl opraven kostel sv. Karla, kompletně zrekonstruován Mateřský dům sv. Notburgy, ve kterém dnes sídlí generální rada řádu⁴⁵¹ a byla obnovena činnost v Domově sv. Karla Bartolomějského.⁴⁵²

Kongregace boromejek zřizuje Nemocnici Milosrdných sester sv. Karla Boromejského, kde působí v péči o nemocné.⁴⁵³ V současnosti se jedná o jedinou církevní nemocnici v Praze, která byla řádu navracena 1. října 1993.⁴⁵⁴

Na území MČ Praha 17 - Řepy, dále zřizuje Domov svatého Karla Boromejského (LDN)⁴⁵⁵, kde je poskytována ošetrovatelská a sociální péče dlouhodobě nemocným a starým lidem. Zařízení

---

⁴⁵⁰ <http://www.boromejky.cz/23.htm>, [online 11.4.2016].

⁴⁵¹ <http://www.boromejky.cz/21.htm>, [online 11.4.2016].

⁴⁵² <http://www.boromejky.cz/11.htm>, [online 11.4.2016].

⁴⁵³ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 230.

⁴⁵⁴ <http://www.boromejky.cz/23.htm>, [online 11.4.2016].

⁴⁵⁵ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 230.

úzce spolupracuje s vazební věznicí Ruzyně.⁴⁵⁶ Jedná se o netradiční způsob spolupráce - resocializace odsouzených žen získáváním praxe k výkonu povolání pečovatelek. V Domově sv. Karla se rovněž nalézá denní stacionář.⁴⁵⁷

V Českých Budějovicích zřizuje domov pro seniory Dům sv. Antonína.⁴⁵⁸ Dále pronajímá a pečuje o budovu Charitního domova pro řeholní sestry v Městě Albrechticích, Hospice sv. Jana Nepomuka Neumanna v Prachaticích a budovu léčebny dlouhodobě nemocných Gaudium ve Frýdku-Místku.

Kongregace rovněž zřizuje nadaci Dobré dílo, která vznikla roku 1993 a orientuje se na pomoc starým, nemocným a handicapovaným lidem.⁴⁵⁹

4.3.2.3. KONGREGACE MISIONÁŘEK LÁSKY (SESTRY MATKY TEREZY)

Kongregaci Misionářek lásky založila katolická misionářka Gonxha Agnes Bojaxhiu - bl. matka Tereza,⁴⁶⁰ narozená roku 1910 v Makedonii.

Na našem území působí sestry od 28. května 1990⁴⁶¹, kdy byla samotnou matkou Terezou v Praze 6 - Bubenči otevřena první pobočka řádu v ČR. V současné době působí v České republice dvě komunity Misionářek lásky - v Praze a v Ostravě.

Roku 2002 se sestry přestěhovaly do nového Domu Misionářek lásky v Praze 8 - Libeň.⁴⁶² Zaměřují se na pomoc lidem bez domova a rodinám s dětmi v tísni.⁴⁶³

---

⁴⁵⁶ <http://www.nmskb.cz/o-boromejkach/>, [online 11.4.2016].

⁴⁵⁷ <http://www.boromejky.cz/24.htm>, [online 11.4.2016].

⁴⁵⁸ <http://www.nmskb.cz/o-boromejkach/>, [online 11.4.2016].

⁴⁵⁹ <http://www.boromejky.cz/32.htm>, [online 11.4.2016].

⁴⁶⁰ http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/papez-frantisek-prohlasi-4-zari-matku-terezu-za-svatou_376114.html/, [online 30.4.2016].

⁴⁶¹ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 330

⁴⁶² <http://www.kvpzr.cz/clanky/sestry-matky-terezy-oslavily-10-let-v-praze-8-130/>, [online 30.4.2016].

V Ostravě rovněž pomáhají bezdomovcům, kterým poskytuje jídlo. A dále se zaměřují na práci s dětmi z romských rodin. Pořádají např. různé volnočasové aktivity, dva letní tábory aj.⁴⁶⁴

4.3.2.4. KONGREGACE MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO VINCENCE DE PAUL (VINCENTKY)

Sv. Vincenc z Pauly (1581-1660) je považován za prapůvodního zakladatele charity jako formy organizace. Položil základy moderní organizované charitativní činnosti. Na počest jeho svátku 27. září, je tento den „Den Charity.“⁴⁶⁵

Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul uctívá sv. Vincence z Pauly jako svého zvláštního patrona, podle kterého se řád také nazývá.

Kongregace sester vincentek byla založena 2. března 1832, z iniciativy sestry Josefy Nikoliny Lins. Ve svých raných počátcích se sestry vincentky zaměřovaly na špitální a ošetrovatelskou péči. Sestra Josefa pomáhala potřebným ve špitálech, a později vedla nemocnici v Zamsu v Tyrolsku. Roku 1831 byl řád povolán do Vídně, odkud později pronikl i na naše území. Darovací listinou vévodkyně Ernestiny z Arenberku byly sestrám odkázány pozemky v Pačlavicích na Moravě. Vévodkyně v této smlouvě sestry zavázala, aby ze získaného majetku založily řádový dům v Kroměříži. Spolu s nemocnicí byl slavnostně otevřen v září 1845. Milosrdné sestry působily v přímé péči o chudé a domácí péči o nemocné. Zanedlouho byla zřízena také mateřská škola a škola ručních prací.

---

⁴⁶³ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 332.

⁴⁶⁴ <http://jablunkov.caritas.cz/cinnost-misionarek-lasky-sestry-matky-terezy/>, [online 30.4.2016].

⁴⁶⁵ HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"* Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc [online 30.4.2016].

Roku 1920 byla vytvořena Česká provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul se sídlem v Kroměříži.⁴⁶⁶ Vznikla s posláním pomáhat nemocným, dětem a mládeži, seniorům, postiženým a sociálně ohroženým.⁴⁶⁷

Sestry působily v nemocnicích a ošetřovaly nemocné v rodinách, pomáhaly v domovech pro seniory, v dětských domovech a na školách. Od roku 1950 byly za komunistické nadvlády sestry ze své činnosti postupně vytlačeny. Obnovena byla až po dlouhých čtyřiceti letech v roce 1990 a spočívala především ve výchově v mateřské škole, výuka náboženství, pastorační služba ve farnosti a ve službě zdravotních a ošetřujících sester v nemocnici a domově pro seniory.⁴⁶⁸

Milosrdné sestry sv. Vincence de Paul v současné době pracují jako zdravotnice v Nemocnici Milosrdných sester v Kroměříži. Pečují o seniory v Domově pokojného stáří ve Frýdku-Místku, navštěvují nemocné, vyučují náboženství a věnují se mladým lidem. Pořádají také duchovní obnovy pro dívky a ženy.⁴⁶⁹

---

⁴⁶⁶ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 245.

⁴⁶⁷ <http://vincentky.cz/>, [online 30.4.2016].

⁴⁶⁸ KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ, *Řeholní život v českých zemích*, str. 245-246.

⁴⁶⁹ <http://vincentky.cz/soucasna-cinnost/>, [online 30.4.2016].

ZÁVĚR

Odjakživa provází lidstvo různé starosti a strasti - smutky a úzkosti doby, jak o tom pojednává konstituce *Gaudium et spes*. Životy a osudy některých lidí jsou a bohužel i v budoucnu budou, vlivem různých okolností, nelehké.

Ani v současných ekonomicky vyspělých společnostech, s významným podílem charitativní péče potřebným v gesci státu, je nemožné zajistit adekvátní pomoc všem lidem, ohroženým různými sociálními problémy. A proto se lidé v tíživé situaci obracejí s nadějí také na různé charitativní společnosti.

Solidarita a pomoc bližním jsou podstatnou součástí života církve od jejich raných počátků. Duchovní se snaží být trpícím na blízku ve všech životních situacích, do kterých se člověk může dostat.⁴⁷⁰ Kromě pomoci slovem, kterou církev realizuje prostřednictvím svých pastoračních pracovníků (faráři, duchovní)⁴⁷¹, zakládá také vlastní zdravotnická zařízení, poskytuje sociální služby a poradenství, a věnuje se ohroženým skupinám ve společnosti.⁴⁷² Potřebným poskytuje jak duchovní, tak materiální pomoc.

Při zpracovávání historického vývoje charitativní činnosti církve na našem území jsem zjistil, jak nesmírný význam měly a dosud mají na poli charity mužské a ženské řeholní řády a kongregace, činné v nejrůznějších oblastech pomoci - ve zdravotnictví, sociálních službách, školství aj.

Přestože patříme mezi jednu z neateističtějších zemí světa, církve se v České republice velmi významně podílejí na poskytování zdravotní a sociální péče, působí na školách, ve věznicích atd.

---

⁴⁷⁰ ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 30.

⁴⁷¹ KAPLÁNEK, Michal, *Teologie a sociální práce: dvacet let dialogu*, str. 26.

⁴⁷² ČBK, *Katolická církev v České republice*, str. 30.

Katolická církev, přesněji Česká biskupská konference, zřizuje v České republice organizaci Charita Česká republika, která je ústředním poskytovatelem zdravotnických, sociálních a jiných služeb u nás. Byl jsem sám velmi mile překvapen jak široké spektrum jí poskytovaných služeb, tak četností různých projektů a sbírek, které pořádá. A to jak na pomoc lidem u nás, tak i do zahraničí.

Její práce je navíc vždy odrazem aktuálního dění ve společnosti. Operativně reaguje a pomáhá tam, kde je to v dané době nejvíce zapotřebí. V současné době se mj. významně angažuje v oblasti pomoci uprchlíkům.

Charitativní činnost katolické církve na našem území, reprezentována Charitou ČR, a některými mužskými a ženskými řeholními řádami a kongregacemi, má bezpochyby velký význam a své místo v naší společnosti.

Na základě svých dosavadních zkušeností ze sociální oblasti pocítuji v českém prostředí nedostatečnou starost, často až lhostejnost vůči seniorům. Pozornost, pomoc a solidarita zpravidla směřují k jiným cílovým skupinám, často též do zahraničí. Seniori, žijící v domovech pro seniory, jejichž důchod sotva pokryje náklady na pobyt a základní stravu, většinou společností moc nezajímají. Vzhledem k demografickému jevu stárnutí populace se dá logicky předpokládat, že právě péče o seniory bude v budoucnu velmi významnou agendou Charity jako organizace, tak charity v obecném měřítku, a neměla by být brána na lehkou váhu.

SEZNAM POUŽITÉ ODBORNÉ LITERATURY A OSTATNÍCH ODBORNÝCH ZDROJŮ

ODBORNÁ LITERATURA:

ADAM, Petr. *Řád německých rytířů a jeho působení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-283-X.

ADAM, Petr. *Němečtí rytíři: malý úvod do historie Německého řádu se zvláštním přihlédnutím k dějinám Českomoravské komorní bailivy*. 1. vyd. Svitavy: Trinitas, 1998. Studium. ISBN 80-86036-08-1.

ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2004. ISBN: 80-7325-030-6.

BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. ISBN 978-80-7325-311-0.

BLÁHOVÁ, Marie, FROLÍK Jan, PROFANTOVÁ, Naďa. *Velké dějiny země Koruny české*. 1. vyd. Praha: Paseka, 1999-. ISBN 80-7185-265-1.

BOGDAN, Henry. *Řád německých rytířů*. Praha: Garamond, 2009. ISBN 978-80-7407-063-1.

BUBEN, Milan. *Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou*. 1. vyd. Praha: Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou, 1996.

Česká katolická charita, *Stopami koncilu: Sborník teologickomírového semináře SKD Pacem in terris v Hradci Králové ve dnech 23. - 26. srpna 1982.* Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1983. Teologické studie.

Československá vlastivěda. Díl II., Dějiny. Svazek 2, Od r. 1781 do současnosti. Praha: Horizont, 1969.

DUKA, Dominik a Milan BADAL. *Bílá kniha církve: s černou kapitolou: 20 let svobody 1989-2009.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-440-8.

CHADIMA, Martin. *Charitativní péče - dějiny a současnost: pracovní texty pro studenty katedry náboženské výchovy a charitativní práce.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-632-7.

KADLEC, Jaroslav. *Dějiny katolické církve III.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1993. ISBN: 80-7067-285-4.

KAPLÁNEK, Michal. *Teologie a sociální práce: dvacet let dialogu.* Vydání první. Praha: Jabok, 2013. ISBN 978-80-904681-1-5.

Katolická církev v České republice. V Kostelním Vydří: Pro Českou biskupskou konferenci vydalo Karmelitánské nakladatelství, 2013. ISBN 978-80-7195-671-6.

KOPECKÁ, Dagmar a Pavel MAREŠ. *Řeholní život v českých zemích: řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice. 2., přeprac. vyd.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7195-231-2.

KOURA, Petr a Vladimíra VANÍČKOVÁ. *Diktatura versus naděje: pronásledování římskokatolické církve v Československu v letech 1948-1989*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. ISBN 978-80-87912-00-3.

MARTINEK, Cyril. *Cesta k solidaritě: [nástin sociálního učení církve]*. 1. vyd. Svitavy: Trinitas, 1998. Studie Teologické fakulty Jihočeské univerzity. ISBN 80-86036-07-3.

NĚMEC, Jaroslav. *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*. Řím: Křesťanská akademie, 1988, Studium.

OPATRNÝ, Michal. *Sociální práce a teologie: inspirace a podněty sociální práce pro teologii*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-408-2.

PESCH, Otto Hermann. *Druhý vatikánský koncil: 1962-1965: příprava, průběh, odkaz*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-398-6.

SKALICKÝ, Karel. *Radost a naděje: církve v dnešním světě*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-430-X.

SMOLÍK, Josef, Odilo Ivan ŠTAMPACH, Pavel FILIPI, et. al. *Ve znamení naděje: proměny teologie a církve po II. vatikánském koncilu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 1997. ISBN 80-85959-19-4.

PAVEL, Jan PAVEL, JAN, PIUS, LEV a Ludmila MARTINKOVÁ. *Sociální encykliky (1891-1991)*. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-154-7.

ŠLAJER, Jindřich. *Gaudium et spes padesát let poté*. 1. vyd., Brno: CDK, 2015. ISBN 978-80-7325-391-2.

TRETERA, Rajmund Jiří. *Stát a církev v České republice*. Vyd. v Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. Právo. ISBN 80-7192-707-4.

TRETERA, Rajmund Jiří a Záboj HORÁK. *Konfesní právo*. Vydání první. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-118-2.

VANÍČEK, Vratislav. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Sv. 2. 1197-1250. 1. vyd. Praha: Paseka, 2000, 582 s., ISBN 80-7185-273-2.

VAŠEK, Bedřich. *Dějiny křesťanské charity*. v Olomouci: Velehrad, 1941. Knihovna charity.

WOODS, Thomas E. *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Vyd. 1. Praha: Res Claritatis, 2008. ISBN 978-80-904143-0-3.

TISKOVINY A VÝROČNÍ ZPRÁVY:

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2007*.

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2008*.

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2009*.

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2010*.

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2011.*

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2012.*

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2013.*

Charita Česká republika, *Výroční zpráva 2014.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 1999.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2000.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2001.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2002.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2003.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2004.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2005.*

Sdružení Česká katolická charita, *Výroční zpráva 2006.*

Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2006.

Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2007.

Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2008.

Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2010.

Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2011.

Výroční zpráva Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského za rok 2012.

Lazariánský reunion členů Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského v České republice 1/2008. Vydávají členové SJEDNOCENÉHO VOJENSKÉHO A ŠPITÁLNÍHO ŘÁDU SV. LAZARA JERUZALÉMSKÉHO v českých zemích. Praha. 2008.

UŽITÉ ENCYKLOPEDIÉ A SLOVNÍKY:

BUBEN, Milan. M. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, I. díl: Řády rytířské a křížovníci*. 1. vydání. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-085-3.

DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. 2., aktual. vyd. Praha: Návrat domů, 2009. ISBN 978-80-7255-193-4.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

OSTATNÍ ZDROJE:

BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-414-9.

ČBK, Charitativní služba církve, 2005.

Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/ContentItems/297_00297/29-charita-a-knezi.pdf, [online 23.4.2016].

Deus caritas est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. [biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce]. Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“* Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

HAIČMAN, Oldřich, *Kulatý stůl: "Je charitní činnost jen útěchou vlastního svědomí?"*

Dostupné z: www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/012640.doc, [online 30.4.2016].

Kodex Charity Česká republika.

Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/archive/020/002269.pdf?seek=1454943713>, [online 30.4.2016].

KOPŘIVA, Jaroslav, Zuzana HAVRDOVÁ a Drahoslava HORÁKOVÁ. *Deset let práce a směřování České katolické charity v kontextu společenského vývoje České republiky*. Rok neuveden. Nestránkováno.

Maltézská pomoc, o.p.s., Výroční zpráva 2014.

Dostupné z: <http://www.maltezskapomoc.cz/admin/files/ModuleText/20/vyrocni-zprava2014web4.pdf>, [online 6.4.2016].

Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes.

Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html, [online 30.4.2016].

Stanovy Charita Česká republika.

Dostupné z: <http://www.charita.cz/res/archive/014/001598.pdf?seek=1359990827>, [online 30.4.2016].

Ústava České republiky.

Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, [online 12.4.2016].

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>, [online 12.4.2016].

<http://www.boromejky.cz/11.htm>, [online 11.4.2016].

<http://www.boromejky.cz/12.htm>, [online 11.4.2016].

<http://www.boromejky.cz/21.htm>, [online 11.4.2016].

<http://www.boromejky.cz/23.htm>, [online 11.4.2016].

<http://www.boromejky.cz/24.htm>, [online 11.4.2016].

<http://www.boromejky.cz/32.htm>, [online 11.4.2016].

http://brno.biskupstvi.cz/kc/Milosrdenstvi/Skutky_milosrdenstvi.pdf, [online 15.4.2016].

<http://catholica.cz/?id=4324>, [online 16.4.2016].

<http://www.cirkev.cz/cs/dieceze>, [online 4.4.2016].

<http://www.cirkev.cz/cs/charita>, [online 10.4.2016].

<http://www.cyrilky.cz/cinnost-brno>, [online 11.4.2016].

<http://www.cyrilky.cz/cinnost-stojanov>, [online 11.4.2016].

<http://www.cyrilky.cz/historie>, [online 11.4.2016].

<http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/projekty-v-ceskobudejovic-kediecezi/ostatni/multikulturni-centrum/>, [online 30.4.2016].

<http://www.dominikanky.cz/zarizeni-a-sluzby/>,
[online 30.4.2016].

<http://domovsvatealzbety.jablunkov.cz/>, [online 30.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/strucna-historie-charity-do-r-1990/>, [online 10.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/charita-zacatkem-90-let/>, [online 12.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-1-cast/>,
[online 10.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-2-cast/>,
[online 10.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/z-historie/clanky-o-historii-charity/z-historie-charity-na-morave-3-cast/>,
[online 7.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/organizacni-struktura/>,
[online 8.4.2016].

<http://www.charita.cz/jak-pomahame/pomoc-cizincum-v-cr/#>,
[online 28.4.2016].

<http://www.charita.cz/jak-pomahame/pomoc-cizincum-v-cr/formular-pro-pomoc-uprchlikum/>, [online 28.4.2016].

<http://www.charita.cz/aktualni-projekty/dm-pomaha-detem/>,
[online 28.4.2016].

<http://www.charita.cz/o-charite/den-charity/>, [30.4.2016].

<http://jablunkov.caritas.cz/cinnost-misionarek-lasky-sestry-matky-terezy/>, [online 30.4.2016].

<http://www.krizovnici.eu/cz/o-radu>, [online 6.4.2016].

<http://www.kvpzr.cz/clanky/sestry-matky-terezy-oslavily-10-let-v-praze-8-130/>, [online 30.4.2016].

<http://lekarna.milosrdni.cz/#>, [online 29.4.2016].

http://www.lurdy.eu/dokumenty/Lourdes_instrukce.pdf,
[online 29.4.2016].

<http://www.lurdy.eu/>, [online 29.4.2016].

<http://www.maltezskapomoc.cz/co-delame#siteNav>,
[online 6.4.2016].

<http://migrace.charita.cz/CR/>, [online 28.4.2016].

<http://www.milosrdni.cz/>, [online 29.4.2016].

<http://www.minorite.cz/rad-minoritu/dejiny-radu/>,
[online 20.4.2016].

<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=382>,
[online 8.4.2016].

<http://www.msbaillivlazarus.cz/prostejovska-komenda/>,
[online 6.4.2016].

<http://www.msbaillivlazarus.cz/olomoucka-komenda/>,
[online 6.4.2016].

<http://www.msbaillivlazarus.cz/brnenska-delegace/>,
[online 6.4.2016].

<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>,
[online 28.4.2016].

http://www.mzv.cz/vatican/cz/o_velvyslanectvi/o_s_r_m_r.html,
[online 29.4.2016].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transfo_rmacni_spoluprace_1/nasi_partneri/charita_ceska_republika.html,
[online 6.4.2016].

<http://www.nemeckyrad.cz/index.php/aktivity-radu-v-cr>,
[online 10.4.2016].

<http://www.nemeckyrad.cz/index.php/soucasnost-radu-v-cr>,
[online 10.4.2016].

<http://www.nemeckyrad.cz/index.php/home/26-800-vyroci-pusobeni-radu-nemeckych-ryturu-v-ceskych-zemich?lang=>,
[online 10.4.2016].

<http://www.nmskb.cz/o-boromejkach/>, [online 11.4.2016].

<http://praha.charita.cz/zahranici/kde-pomahame/indiel/>,
[online 28.4.2016].

http://www.premonstratky.cz/domov_sester.pdf,
[online 30.4.2016].

http://www.premonstratky.cz/domov_sn.htm, [online 30.4.2016].

<http://www.st-lazarus.cz/>, [online 6.4.2016].

<http://svet.charita.cz/kde-pusobime>, [online 6.4.2016].

http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/papez-frantisek-prohlasi-4-zari-matku-terezu-za-svatou_376114.html/,
[online 30.4.2016].

<http://vincentky.cz/>, [online 30.4.2016].

<http://vincentky.cz/soucasna-cinnost/>, [online 30.4.2016].

http://www.wikiskripta.eu/index.php/Řádové_ošetřovatelství,
[online 16.4.2016].

<http://www.zamekbrezany.cz/>, [online 30.4.2016].

http://zpravy.idnes.cz/ve-svete-zije-pres-50-milionu-uprchliku-nejvice-od-2-svetove-valky-px8-/zahranicni.aspx?c=A140620_092607_zahranicni_ert, [online 28.4.2016].

SUMMARY

Catholic Charity in the Czech Republic after 1989.

Bc. Erik Trnčák

My diploma thesis „*Catholic Charity in the Czech Republic after 1989*“ initially explores the development of charity (caritas) in this country from its very beginning. It references important incidents in history, first in general and subsequently in the context of our country. It examines the origins and formation of some religious orders and congregations, and also the foundation of the organization Czech Catholic Charity (nowadays Caritas Czech Republic). It also briefly touches on the Vatican Council II., and some of the important social papal encyclicals, and especially the constitution *Gaudium et spes*, in which the Church defined its position in the world.

The final and core part is the main focus of my work and aims to describe the progress of the charitable activities of the Catholic church in the Czech Republic after 1989. It focuses mainly on Caritas Czech Republic and some of the male and female religious orders and congregations. Thomas E. Woods mentioned in his book „*How The Catholic Church Built The Western Civilization*“ that we would need a multivolume work to cover this. I have to say that there were quite a lot of books touching on the theme of my thesis in the Czech literature. None of them however seemed to deal with it directly. There are documents reflecting the history of the organization Czech Catholic Charity (nowadays Caritas Czech Republic) until 2000. I used the whole of 1999–2014 of Czech Catholic Charity and Caritas Czech Republic yearly reports to compile a more up to date history past that point.

Last but not least it gives a closer view of the current charity work of four of the male knights orders and four female congregations, which are deeply connected with the Czech Republic or were formed there.

Even though the Czech society is one of the most atheist of nations, the volume of charity work done by the Catholic church in the Czech Republic is still very significant, especially the range of the health, social and other services provided by Caritas Czech Republic as an organization, and also by some of the male and female religious orders and congregations.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Charita Česká republika - česká a mezinárodní loga organizace.....	114
2. Charita Česká republika - působnost v České republice..	115
3. Tříkrálová sbírka - výtěžek celonárodní sbírky (2001 - 2016).....	116
4. Maltézský kříž - Znak Suverénního vojenského a špitálního řádu sv. Jana Jeruzalémského z Rhodu a Malty - Maltézských rytířů. Logo Maltézské pomoci,o.p.s.....	117
5. Lazariánský kříž - Symbol Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského. Logo Hospice sv. Lazara v Plzni.....	118
6. Znak a symbol Řádu německých rytířů. Znak Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou.....	119
7. Znak České provincie Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje, „Cyrilky.“.....	120
8. Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského - logo a jeho význam.....	121
9. Logo Kongregace Milosrdných sester svatého Vincence de Paul. Komunitní centrum Matky Terezy v Praze - logo.....	122

PŘÍLOHA Č. 1:

Charita Česká republika – česká a mezinárodní loga organizace.

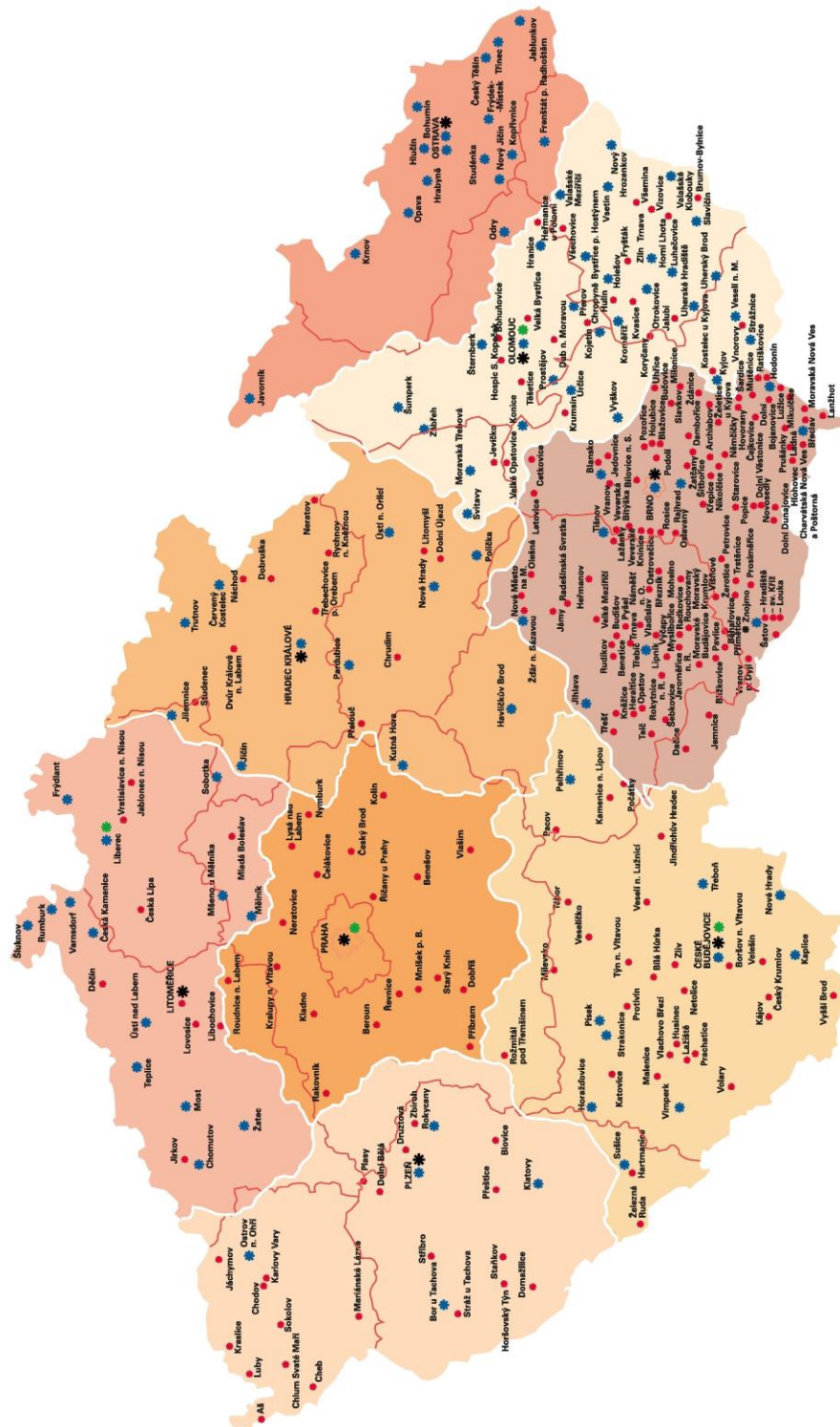

Převzato z:

<http://svet.charita.cz/ke-stazeni-prehled/loga-charity-cr/>,
[online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 2:

Charita Česká republika – působnost v České republice.

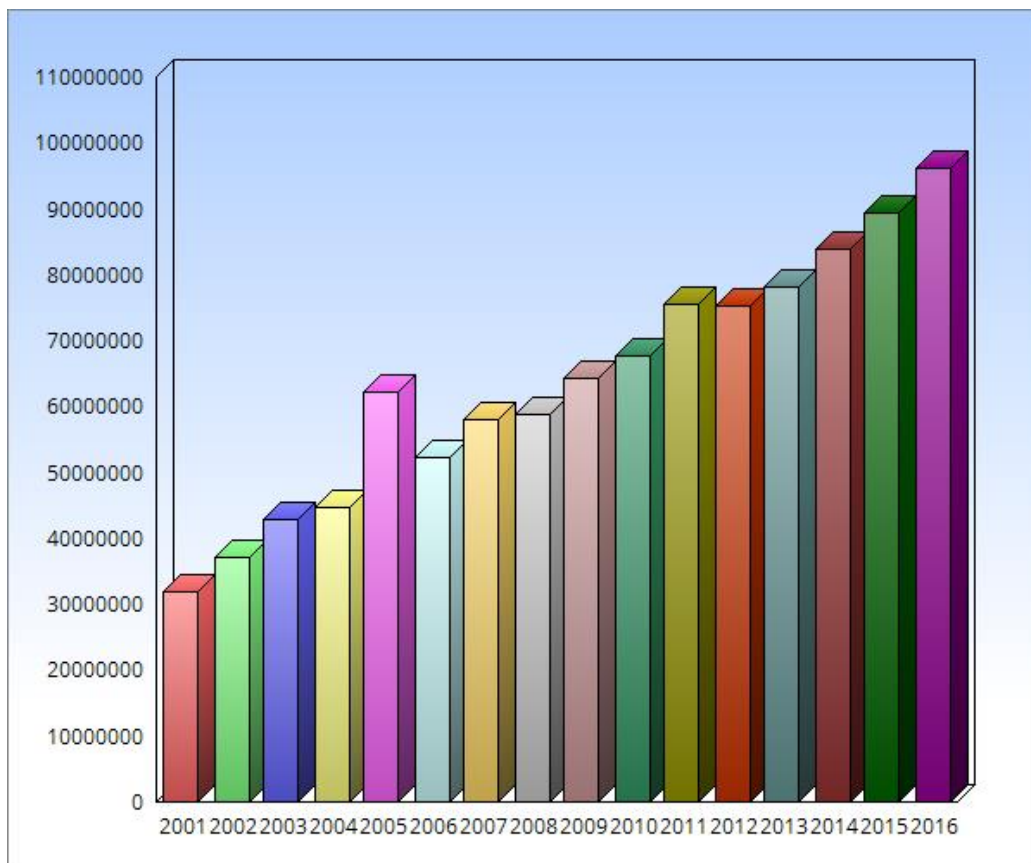

Převzato z:

<http://www.charita.cz/res/archive/020/002329.pdf?seek=1456404122>,
[online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 3:

Tříkrálová sbírka - výtěžek celonárodní sbírky (2001 - 2016).

ROK	VYBRÁNO V KČ
2001	31 925 317
2002	37 049 171
2003	42 793 918
2004	44 684 188
2005	62 268 543
2006	52 381 349
2007	57 991 960
2008	58 775 881

ROK	VYBRÁNO V KČ
2009	64 182 947
2010	67 557 908
2011	75 393 352
2012	75 260 000
2013	78 214 192
2014	83 922 357
2015	89 373 094
2016	96 029 834

Data převzata z:

2001-2009 - HAIČMAN, Oldřich, *Charita Česká republika „Pomáháme srdcem.“*
Dostupné z: <http://docplayer.cz/1043580-Charita-ceska-republika-pomahame-srdcem-v-srdci-evropy.html>, [online 30.4.2016].

Charita Česká republika, *Výroční zpráva za rok 2011, 2012, 2013, 2014.*
<http://www.trikralovasbirka.cz/o-sbirce/historie-sbirky/vysledky-2015>,
[online 2.5.2016].

2016 - <http://www.trikralovasbirka.cz/vysledky/>, [online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 4:

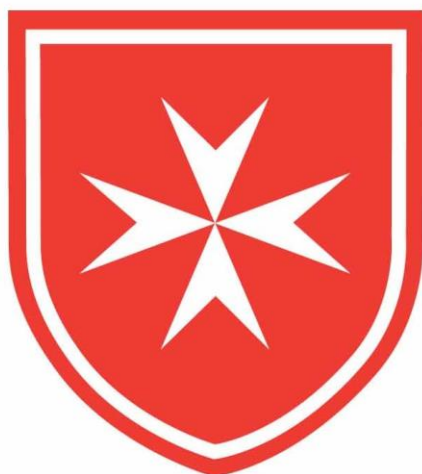
Maltézský kříž - Znak Suverénního vojenského a špitálního řádu sv. Jana Jeruzalémského z Rhodu a Malty - Maltézských rytířů.

Převzato z:

http://nd01.jxs.cz/301/387/6024c12500_12364250_o2.png,
[online 2.5.2016].

Logo Maltézské pomoci, o.p.s.

Maltézská pomoc, o.p.s.

Převzato z:

<http://www.budupomahat.cz/upload/image/00%20Malt%C3%A9zsk%C3%A1%20pomoc.jpg>, [online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 5:

Lazariánský kříž - Symbol Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského symbolem a heslem.

Převzato z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Řád_svatého_Lazara, [online 2.5.2016].

Logo Hospice sv. Lazara v Plzni

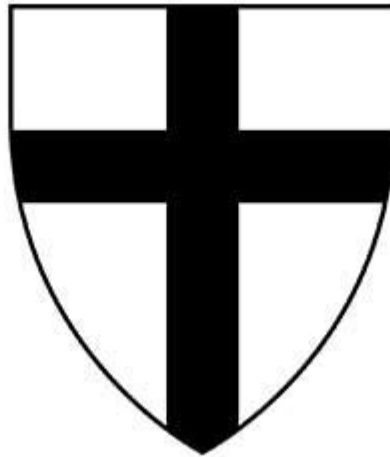

Převzato z:

<http://www.edukuj.cz/share/image/loga/74.jpg>, [online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 6:

Znak a symbol Řádu německých rytířů.

Převzato z:

<http://www.deutscher-orden.cz/new/new20160307.jpg>, [online 2.5.2016].

Znak Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou.

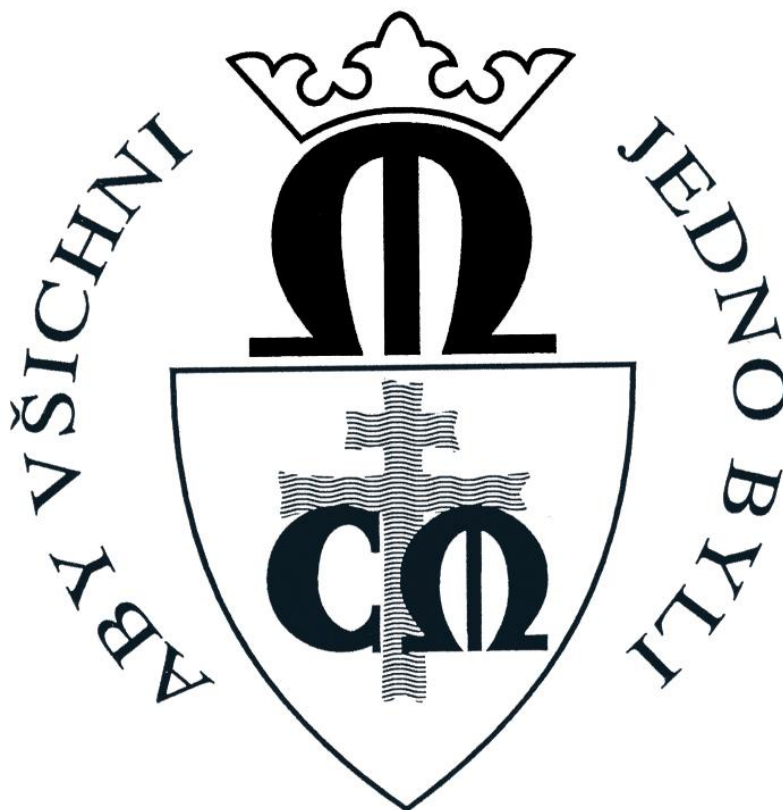

Převzato z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Rytířský_řád_křížovníků_s_červenou_hvězdou, [online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 7:

**Znak České provincie Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje,
„Cyrilky.“**

Převzato z:

http://www.cmsps.cz/data/uploads/kongregace/kongregace_logo.jpg,
[online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 8:

Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského – logo
a jeho význam.

SRDCE je biologickým,
ba pralidským symbolem nitra člověka.
Všechno se vidí, slyší a prožívá srdcem,
i Boží láska, když je pro ni srdce otevřené...

MODRÝ KŘÍŽ uprostřed srdce je symbolem Milosrdenství Boha,
který promyšleně hledá dobro padlého člověka.

Dva jazyky planoucího srdce,
rozníceného Boží Láskou,
symbolizují skutky duchovního a tělesného milosrdenství.

To je význam LOGA
Milosrdných sester sv. Karla Boromejského.

Převzato z:

<http://www.boromejky.cz/16.htm>, [online 2.5.2016].

PŘÍLOHA Č. 9:

Logo Kongregace Milosrdných sester svatého Vincence de Paul.

Převzato z:

<http://vincentky.cz/logo/>, [online 2.5.2016].

Komunitní centrum Matky Terezy v Praze – logo.

Převzato z:

<http://www.kcmt.cz/>, [online 2.5.2016].